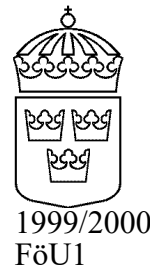

Försvarsutskottets betänkande

1999/2000:FöU1

Totalförsvarsbudgeten år 2000

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar försvarsutskottet budgetpropositionen för år 2000 avseende utgiftsområde 6 Totalförsvar jämte tillhörande motioner.

Regeringen har aviserat en proposition om förändrad inriktning av totalförsvaret. Utskottet återkommer i senare betänkanden med behandling av de förslag som avges i denna proposition samt till vissa frågor som aktualiserats under den allmänna motionstiden.

Utgifterna för totalförsvaret uppgår till drygt 46,6 miljarder kronor, varav drygt 42,7 miljarder kronor för det militära försvaret. Vänsterpartiet, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Miljöpartiet de gröna delar regeringens uppfattning om *nivån på utgifterna för år 2000*.

Moderata samlingspartiet anser att det är rimligt med en högre ambitionsnivå för utbildningen och materielanskaffningen samt bättre förmåner för pliktpersonal. Försvarsmakten bör kompenseras för effekterna av införandet av anslagsförordningen. Den s.k. teknikfaktorn, som kompenserar för teknisk fördyring, bör återinföras. Vidare bör utgifterna för fredsfrämjande truppinsatser föras över till utgiftsområde 7 Internationellt bistånd. Sammantaget skulle detta leda till en 3,5 miljarder kronor högre utgiftsnivå.

Kristdemokraterna anser också att utgiftsområde 6 Totalförsvar bör räknas upp. För att undvika materielförstöring, behålla kompetens, förbättra förmånerna till pliktpersonal och för att förstärka Kustbevakningen bör ytterligare knappt 1,4 miljarder kronor tillföras utgiftsområdet.

Miljöpartiet de gröna anser, trots att partiet står bakom förslaget till statsbudget, att nivån på militärutgifterna är otidsenlig. Det finns utrymme för stora utgiftsminskningar i nästa försvarsbeslut.

Utskottsmajoriteten förordar att riksdagen *godkänner den inriktning av verksamheten vid Försvarsmakten och anvisar de anslag och bemyndiganden som regeringen föreslår för år 2000*. Häremot reserverar sig Vänsterpartiet som förordar en annan medelsfördelning mellan anslagen. 430 miljoner kronor föreslås sålunda överföras från materielanskaffning till minröjning och en katastroffond.

Även Folkpartiet liberalerna reserverar sig till förmån för en annan fördelning mellan anslag. 500 miljoner kronor föreslås föras från anslaget Förbandsverksamhet och beredskap till anslaget för Fredsfrämjande truppinsatser.

Utskottsmajoriteten förordar vidare att riksdagen *anvisar de anslag och bemyndiganden som regeringen föreslår för det civila försvaret för år 2000*. Folkpartiet liberalerna förordar i en reservation en begränsning av bemyndigandet för skyddsrumbyggnad.

Kristdemokraterna förordar i en reservation att riksdagen återtar beslut från regeringen över de totalförsvarspliktigas dag ersättning.

Utskottet föreslår att riksdagen *godkänner dels ett samarbetsavtal om europeisk flygforskning, dels att det nationella flygtekniska forskningsprogrammet skall fortsätta på oförändrad ekonomisk nivå år 2000*.

Propositionen

Regeringen yrkar i proposition 1999/2000:1 utgiftsområde 6 Totalförvar.

1. att riksdagen för år 2000 bemyndigar regeringen att utnyttja en kredit om 40 000 000 000 kr i Riksgäldskontoret om krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden föreligger (avsnitt 2.4),

2. att riksdagen godkänner avtalet den 3 maj 1999 om ett samarbete för europeisk flygforskning, bilagorna 1 och 2 (avsnitt 2.6),

3. att riksdagen godkänner att det nationella flygtekniska forskningsprogrammet skall fortsätta på oförändrad ekonomisk nivå under år 2000 (avsnitt 2.7),

4. att riksdagen godkänner förslaget till inriktning för förbandsverksamhet (avsnitt 3.7),

5. att riksdagen godkänner förslaget till inriktning för incidentinsatser (avsnitt 3.7),

6. att riksdagen godkänner förslaget till inriktning för stöd till samhället (avsnitt 3.7),

7. att riksdagen godkänner förslaget till inriktning för beredskap (avsnitt 3.7),

8. att riksdagen godkänner förslaget till inriktning för anskaffning av materiel och anläggningar samt för forskning och teknikutveckling (avsnitt 3.7),

9. att riksdagen godkänner förslaget till investeringsplan m.m. för Försvarsmakten för perioden 2000–2002 (avsnitt 3.7),

10. att riksdagen bemyndigar regeringen att i fråga om ramanslaget A 3 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling medge beställningar av materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling så att behovet av anslagsmedel efter budgetåret 2000 för dessa och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 76 521 452 000 kr (avsnitt 3.7),

11. att riksdagen godkänner förslaget till investeringsplan för Överstyrelsen för civil beredskap, såvitt avser funktionen Civil ledning, för perioden 2000–2002 (avsnitt 4.8),

12. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 1 Funktionen Civil ledning, genomföra beställningar av kommunaltekniska anläggningar, telesäkerhetsåtgärder, skyddade ledningsplatser och signalskydd så att behovet av anslagsmedel efter år 2000 för dessa och tidigare beställningar uppgår till högst 132 000 000 kr (avsnitt 4.8),

13. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 2 Funktionen Försörjning med industrivaror, godkänna avtal om nya beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter år 2000 för dessa och tidigare beställningar uppgår till högst 36 000 000 kr (avsnitt 4.8),

14. att riksdagen bemyndigar regeringen att för år 2000 låta Statens räddningsverk ta upp lån i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar intill ett sammanlagt belopp om 1 240 000 000 kr (avsnitt 4.8),

15. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst, medge beställningar av skyddsrum och ledningsplatser m.m. så att behovet av anslagsmedel efter år 2000 för dessa och tidigare beställningar uppgår till högst 490 000 000 kr (avsnitt 4.8),

16. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 6 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m. godkänna avtal och beställningar, såvitt avser beredskapsåtgärder, så att behovet av anslagsmedel efter år 2000 för dessa och tidigare avtal och beställningar uppgår till högst 25 000 000 kr (avsnitt 4.8),

17. att riksdagen bemyndigar regeringen att för år 2000 låta Socialstyrelsen ta upp lån i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar intill ett sammanlagt belopp om 445 000 000 kr (avsnitt 4.8),

18. att riksdagen fastställer ett avgiftsuttag för teleberedskapsavgiften, såvitt avser funktionen Telekommunikationer m.m., till sammanlagt 100 000 000 kr under år 2000 (avsnitt 4.8),

19. att riksdagen godkänner förslaget till investeringsplan för Post- och telestyrelsen, såvitt avser funktionen Telekommunikationer m.m., för perioden 2000–2002 (avsnitt 4.8),

20. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 7 Funktionen Telekommunikationer m.m., godkänna avtal och beställningar, såvitt avser tjänster, utrustningar och anläggningar för beredskapsåtgärder, så att behovet av anslagsmedel efter år 2000 för dessa och tidigare avtal och beställningar uppgår till högst 150 000 000 kr (avsnitt 4.8),

21. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 9 Funktionen Transporter, godkänna avtal och beställningar, såvitt avser tjänster, utrustningar och anläggningar för beredskapsåtgärder, så att behovet av anslagsmedel efter år 2000 för dessa och tidigare avtal och beställningar uppgår till högst 85 000 000 kr (avsnitt 4.8),

22. att riksdagen fastställer ett avgiftsuttag för elberedskapsavgiften, såvitt avser funktionen Energiförsörjning, till ett belopp om sammanlagt 200 000 000 kr under år 2000 (avsnitt 4.8),

23. att riksdagen godkänner förslaget till investeringsplan för Kustbevakningen för perioden 2000–2002 (avsnitt 5.4),

24. att riksdagen godkänner förslaget till nytt effektmål för Kustbevakningen (avsnitt 5.4),

25. att riksdagen bemyndigar regeringen att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital, intill ett sammanlagt belopp om högst 30 000 000 000 kr för år 2000, genom en kredit i Riksgäldskontoret (avsnitt 6.6),

26. att riksdagen godkänner förslaget till investeringsplan för Försvarets materielverk för perioden 2000–20002 (avsnitt 6.6),

27. att riksdagen för budgetåret 2000 anvisar anslag under utgiftsområde 6 Totalförsvaret enligt följande uppställning:

Anslag	Anslagstyp	Anslagsbelopp (tusental kr)
A Det militära försvaret		
1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m.	ramanslag	19 543 954
2 Fredsfrämjande truppinsatser	ramanslag	900 083
3 Materiel, anläggningar, forskning och teknikutveckling	ramanslag	22 340 782
B Vissa funktioner inom civilt försvar		
1 Funktionen Civil ledning	ramanslag	437 983
2 Funktionen Försörjning med industrivaror	ramanslag	57 151
3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst	ramanslag	691 677
4 Funktionen Psykologiskt försvar	ramanslag	18 523
5 Funktionen Ordning och säkerhet	ramanslag	22 276
6 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m.	ramanslag	80 725
7 Funktionen Telekommunikationer m.m.	ramanslag	195 000
8 Funktionen Postbefordran	ramanslag	11 000
9 Funktionen Transporter	ramanslag	143 023
10 Funktionen Energiförsörjning	ramanslag	211 000
C Kustbevakningen och nämnder m.m.		
1 Kustbevakningen	ramanslag	439 996
2 Nämnder m.m.	ramanslag	12 359
3 Statens räddningsverk: Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor m.m.	ramanslag	25 000
4 Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.	ramanslag	20 000
5 Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor	ramanslag	526 489
6 Sprängämnesinspektionen	ramanslag	16 441
D Stödverksamhet		
1 Totalförsvarets pliktverk	ramanslag	237 834
2 Försvarshögskolan	ramanslag	27 602
3 Försvarets radioanstalt	ramanslag	428 494
4 Försvarets forskningsanstalt	ramanslag	130 038
5 Flygtekniska försöksanstalten	ramanslag	37 988
6 Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret	obetecknat anslag	93 196
Summa för utgiftsområdet		46 648 614

Motionerna

Motioner från den allmänna motionstiden 1999

1999/2000:Fö202 av Amanda Agestav (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att återta beslutet om totalförsvarspliktigas dagersättning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en höjning av dagersättningen till 150 kr.

1999/2000:Fö204 av Runar Patriksson och Eva Flyborg (fp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar om en omfördelning i utgiftsområde 6 av sammanlagt 500 miljoner kronor från anslaget A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. till anslaget A 2 Fredsfrämjande truppinsatser,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att begränsa bemyndigandet för utgiftsområde 6 anslaget B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst till högst 250 miljoner kronor.

1999/2000:Fö205 av Berit Jóhannesson m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att inom försvarsbudgetens ram omfördela medel från materielanslaget till minröjning, katastroffond och ersättning till fiskare som får upp krigsmateriel,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om minröjning.

1999/2000:Fö212 av Åke Carnerö m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utökande resurser till Försvarsmakten,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att riksdagen bör återta givna delegeringar av beslut om ersättning till tjänstgörande pliktpersonal från regeringen,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en höjning av dagersättningen för totalförsvarspliktig personal från 40 kr till 50 kr per dag,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en förstärkning av Kustbevakningens resurser,

17. att riksdagen med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anvisar anslagen för år 2000 under utgiftsområde 6 Totalförsvar enligt följande uppställning:

Anslag (tusental kr)	Regeringens förslag	Kristdemokraterna
A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m.	19 543 954	+1 350 000
C 1 Kustbevakningen	439 996	+40 000
Summa för utg.omr. 6	46 648 614	48 083 614

1999/2000:Fö214 av Henrik Landerholm m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen till anslag A 1 Förbandsverksamhet och beredskap beslutar anvisa 20 943 954 000 kr,

2. att riksdagen till anslag A 2 Fredsfrämjande truppinsatser beslutar anvisa 0 kr,

3. att riksdagen till anslag A 3 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling beslutar anvisa 25 440 782 000 kr,

4. att riksdagen till anslag B 1 Funktionen Civil ledning beslutar anvisa 337 983 000 kr,

5. att riksdagen till anslag B 3 Befolkningsskydd och räddningstjänst beslutar anvisa 591 677 000 kr.

1999/2000:FöU1

1999/2000:MJ727 av Ester Lindstedt-Staaf m.fl. (kd) vari yrkas

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökade resurser till kustbevakningen för effektivare tillsyn och kontroll avseende oljeutsläpp.

Utskottet

Beredskapskredit för totalförsvaret

I detta avsnitt behandlar utskottet regeringens förslag om en beredskapskredit för totalförsvaret.

Regeringen

Riksdagen bemyndigade regeringen att utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret om 40 miljarder kronor för budgetåret 1999 om krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden föreligger. Regeringen anser att ett motsvarande bemyndigande, avseende samma belopp, bör lämnas för budgetåret 2000.

Krediterna är beräknade att täcka de utgifter som motsvarar en månads beredskapshöjande verksamhet. Krediterna är beräknade att utnyttjas i ungefär lika delar mellan militärt och civilt försvar. Om beredskapskrediterna utnyttjas, avser regeringen att återkomma till riksdagen med redovisning av behovet av medel för den fortsatta verksamheten.

Regeringen föreslår (hemställan nr 1) att riksdagen för år 2000 bemyndigar regeringen att utnyttja en kredit om 40 miljarder kronor i Riksgäldskontoret. Krediterna skall kunna utnyttjas om krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden föreligger.

Utskottet

Beredskapskrediterna skall säkerställa att en nödvändig beredskapshöjning inte förhindras eller fördröjs på grund av att regeringen inte disponerar erforderliga medel. Utskottet *föreslår* därför att riksdagen bifaller regeringens förslag till beredskapskredit för totalförsvaret.

Det militära försvaret

Verksamhetens omfattning samt utgiftsutvecklingen

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 25–27) anförts om genomförd verksamhet och om det ekonomiska utfallet.

Riksdagen hänvisar till beslutet under våren 1998 om *förändrad styrning av Försvarsmakten* (prop. 1997/98:83, bet. 1997/98:FöU10, rskr. 1997/98:269). Den förändrade styrningen genomförs fr.o.m. budgetåret 1999. Den rapportering för budgetåret 1998 som regeringen nu gör i budgetpropositionen är sista gången där resultatredovisning görs i den gamla strukturen i programtermer.

Dessutom redovisas verksamheten i grundorganisationen samt tillståndet i krigsorganisationen. Redovisningen är kopplad till de uppgifter för det militära försvaret som riksdagen fastställde i 1996 års försvarsbeslut.

Regeringen anför att ca 20 800 värnpliktiga har *grundutbildats* under år 1998. *Fortsättningsutbildning* har genomförts i liten utsträckning och har i stort sett enbart omfattat reservofficerare.

Följande *viktigare övningar* har genomförts:

- Stabstjänstövning med en arméfördelning, inkluderande ledningsförband och nytt ledningssystem.
- Planering och genomförande av Partnerskap för fred (PFF)-övning Nordic Peace 98.
- Samövning med olika civila ledningsnivåer.
- Internationell övningsverksamhet inom ramen för PFF med deltagande i bl.a. Baltic Challenge 98, Cooperative Jaguar 98 och Cooperative Bear 98.

Regeringen redogör för *fredsfrämjande truppinsatser*. Försvarsmakten har sålunda deltagit med en bataljon om ca 400 soldater i en multinationell brigad i Bosnien-Hercegovina. Engagemanget i Makedonien utökades till ett skyttekompani. En minröjningsenhet har ställts till FN:s förfogande i Västsahara. Snabbinsatsstyrkan Swerap (Swedish rapid reaction force) har utbildats och ställts i beredskap. Försvarsmakten har vidare genomfört tre minröjningsinsatser i Baltikum.

Regeringen nämner i propositionen vissa *viktigare materielsystem* som under året tillförts Försvarsmakten:

- Stridsvagn 121 och 122 Leopard (pågår).
- Stridsfordon 90 (pågår).
- Pansarbandsvagn 401 och 501 (pågår).
- Krigsbro 5 (pågår).
- Luftvärmsrobotsystem RBS 90 (avslutad).
- Ubåt av typ Gotland (avslutades under år 1999).
- Minröjningsfartyg av typ Styrso (avslutas under år 1999).
- Båtar till amfibiebataljon (pågår).
- Pansrade fordon till brigadledning i kustartilleriet (pågår).

- Materiel till stabskompanier i de rörliga KA-brigadledningarna (pågår).
- Ledningsbåt till kustartilleribrigadledningarna (pågår),
- JAS 39 Gripen delserie 2 (pågår).
- Materielanskaffning för försvarets telenät och taktiskt radionät (pågår).
- Flygburet spaningsradarsystem FSR 890 (pågår).
- Signalspaningsflygplan S 102B (avslutades under år 1999).
- Ledningssystem för flygstridskrafterna (pågår).
- Omsättning av flygstridskrafternas stridsledningscentraler från Stril 60 till StriC (pågår).
- Motorbyte och modifiering av flygplan SK 60 (pågår).

Regeringen anmäler att den i 1996 års försvarsbeslut fastställda omstrukturen av *Försvarsmaktens grundorganisation* har genomförts på ett sådant sätt att planerade sluttidpunkter (i allmänhet år 1998 eller år 1999) uppnås tidigare.

I enlighet med riksdagens medgivande under år 1998 har *beredskapskraven* sänkts i förhållande till dem som gällde enligt 1996 års försvarsbeslut. Regeringens redovisning sker mot den bakgrunden, innebärande att årets resultat visar att förmågan och krigsdugligheten i vissa fall har vidmakthållits på en lägre nivå eller har nedgått i förhållande till föregående år.

Regeringen betonar att de åtgärder som vidtagits under år 1998 ligger i linje med den *omprövning av inriktningen av Försvarsmaktens verksamhet* som inletts genom riksdagens beslut med anledning av regeringens proposition 1998/99:74 Förändrad omvärld – omdanat försvar (bet. 1998/99:FöU5, rskr. 1998/99:224).

Regeringens bedömning är att *Försvarsmaktens förmåga att lösa huvuduppgifterna* enligt 1996 års försvarsbeslut sammantaget är godtagbar. Regeringen bedömer vidare att Försvarsmakten har genomfört verksamheten under år 1998 i enlighet med ställda krav.

Regeringen redovisar följande tabell över *utgiftsutvecklingen*.

Miljoner kronor i löpande priser.

Utfall 1998	Anslag 1999	Utgiftsprognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
38 626	39 836	40 149	42 785	42 035	40 648

Regeringen anger att Försvarsmakten *under år 2000 skall prioritera* åtgärder för att förbereda och genomföra en snabb förändring i enlighet med vad riksdagen beslutat.

Regeringen anger vidare att utvecklingen av den internationella samverkansförmågan kommer fortsatt att ha hög prioritet. En viktig åtgärd för att öka Försvarsmaktens internationella förmåga utgörs av Sveriges deltagande i

planerings- och översynsprocessen (PARP) inom ramen för PFF. Sverige har sedan samarbetet inleddes år 1995 antagit 35 samverkansmål och 10 initiala partnerskapsmål. Processen syftar till att identifiera och utveckla samverkansförmågan för förband som partnerländerna efter beslut i varje enskilt fall skulle kunna ställa till förfogande för Natoledda fredsfrämjande insatser.

Utskottet

Utskottet har ingen erinran mot vad regeringen anfört i denna del.

Resultatbedömning

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 27–39) anfört om verksamhetens resultat.

Regeringen

Program 1. Operativa lednings- och underhållsförband

Grundutbildning inom programmet har bl.a. omfattat värnpliktiga till militärpolisenheter och till andra enheter ur militärområdesförband. Nödvändig personalomsättning har skett i ledningsförbanden och underhållsförbanden. Jämfört med föregående år har personalutbildningen minskat med ca 50 %. Kunskapsnivån och förmågan att föra förband i fält har därmed sjunkit.

Krigsförberedelseverksamheten har genomförts på en låg nivå.

Verksamheten vid underhållsregementena har i första hand omfattat stöd till förbandsverksamheten, avveckling av krigsmateriel, omstrukturering och omförrädsställning. Integrering samt förberedelser för integrering av mark-, sjö- och flygstridskrafternas underhållsorganisationer har genomförts, liksom stora rationaliseringar inom förräds- och verkstadstjänsten.

Omfattande åtgärder har vidtagits för att förhindra intrång i Försvarsmaktens *vapen- och mobiliseringsförråd*. Skärpta regler för hantering, förvaring och transport av vapen och ammunition har fastställts och prov och försök med säkerhetsmateriel har genomförts. Bland de materiella förbättringar som har införts kan nämnas fasta larm, vapenboxar, patronlägeslås och säkerhetscontainrar. Regeringen konstaterar att antalet vapenförluster ökat från 18 förkomna eldhandvapen under år 1997 till 28 år 1998. De två uppmärksammade stölderna i Norrtälje och Strängnäs svarade för 17 av de 28. En del av dessa vapen har sedermera återfunnits. Antalet förluster vid inbrott hos hemvärnsmän har minskat från 11 vapen till 8 vapen. Regeringen ser allvarligt på alla dessa förluster och står fast vid målet att antalet förluster skall nedbringas till noll.

Försvarsmakten skall enligt 1996 års försvarsbeslut avveckla sitt innehav av *truppminor*. Avvecklingen sker genom destruktion och skall vara avslutad senast år 2001. Destrueringen går planenligt och bedöms klaras av inom avsatt tid. Cirka 1 miljon truppminor har hittills avvecklats.

Högkvarteret och militärområdesstaberna har svarat för planering och genomförande av, respektive medverkat i, ett antal *övningar med internationellt deltagande*.

Driftsättningen av Försvarmaktens nya operativa *ledningssystem IS Orion* har ännu inte kunnat genomföras. Förseningen innebär ökade kostnader och att Försvarmakten inte har kunnat ersätta det gamla operativa ledningssystemet Leo. Det har förekommit allvarliga brister i Orionprojektet. Åtgärder har därför vidtagits från regeringens sida. Regeringen kommer att även fortsättningsvis följa projektet och de frågor som knyter an till detta. Frågan om vilka konsekvenser förseningarna innebär för Försvarmaktens operativa förmåga och för annan viktig verksamhet kommer därvid att ägnas särskild uppmärksamhet. Regeringen avser att hålla försvarsutskottet informerat i dessa hänseenden.

Årets verksamhet har inneburit att *ledningsförbandens förmåga* att klara ställda krav har vidmakthållits. Underhållsförbandens förmåga har däremot sjunkit. Grundutbildningen av värnpliktiga har uppnått planerad kvalitetsnivå.

Regeringen bedömer *läget inom programmet* som godtagbart.

Program 2. Fördelningsförband

Under året har ca 20 kompanienheter *utbildats och tillförts krigsorganisationen*. Fortsättningsutbildningen har omfattat delar av kompanier eller enskilda specifika befattningar. Samträning av ledningsförbanden inom en arméfördelning har genomförts.

Krigsförberedelseverksamheten har varit begränsad. Krigsförbandens materiella status har hållits på en låg nivå.

Materielleveranserna har omfattat ammunition till haubits 77, dragbilar till stridsvagnssläp samt materiel till telesystem 9000.

Regeringen bedömer att årets verksamhet har inneburit att huvuddelen av *krigsförbandens förmåga* att klara ställda krav har vidmakthållits jämfört med år 1997 vid de enheter där verksamhet har genomförts. En genomgående brist är samträning i kompani- och bataljon. Samtliga enheter kan dock efter kompletterande utbildning nå ställda krav på krigsduglighet. Grundutbildningen av de värnpliktiga i förbanden har bedömts i huvudsak ha nått uppsatta kvalitetsmål.

Regeringen bedömer *läget inom programmet* som godtagbart.

Program 3. Försvarsområdesförband

Under året har fem kompanier *grundutbildats*. Fortsättningsutbildningen har genomförts i begränsad utsträckning och omfattat personal i specifika befattningar. Detta har fått negativa konsekvenser för personalens kompetens och för förmågan att föra förband i fält. Tre månaders grundutbildning av värnpliktiga för placering i hemvärnet har genomförts och 145 värnpliktiga har fullföljt utbildningen. En översyn av rekryteringen till denna verksamhet görs av 1998 års pliktutredning (dir. 1997:106 och dir. 1998:49).

Krigsförbanden, vars materiella status hållits på en låg nivå, tillförs nu efterhand *modern materiel*.

Viss *hemvärns- och frivilligutbildning* har ställts in av ekonomiska skäl.

Regeringen anser att grundutbildningen av värnpliktiga har nått uppsatta kvalitetsmål.

Regeringens bedömning är att *läget inom programmet* är godtagbart.

Program 4. Armébrigadförband

Under året har 40 kompanier och vissa fristående plutoner *grundutbildats*. Fortsättningsutbildningen har enbart omfattat specifika befattningar. Grundutbildningen av värnpliktiga har nått uppsatta kvalitetsmål. Utbildning av krigsförbandens personal har kunnat genomföras på en godtagbar nivå. Luftvärnsförbanden har inte fullt ut kunnat prioriteras i enlighet med de höga operativa krav som ställs på denna funktion.

Krigsförberedelseverksamheten har bedrivits på en mycket låg nivå. Mobiliserings- och krigsplanläggningen har legat på en miniminivå.

Krigsförbandens materiella status har hållits på en låg nivå. *Materieltillförseln* har bl.a. omfattat anskaffning av granaten STRIX, leveranser av stridsfordon 90 och stridsvagn 121 jämte utbildningsmateriel samt sambandssystem TS 9000.

Medverkan har skett i internationella övningar.

Regeringens bedömning är att *läget inom programmet* är godtagbart.

Program 5. Marina lednings- och underhållsförband

Övningen SamMarin 1998 har genomförts. Som följd härav har underhållsförbandens och den rörliga underhållsledningens förmåga utvecklats. Grundutbildning och personalutbildning har genomförts planenligt och till föreliggande kravnivå. Marinkommando Syd har genomfört en omfattande räddningsövning med hemvärnspersonal.

Marinkommandona har understött *minröjningsoperationerna i Baltikum* samt PFF-övningarna. Vidare har Marinkommando Ost deltagit i Nordic Peace 98.

Samverkan med civila regionala myndigheter samt kommuner har genomförts planenligt och *stöd* har lämnats till *det civila samhället* vid ca 50 tillfällen i samband med bl.a. sjöräddning, räddningstjänst och internationella arrangemang. Marinkommando Väst har bl.a. understött frivilligorganisationer och krisgrupp i samband med brandkatastrofen på Hisingen i Göteborg i oktober 1998.

Regeringen bedömer att *krigsförbandens förmåga* att klara ställda krav har vidmakthållits för ledningsförband och att den har utvecklats för underhållsförband. Sammantaget bedömer regeringen att förmågan att klara ställda krav är god.

Under året har *omorganiseringen av helikopterverksamheten* slutförts. All helikopterverksamhet är därmed sammanförd inom ett program. Försvarsmaktens helikopterflottilj är organiserad på Malmen i Linköping. Den 1 januari 1999 omorganiserades också, i enlighet med regeringens och riksdagens tidigare beslut, de fredstida arméflygbataljonerna, de marina helikopterdivisionerna och flygräddningsgrupperna till Norrlands, Svea, Göta och Östgöta helikopterbataljoner. Bataljonerna är lokaliserade till Boden, Hanninge (Berga), Ronneby (Kallinge) respektive Linköping (Malmen). Inom Göta helikopterbataljon finns en enhet i Göteborg (Säve).

Under året har *brister på teknisk personal* och reservdelar tidvis minskat helikoptrarnas tillgänglighet. På grund av tekniska problem och en minskad flygtid har vidare flygtidsnormerna för besättningarna till de tunga helikoptrarna inte kunnat hållas. För de markoperativa helikopterförbanden har emellertid samövning med Norrlandsförband gett bra resultat. De sjöoperativa helikopterförbanden har däremot inte fått tillräcklig samövning med marina förband. När det gäller flygräddningen (helikopter 10) har teknikerbristen och vissa materielbrister medfört mindre flygtidsproduktion än planerat. Sammantaget har dock resultatmålen i allt väsentligt uppnåtts.

Regeringen konstaterar att *krigsförbandens förmåga* att klara ställda krav har sjunkit i förhållande till föregående år. Huvudsakligen beror detta på den låga flygtidstilldelningen, materielbristerna och bristen på samövning. Pansarvärnshelikopterförbanden utgör dock ett undantag. De har behållit förmågan att klara ställda krav. I sammanhanget anmäler Försvarsmakten att den låga flygtidstilldelningen och materieltillgängligheten har medfört att förmågan hos personalen närmar sig en för flygsäkerheten kritisk nivå. Ett åtgärdsprogram har inletts för att höja tillgängligheten hos helikopter 10. Försvarsmakten kan redan konstatera en viss förbättring av läget. Regeringen kommer att följa säkerhetslägets utveckling och vaka över att Försvarsmakten, bl.a. genom sin säkerhetsinspektion, vidtar sådana åtgärder att personalens säkerhet inte äventyras.

Den tidigare påbörjade *pilotutbildningen* har fullföljts. Av ekonomiska skäl har däremot den grundläggande utbildningen av piloter under år 1998 fått ställas in, vilket lett till att vakanssituationen inom helikopterverksamheten kvarstår.

När det gäller *stöd till samhället* anför regeringen att Försvarsmakten förnyat avtalet med Västerbottens läns landsting om sjuktransporter med helikopter. Försvarsmakten har vidare avtal med Sjöfartsverket på fem orter om helikopter i beredskap för räddning. Samverkan med civila myndigheter har utvecklats vidare. Detta gäller bl.a. samverkan med polisen i fråga om eftersökning av försvunna personer samt att Försvarsmakten tillsammans med Sjöfartsverket har effektiviserat den avtalade räddningsverksamheten. I sammanhanget framhåller också regeringen insatserna i samband med brandkatastrofen i Göteborg i oktober 1998. Samverkan med de civila myndigheterna fungerade då mycket bra i enlighet med nödhelikoptersystemet. Regeringen noterar att antalet uppdrag för bl.a. räddning och ambulanstrans-

port med helikopter under år 1998 ökade till 680 från förra årets 243 uppdrag.

Sammanfattningsvis konstaterar regeringen att det finns problem inom helikopterförbanden. Krigsdugligheten är för flera förband otillräcklig. Regeringen anser att redovisade brister inom väsentliga personalkategorier är allvarliga. Sedan tidigare har Försvarsmakten i uppdrag att fortsätta påbörjade och planerade åtgärder för att komma till rätta med bl.a. pilotbristerna. Trots bristerna bedömer regeringen *läget inom programmet* som godtagbart.

Program 7. Stridsfartygsförband

Regeringen konstaterar att stridsfartygsförbanden har slutfört *utbildningen av besättningar* med godkänt resultat och att förbandsutbildningen av besparingsskäl har avslutats 45 dagar tidigare än föregående år. Ubåtsjaktutbildningen har genomförts med låg ambitionsnivå. Minkrigsförbanden har prioriterat sin verksamhet mot förmåga att söka efter, lokalisera, identifiera och oskadliggöra föremål på havsbotten. Tre minröjningsinsatser har genomförts i Baltikum. Förmågan att minera har nedprioriterats. Första ubåtsflottillen har genomfört en ubåtsräddningsövning med Danmark samt ett örlogsbesök i Polen. Som ett led i att utveckla ett ubåtsräddningsavtal med Polen, genomfördes en svensk ubåtsräddningsövning i Gdanskbukten med polska observatörer.

Örlogsskolorna har genomfört värnpliktsutbildning i en delvis ny organisation och har fått ta emot fler värnpliktiga än planerat. Några yrkesutbildningar har fått ställas in.

HMS Carlskrona har avslutat utbildningsexpeditionen med gott resultat. Marina fartygsförband har deltagit i ett flertal PFF-övningar.

Örlogsbesök har ägt rum i bl.a. Baltijsk och Riga.

För *materielområdet* nämner regeringen att modifieringen av lätt torped 45 har slutförts, liksom vapenmodifiering på ubåt av typ Näcken. Det nya ubåtsystemet av typ Gotland har haft tekniska problem. Dessa har dock åtgärdats under år 1999 och ubåtssystemet har levererats till Försvarsmakten under hösten 1999. Dessutom har minröjningsfartyg av typ Styrso levererats.

Regeringen bedömer att krigsförbandens *förmåga att klara ställda krav* i stort har vidmakthållits. Förmågan till ubåtsjakt har minskat men är i förhållande till ställda krav godtagbar. Förmågan till minröjning och deltagande i internationella insatser har ökat och är enligt regeringens bedömning god.

Program 8. Kustförsvarfsförband

Regeringen konstaterar att kustförsvarfsförbanden av besparingsskäl har slutfört utbildningen 30 dagar tidigare än normalt. *Värnpliktsutbildningen* har nått ett gott resultat. Fortsättningsutbildning har genomförts med en amfibiebataljonstab samt med del av ett underhållsförband och ett sjukvårdsförband.

Kustartilleriets stridsskola har genomfört gemensam fackutbildning av officerare. Detta har bl.a. lett till att förmågan till rörligt kustförvar, skydd av basområde samt förmåga till samverkan med stridsfartygsförband har ökat. Ledningsträningssanläggningen vid KA 1 har slutbesiktigats.

När det gäller *materiel* nämner regeringen att bl.a. fyra stridsbåtar och en bevakningsbåt har levererats till förbanden. Huvuddelen av materielen till ett brigadstabskompani har levererats och amfibiebataljonernas mörkerkapacitet har förbättrats.

Amfibieförband har deltagit i PFF-övningarna Cooperative Jaguar och Baltic Challenge med gott resultat. Kustförsvarsförband har deltagit i övningen Nordic Peace 98 på Gotland.

Kustförsvarsförbanden har också lämnat stöd till det civila samhället i form av sjöräddningsuppdrag.

Regeringen bedömer att krigsförbandens *förmåga att klara ställda krav* är god.

Program 9. Flygvapnets lednings- och underhållsförband

Resultatbedömning

Regeringen konstaterar att Försvarsmakten har fortsatta svårigheter att *producera planerad flygtid*. Huvudorsakerna till detta är enligt myndigheten att många flygtekniker lämnar Försvarsmakten och att det fortfarande är brist på radarjaktledare.

Flygburen spaningsradar (FSR 890) fortsätter att utvecklas och samtliga sex beställda flygplan har levererats. Likaså fortsätter leveranserna av de nya stridsledningcentralerna, StriC. Försvarets telenät utvecklas fortlöpande. Anskaffningen av ledningssystem för flygstridskrafterna har fortsatt.

Krigsförbandens förmåga att klara ställda krav har i stort sett vidmakthållits. Inom vissa funktioner, främst basbataljonerna, har krigsdugligheten dock sjunkit.

Regeringen anser att det *allvarligaste problemet* inom programmet är teknikeravgångarna till civil verksamhet. Under år 1998 slutade sålunda drygt 120 tekniker i Försvarsmakten medan endast 22 färdigutbildades. Försvarsmakten har tillsatt en utredning om teknikerkompetens. Regeringen avser att noga följa utvecklingen i denna fråga och har därför uppdragit åt Försvarsmakten att redovisa vidtagna åtgärder och resultatet av dessa. När det gäller radarjaktledarutbildningen konstaterar regeringen att Försvarsmakten har vidgat rekryteringen till denna yrkeskategori. En ny simulator för utbildning av radarjaktledare har tagits i bruk vid F 20 i Uppsala. Mot bakgrund av att åtgärder för att rätta till bristerna redan har inletts anser regeringen att *läget inom programmet* kan godtas.

Program 10. JAS 39-förband

Regeringen anmäler att *flygtidsuttaget* för det under år 1998 krigsorganiserade JAS 39-förbandet ligger under planerad nivå. Detta beror på brist på flygtekniker och inskolade instruktörer. Hittills har ungefär 30 piloter flugits in på JAS 39-systemet. För att fullfölja ombeväpningen till JAS 39 Gripen erfordras åtgärder bl.a. för att fylla personalvakanserna. Regeringen utgår

från att Försvarsmakten vidtar de åtgärder som behövs för att ombeväpningen till JAS 39 Gripen skall kunna fullföljas enligt planeringen.

En övning med JAS 39 Gripen i *luftförsvarsrollen* har genomförts med bra resultat. Det finns dock ännu inte underlag för att krigsduglighetsvärdera de två JAS 39 Gripendivisionerna.

Krigsförbandets *materiella status* har vidmakthållits på en hög nivå. Delse-rie 2 har fortsatt att levereras. Totalt har hittills 66 flygplan JAS 39 Gripen och 3 flygplan JAS 39 Gripen B levererats till Försvarsmakten. Integration av robot 99 (AMRAAM) har inletts.

Regeringen konstaterar att införandet av JAS 39 Gripen i Försvarsmakten fortsätter i stort sett enligt planerna.

Program 11. Övriga stridsflygförband

Regeringen anför att *flygtidsuttaget* ligger betydligt under det planerade och att samtliga flottiljer ligger under tilldelad flygtid. Detta har inneburit att flygförbanden inte har nått uppsatta produktionsmål. Den främsta orsaken till underutnyttjandet är att tekniker har lämnat Försvarsmakten. Till detta kommer att bristen på piloter vid några divisioner börjar bli begränsande för förmågan att genomföra den planerade fredsverksamheten. Detta leder i sin tur till minskad effekt i krigsorganisationen. Under åren 1998 och 1999 har ungefär 40 piloter gått över till civilflyget. Ytterligare ett antal piloter har aviserat att de tänker gå över till civil anställning. Detta skall ställas mot att det årligen utbildas ungefär 20 nya piloter.

Pilotfrågan måste enligt regeringens mening ses i såväl ett kortsiktigt som ett långsiktigt perspektiv. I det kortsiktiga perspektivet gäller att Försvarsmakten sedan tidigare har regeringens uppdrag att redovisa vidtagna åtgärder för att säkerställa behovet av piloter. I sin delårsrapport anför Försvarsmakten att den har vidtagit en rad åtgärder för att förbättra läget. Regeringen avser att noga följa utvecklingen i denna fråga. För att söka finna lösningar i även det långsiktiga perspektivet har Försvarsdepartementet initierat ett nordiskt samarbete på departementsnivå för att belysa möjligheterna att hitta en samnordisk lösning på frågor om försvarets piloter. En viktig aspekt här är hur de civila flygbolagens behov av piloter kan tillgodoses.

Antalet övningar har av ekonomiska skäl blivit mycket få. Med utgångspunkt i beslutade beredskapssänkningar uppdrog regeringen åt Försvarsmakten att minska flygtiden inom programmet med en månad per flygenhet. Den *pågående ombeväpningen till JAS 39 Gripen* ledde till att flygning med den kvarvarande AJS 37-divisionen vid F 7 i Såtenäs avbröts i förtid till förmån för flygning med JAS 39 Gripen. Vid F 10 i Ängelholm avslutades flygning med J 35 Draken under år 1998. 35-systemet kommer att avvecklas helt under innevarande år. Systemutvecklingen och modifieringen av JA 37 har fortsatt, liksom integreringen av robot 99 på JA 37. För att vidmakthålla telekrigsförmågan har modifieringen av flygplan SK 37 fortsatt och flygplanet tillförs telestörsystem.

Regeringen konstaterar sammantaget att *krigsförbandens förmåga* att klara ställda krav har vidmakthållits jämfört med föregående år och att krigsdug-

ligheten, trots de redovisade problemen, i vissa delar har kunnat förbättras. Läget inom programmet är enligt regeringens mening godtagbart.

1999/2000:FöU1

Program 12. Transportflygförband

Flygtidsuttaget har blivit lägre än beräknat. Detta sägs bero på bl.a. brist på teknisk personal. Försvarsmakten anmäler att ett fortsatt lågt flygtidsuttag på sikt kan försämra kvaliteten på besättningarna. Av ekonomiska skäl har antalet övningar blivit få, vilket har lett till att ställda mål inte har uppnåtts.

Transportflygningar med Tp 84 Hercules har under året genomförts till Bosnien-Hercegovina, Makedonien, Sahara och Honduras. Regeringen vill framhålla att Försvarsmakten genom att delta i dessa internationella insatser har vidmakthållit ett antal Tp 84-besättnings förmåga att operera utanför Sverige. Detta är värdefullt för Sveriges förmåga till internationella militära insatser.

Regeringen noterar att *krigsförbandens förmåga* att klara ställda krav har vidmakthållits jämfört med föregående år.

Ytterligare ett *signalspaningsflygplan S 102B* har anskaffats under år 1998 och omsättningen av signalspaningsförbandet har slutförts. System S 102 är därmed operativt. Regeringen vill också peka på att transportflygförbanden har utvecklat sin interoperabilitet på motmedelsområdet.

Sammantaget bedömer regeringen att *läget inom programmet* är godtagbart.

Avslutningsvis vill regeringen informera riksdagen om att Försvarsmakten i december 1998 hemställde hos regeringen att den planerade flyttningen till Uppsala av signal- och radarspaningen på Malmen och de särskilda flygtransportresurserna på Bromma inte borde genomföras. Myndigheten motiverade sin framställning med att investeringarna skulle kosta betydligt mer än vad som ursprungligen var kalkylerat. Mot denna bakgrund gav regeringen inte myndigheten något uppdrag att fullfölja flyttningen. Frågan om de särskilda flygtransportresursernas lokalisering prövas i beredningen av höstens särproposition om totalförsvaret.

Program 13. För krigsorganisationen gemensamma resurser

Regeringen anför att *utbildningen* under året har inneburit att personalens kompetens inom markstridskrafterna har bibehållits på en godtagbar nivå. När det gäller de marina krigsförbanden har utbildningen under året inneburit att uppfyllnaden av personal har kunnat ske till antalet, men inte avseende kompetens. Nedskärningarna i specialistutbildningen inom flygstridskrafterna har fått till följd att rätt utbildad personal i alltför stor utsträckning saknas. Detta leder till en otillfredsställande situation för personalen och bidrar ytterst till att öka avgångsbenägenheten, speciellt bland yngre officerare.

Regeringen bedömer sammantaget att *stödet till krigsförbanden* varit godtagbart.

Försvarsmakten har redovisat sin bedömning vad gäller *2000-säkringsarbetet* avseende system som har väsentlig betydelse för egen och annans verksamhet. Enligt redovisningen räknar Försvarsmakten med att,

trots eventuella störningar i egen verksamhet eller störningar i omgivningen, kunna uppfylla alla sina skyldigheter mot andra myndigheter, lämna stöd till samhället enligt räddningstjänstlagen (1986:1102) samt ha erforderlig militär förmåga såväl före som efter millennieskiftet.

Regeringen konstaterar att *Försvarsmaktens aktiva miljöarbete* har fortsatt. Miljöutbildningen har således fortsatt, och ytterligare ett antal regionala och lokala förband har fått tillgång till miljöutbildad personal. Arbetet med att begränsa utsläppen av fossila bränslen har fortsatt och utsläppen av koldioxid från drivmedel har minskat betydligt. Utvecklingen av blyfri ammunition fortsätter och under år 1998 har prov med sådan ammunition genomförts vid två infanteribrigader.

I december 1998 kunde regeringen fastställa riktlinjer för miljöanpassad försörjning med försvarsmateriel.

I juli 1998 lämnade regeringen uppdrag till Försvarsmakten med utgångspunkt i 1998 års miljöproposition. Försvarsmakten fick ett särskilt sektorsansvar för ekologiskt hållbar utveckling. Uppdraget skall redovisas till regeringen i oktober 1999. Även internationellt har Försvarsmakten fortsatt ett aktivt arbete. Tillsammans med den amerikanska försvarsmakten har myndigheten, inom ramen för de två ländernas samarbetsavtal på försvarsmiljöområdet, utarbetat en handbok för miljöhänsyn i materielanskaffningsprocessen. Samarbetet med de nordiska staternas försvarsmakter avser bl.a. miljöledningssystem. På regeringens uppdrag driver Försvarsmakten projekt inom ramen för den s.k. Östersjömiljarden i Estland, Lettland och Litauen tillsammans med USA.

Avslutningsvis vill regeringen peka på att Försvarsmakten har bistått Regeringskansliet i det fortsatta försvarsmiljöarbetet inom EAPR.

Under år 1998 har *stöd till samhället* lämnats bl.a. enligt avtal med ansvariga räddningstjänstorgan. Detta gäller framför allt räddningshelikopterberedskap. Försvarsmakten har också lämnat stöd bl.a. vid eftersökning av försvunna personer, bekämpning av skogsbränder och i samband med omfattande snöoväder. Sammantaget har Försvarsmakten genomfört över 300 insatser med flygplan, helikoptrar, fartyg och trupp som stöd till samhället.

Försvarsmakten har utvecklat förmågan att stödja samhället vid räddningstjänst och svåra påfrestningar. Regeringen noterar också att personalens och organisationens medvetenhet om denna Försvarsmaktens uppgift har ökat under året.

Regeringen bedömer att Försvarsmaktens stöd vid olika slag av räddningstjänst fungerar bra och att *Försvarsmaktens förmåga att kunna stödja samhället i fred* är god.

Program 14. För grundorganisationen gemensamma resurser

Regeringen bedömer att stödet till grundorganisationen har varit godtagbart. Under året har insatser gjorts för att uppnå en tydligare överensstämmelse mellan forskning och teknikutveckling och Försvarsmaktens framtida behov. Den direkta effekten av insatserna för Försvarsmaktens krigsorganisation uppstår först på längre sikt och är därmed svår att mäta. Regeringen avser att

Program 15. Internationell verksamhet

Programmets innehåll

Programmet omfattar verksamhet för att Försvarsmakten skall kunna delta i fredsfrämjande och humanitära insatser som Sverige medverkar i och kommer att medverka i. Insatserna utomlands finansieras vad gäller trupp via anslaget A 2 Fredsfrämjande truppinsatser. För militärobservatörer, civilpolis och andra enskilda, sker finansiering via utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan samt via utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.

Programmet omfattar även svensk medverkan i Partnerskap för fred (PFF) med förband och enskilda personer i kurser, seminarier och övningar i enlighet med Sveriges individuella partnerskapsprogram. Programmet innefattar också svensk medverkan i Multinational United Nations Stand-by Forces High Readiness Brigade Shirbrig samt verksamhet inom ramen för Sveriges observatörskap i Västeuropeiska unionen (VEU). Inom programmet kan också stöd lämnas till de baltiska länderna.

Vidare omfattar programmet verksamhet i syfte att utveckla såväl det multilaterala (Nordcaps, Nordisk fredsfrämjande brigad m.m.) som det bilaterala nordiska totalförsvarsrelaterade samarbetet samt det säkerhetsfrämjande samarbetet med Polen, Estland, Lettland och Litauen. Programmet omfattar även multilateralt och bilateralt samarbete med Ryssland och OSS.

Resultatbedömning

Inom Försvarsmakten har arbetet med att förbättra förutsättningarna för att kunna delta i *fredsfrämjande och humanitära insatser* och i det internationella samarbetet fortsatt. Försvarsmakten bedömer att snabbinsatsstyrkan Swerap behöver utvidgas med fler manöverkompanier för att uppnå önskvärd uthållighet och effekt. Regeringen har en liknande uppfattning och bedömer att Swerap inför en insats kan komma att behöva kompletteras med lämpliga enheter.

Utveckling av *minröjningsförmågan* samt civil-militär samverkan i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser har fortsatt.

PFF-verksamheten har genomförts enligt plan och Sverige har för första gången arrangerat en övning i PFF:s anda på svenskt territorium (Nordic Peace 98). Genom Partnership for Peace Training Centre har Sverige aktivt bidragit till att fördjupa samarbetet inom PFF. Försvarsmakten har helt eller delvis uppfyllt de samverkansmål som Sverige antagit inom ramen för PFF.

Försvarsmakten har under året genomfört *officersutbildning av officerare från Estland, Lettland och Litauen* samt observatörskurser och PFF-kurser med deltagare från ett flertal länder. Humanitära organisationer har getts särskild utbildning. Försvarsmakten medverkar i arbetet med att starta och driva den baltiska Försvarshögskolan Baltdefcol (Baltic Defence College).

Stödet till den baltiska fredsbevarande bataljonen Baltbat samt den baltiska marina styrkan Baltron har fortsatt.

I syfte att förbättra möjligheterna att genomföra och delta i internationellt samarbete med kort varsel, samt att förbättra möjligheterna att med kort varsel ta egna initiativ inom det internationella samarbetet på försvarsområdet, har för budgetåret 1998 drygt 15 miljoner kronor av anslaget A 1 Försvarsmakten stått till regeringens disposition. Anslagsmedlen har bl.a. använts till att genomföra verksamhet inom ramen för PFF, t.ex. ett möte på statssekreterarnivå i Visby om PFF-samarbetet i Östersjöområdet och ett möte i Warszawa rörande införande och tillämpning av miljöriktlinjer inom försvarsområdet. Anslagsmedlen har också utnyttjats till att finansiera stöd till Estland, Lettland och Litauen inom försvarsområdet.

Verksamheten i grundorganisationen

Regeringen anför att *omstruktureringen av grundorganisationen* har fortsatt i enlighet med 1996 års försvarsbeslut. Försvarsmakten bedömer att sluttidpunkterna för avveckling kommer att kunna hållas. Regeringen konstaterar sammantaget i denna del att merparten av mark, anläggningar och lokaler har avvecklats under år 1998 eller kommer att ha avvecklats före utgången av innevarande år.

Under år 1998 har rationalitet, officerarnas kompetensutveckling och kvaliteten i utbildningen prioriterats högre än upprätthållandet av krigsförbandens omedelbara förmåga. Värnpliktsutbildningen har genomförts med gott resultat. Försvarsmakten har dock inte lyckats att sänka andelen *avgångar hos värnpliktig personal* under grundutbildningen. I stället har denna ökat något, från 14,3 % till 15 %. Tillsammans med Totalförsvarets pliktverk arbetar Försvarsmakten med att försöka minska avgångarna.

Tillförsel av *ny materiel och utrustning* har enligt Försvarsmakten under året gett positiva effekter och höjt motivationen bland såväl värnpliktiga som befäl.

Regeringen konstaterar att ca 10 % fler *officerare* än förväntat har *lämnat Försvarsmakten*. Att avgångarna blivit förhållandevis många sägs enligt Försvarsmakten bero bl.a. på osäkerheten i samband med förbandsnedläggningar och omorganisationer. Regeringen noterar att kostnaderna för avvecklingen i vissa fall överstiger budgeterade värden. Personalavvecklingen har inte påverkat åldersstrukturen i någon nämnvärd utsträckning. Dock har antalet anställda i åldern 55–60 år minskat avsevärt. Sammantaget bedömer regeringen att personalmålet i försvarsbeslutet år 1996 kommer att nås med god marginal.

Försvarsmaktens aktiva arbete med att öka andelen *kvinnliga totalförsvarspliktiga* som genomför värnplikt och kvinnliga officerare fortsätter, bl.a. driver Försvarsmaktens Rekryteringscentrum ett projekt där unga kvinnor under en helg får pröva på livet som värnpliktig. Under hösten 1999 skall 600 genomföra kursen. Omkring 2 500 kvinnor uppges ha anmält intresse.

Två undersökningar i syfte att utreda orsaker till *avgångar bland kvinnliga värnpliktiga och kvinnliga officerare* samt förekomsten av sexuella trakasserier genomförs för närvarande i Försvarsmakten.

Tillståndet i krigsorganisationen

1996 års försvarsbeslut fastställde målen för och utformningen av det militära försvarets krigsorganisation. Det har därefter ankommit på regeringen att närmare besluta om Försvarsmaktens beredskap.

Regeringens *samlade bedömning* är att tillståndet i krigsorganisationen under år 1998 var godtagbart. En utgångspunkt för denna bedömning är, som redovisats tidigare, att riksdagen medgivit att vissa delar av krigsorganisationen undantas från kravet på förmåga att kunna uppnå full krigsduglighet inom ett år.

Bedömning av Försvarsmaktens förmåga i olika avseenden

Regeringen noterar att riksdagen betonat betydelsen av att den operativa förmågan kan relateras till Försvarsmaktens huvuduppgifter och krigsorganisationens utformning. Regeringen anför att den i det s.k. kontrollstationsarbetet har introducerat en metod för att kunna relatera den närmare utformningen av det militära försvaret till de övergripande försvarspolitiska målen. Modellen går ut på att förklara sambandet mellan de uppgifter som riksdagen och regeringen fastställer och de krigsförband som organiseras. Därmed görs en tydlig koppling till omvärldsutveckling och krav på operativa förmågor. Metoden bygger på försvarsberedningens rapport Förändrad omvärld – omdanat försvar (Ds 1999:2) och har närmare redovisats i proposition 1998/99:74 Förändrat omvärld – omdanat försvar.

Regeringen avser att tillämpa denna metod i den proposition som avses lämnas till riksdagen i november 1999 angående Försvarsmaktens framtida struktur. Metoden kommer också att ligga till grund för den framtida återrapporteringen till riksdagen.

Försvarsmaktens årsredovisning för år 1998 är däremot gjord mot de huvuduppgifter som riksdagen beslutade om i 1996 års försvarsbeslut och den styrningsmodell som tidigare tillämpats. Regeringens sammanvägda bedömning redovisas därför nu i termer av hur Försvarsmakten uppfyllt sina mål i förhållande till dessa huvuduppgifter.

Försvar mot väpnat angrepp

De utvalda krigsförbanden kan med tillräcklig säkerhet uppnå full krigsduglighet under en tolv månadersperiod. Övriga förband har dock sådana materiella och personella brister att det krävs längre tid än tolv månader att uppnå full krigsduglighet. Med den begränsade målsättning för försvar mot väpnat angrepp som statsmakterna tills vidare lagt fast för Försvarsmakten är förmågan till försvar mot väpnat angrepp godtagbar.

Förmågan att upprätthålla den territoriella integriteten anser regeringen vara godtagbar.

Internationell verksamhet

Förmågan att planera för, organisera och genomföra fredsfrämjande operationer, PFF-verksamhet och övrig internationell verksamhet är god. Brister finns i interoperabiliteten, främst avseende militär fackengelska, internationella stabsrutiner och teknisk materiel för samband och ledning.

Stöd till samhället vid svåra påfrestningar i fred

Förmågan att ge stöd till samhället vid svåra påfrestningar i fred är god.

Anpassning

Vissa förband har, som framgått tidigare, medgivits en så låg krigsduglighet att såväl materiella som personella brister bedöms kvarstå i sådan utsträckning att de inte med tillräcklig säkerhet kan uppnå full krigsduglighet under en tolv månaders period. Arbetet med att utveckla den långsiktiga anpassningsförmågan har påbörjats och en grund har lagts för det fortsatta utvecklingsarbetet.

Sammanfattning

Regeringen bedömer att Försvarmaktens förmåga att lösa sina huvuduppgifter sammantaget är godtagbar. Beredskap och försvarsförmåga uppfyller de krav som statsmakterna ställt.

Regeringens bedömning med anledning av revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket (RRV) anser att årsredovisningen har upprättats i enlighet med förordningen (1996:882) om myndigheters årsredovisning m.m., men har samtidigt kritik mot hur värdet av krigsmateriel invärderats i balansräkningen. Regeringen anför att det inom Försvarmakten och Försvarets materielverk pågår ett arbete för att åstadkomma en rättvisande redovisning. Arbetet bör ges hög prioritet. Med de åtgärder som inletts bedömer regeringen att det i årsredovisningen för år 1999 kommer att finnas en rättvisande redovisning över krigsmateriel.

Utskottet

Som en följd av riksdagens beslut (prop. 1997/98:83, bet. 1997/98:FöU10, rskr. 1997/98:269) om förändrad styrning av Försvarmakten kommer resultatredovisningen fr.o.m. budgetåret 1999 att ske i en ny struktur. Den nu föreliggande rapporteringen från regeringen för budgetåret 1998 sker i pro-

gramtermer enligt den gamla strukturen. Dessutom redovisar regeringen verksamheten i grundorganisationen samt tillståndet i krigsorganisationen.

Utskottet konstaterar att regeringens resultatredovisning innehåller såväl positiva som negativa omdömen. Till de *positiva* hör:

- Grundutbildningen av värnpliktiga har genomförts planenligt. Uppsatta kvalitetsmål har i huvudsak nåtts.
- Planerade fredsfrämjande och humanitära insatser har genomförts.
- Försvarsmaktens förmåga att lösa sina huvuduppgifter är sammantaget godtagbar, givet beslutade begränsningar i målsättningen för försvar mot väpnat angrepp. Beredskap och försvarsförmåga uppfyller de krav som statsmakterna ställt.
- Ny materiel har tillförts.
- Målen för omorganisationen enligt 1996 års försvarsbeslut kommer att kunna nås enligt plan, i vissa fall tidigare än planerat.
- Metodutvecklingen för att kunna relatera den närmare utformningen av det militära försvaret till de övergripande försvarspolitiska målen förs framåt. Riksdagen har efterlyst en sådan utveckling.

Till de *negativa* hör:

- De stora avgångarna bland teknisk personal. Den härav orsakade bristen på nyckelpersonal påverkar bl.a. utbildningsbetingelser, krigsduglighet och säkerhet vid flera system inom främst flyg- och helikopterförbanden.
- Värnpliktsavgångarna är fortfarande alltför höga. Även i denna fråga bör regeringen återkomma till riksdagen, bl.a. med en redogörelse över åtgärder som vidtagits eller bör vidtas för att minska avgångarna.
- De allvarliga bristerna i utvecklingen av det operativa ledningssystemet ORION. Regeringskansliet har dock kritiskt granskat projektet och vidtagit åtgärder. Utskottet kan konstatera att utan Regeringskansliets initiativ och uppföljning hade en fortsatt utveckling och driftsättning av ORION-systemet kunnat få utomordentligt allvarliga konsekvenser för det militära försvaret. Utskottet har erfarit dels att Försvarsmakten i september 1999 avbrutit projektet och i en internutredning granskat handläggningen, dels att regeringen uppdragit åt Justitiekanslern att göra en granskning. Utskottet utgår från att regeringen håller försvarsutskottet informerat i ärendet.

Utskottet erinrar om att syftet med att definiera operativa förmågor är att de tillsammans med definierade verksamhetsområden skall kunna tas till utgångspunkt för krav på olika typer av förband och försvarsfunktioner. Förmågorna skall också kunna användas som referens vid återrapportering av genomförd verksamhet och upprätthållen beredskap. Utskottet betonar, i likhet med tidigare (bet. 1998/99:FöU1 s. 41), vikten av tydligt angivna

Anslag A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m.

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 39–45) anført om verksamhet och medelsbehov för år 2000 under anslaget A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. Utskottet behandlar vidare motionerna Fö202 (kd) yrkandena 1 och 2, Fö212 (kd) yrkandena 1, 4 och 5 samt Fö214 (m) yrkande 1, vilka avgivits under den allmänna motionstiden.

Regeringen

Anslaget omfattar fr.o.m. budgetåret 1999 verksamheterna förbandsverksamhet, incidentinsatser och stöd till samhället samt beredskap. Det kan inte på ett rättvisande sätt jämföras med det tidigare anslaget A 1 Försvarmakten eftersom detta också innehöll medel för investeringar. Under anslaget beräknas även medel för de frivilliga försvarsorganisationernas utbildning.

Regeringen har under år 1999 ställt 25 miljoner kronor av anslaget till regeringens disposition. Regeringen avser att använda beloppet för sådan verksamhet som ej kunnat förutses i budgetpropositionen för år 1999. Det rör bl.a. verksamhet inom ramen för PFF samt stöd till Estland, Lettland och Litauen inom försvarsområdet. Svenska myndigheters ökade internationella samarbete samt Sveriges ökade internationella engagemang, t.ex. genom ordförandeskapet i EU, ställer ökade krav på denna typ av verksamhet.

Regeringen *beräknar* medlen för anslaget A 1 till 19 543 954 000 kr för budgetåret 2000.

Verksamheterna förbandsverksamhet, incidentinsatser och stöd till samhället

Regeringen *föreslår* följande inriktning:

För förbandsverksamheten

Regeringen avser att under hösten i år lämna förslag till riksdagen om Försvarmaktens framtida inriktning. Förslaget kommer att påverka inriktningen för år 2000. I det nu aktuella budgetförslaget lämnas därför endast begränsade förslag till riksdagen när det gäller inriktningen av stridskrafternas utveckling.

Förbandsverksamheten skall bedrivas i enlighet med den inriktning som riksdagen beslutade våren 1999 (prop. 1998/99:74, bet. 1998/99:FöU5 rskr. 1998/99:224).

Verksamheten avseende de utvalda delarna av krigsorganisationen som regeringen har beslutat om skall prioriteras.

I fråga om inriktningen av stridskrafterna för år 2000 anser regeringen att det är viktigt att Försvarmakten fortsätter och om möjligt slutför den *utveckling av krigsförband, materiel och anläggningar* som beslutades i 1996

års försvarsbeslut. Härutöver bör Försvarsmakten så långt det är möjligt vidta förberedelser enligt den övergripande inriktning riksdagen beslutade våren 1999 (prop. 1998/99:74, bet. 1998/99:FöU5, rskr. 1998/99:224).

Regeringen anser det vidare viktigt att Försvarsmakten fortsätter att prioritera verksamhet som leder till att *personalens kompetens* kan utvecklas och förbättras. För att uppnå detta är det angeläget med övningar på högre förbandsnivå och samövningar mellan olika förbandstyper.

Vid förbandsutbildningen inom *markstridskrafterna* bör särskild vikt läggas vid utbildningen av mekaniserade förband samt utbildning inom funktioner för att öva hela system.

Inom *sjöstridskrafterna* är det angeläget att ubåtssystemet av typ Gotland tas i drift så att utbildningen av besättningar samt taktikutveckling kan påbörjas.

Inom *flygstridskrafterna* är det angeläget att ombeväpningen till JAS 39 Gripen fortsätter. Det är vidare angeläget att fortbildningen och taktikutvecklingen inom de nya Gripendivisionerna fortsätter. Vidare bör den första gruppen flygburen spaningsradar (FSR 890) organiseras. Det är också viktigt att Försvarsmakten fortsätter arbetet med att förbättra teknikersituationen inom främst flygförbanden och helikopterförbanden med utgångspunkt i den utredning som myndigheten har gjort.

För de *frivilliga försvarsorganisationernas utbildningsverksamhet* har regeringen för år 2000 beräknat ett belopp om 117 300 000 kr. Denna beräkning inkluderar, i enlighet med givna uppdrag i 1998 års regleringsbrev, en omfördelning mellan anslagen A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. och D 6 Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret.

Regeringen har i enlighet med 1996 års försvarsbeslut under senare år avdelat medel för de frivilliga försvarsorganisationernas samarbete med de baltiska länderna i deras strävan att bygga upp ett försvar under demokratisk kontroll. Regeringen avser tilldela medel även år 2000 för de frivilliga försvarsorganisationernas verksamhet i de baltiska länderna, i Polen och i Ryssland.

För incidentinsatser

Försvarsmakten skall genomföra incidentinsatser, dvs. upptäcka, ingripa och avvisa varje form av kränkning av svenskt territorium för att hävda rikets territoriella integritet i luften, till sjöss och på marken, med de förband och enheter som har beredskap för detta ändamål.

För stöd till samhället

Försvarsmakten skall, vid sidan av sin skyldighet att medverka i räddningstjänst enligt räddningstjänstlagen (1986:1102), i första hand med grundorganisationens resurser kunna stödja samhället vid svåra påfrestningar i fred och därvid kunna ställa resurser till förfogande.

Det är enligt regeringens mening vidare angeläget att Försvarsmakten fortsätter att utveckla förmågan att även i övrigt kunna lämna stöd till samhället inom skilda områden. Särskild vikt bör därvid läggas vid stöd till räddnings-

tjänsten, polisen och till sjukvården. Arbetet bör bedrivas i nära samverkan med berörda myndigheter. Stöd bör i rimlig utsträckning kunna lämnas i sådana situationer där den ansvariga civila myndighetens ordinarie personella och materiella resurser inte räcker till eller där myndigheten helt saknar egna sådana resurser. Regeringen anför upplysningsvis att Försvarsmakten i regleringsbrevet har fått regeringens uppdrag att fortsätta ansträngningarna att få till stånd avtal med sjukvårdshuvudmännen om sjuktransporter med helikopter.

Verksamheten Beredskap

Regeringen *föreslår* följande inriktning:

Försvarsmakten skall, inom ramen för den generellt sett sänkta beredskapen, säkerställa att utvalda förband kan öka förmågan så att de uppnår full krigsduglighet inom ett år och så att de har erforderlig utbildning för beredskapsuppgifterna. Beredskap, organisation och planläggning skall medge att Försvarsmaktens förmåga långsiktigt kan anpassas, dvs. att den kan utökas eller förändras för att motsvara framtida krav och behov.

Verksamheten Internationella insatser

Regeringen *föreslår* följande inriktning:

Åtgärder som ökar Försvarsmaktens förmåga att kunna genomföra internationella insatser skall prioriteras. Försvarsmakten skall också utveckla övriga delar av sitt internationella engagemang.

Försvarsmakten skall ha förmåga att varaktigt kunna delta i fredsfrämjande insatser med självständiga enheter upp till bataljons styrka.

Stabsofficerare skall utbildas för att kunna bemanna befattningar i relevanta staber i samband med att Sverige deltar i fredsfrämjande insatser under Natos eller VEU:s ledning.

Utvecklingen av Partnership for Peace Training Centre och den datorstödda ledningsträningssanläggningen vid centrumet skall fortsätta.

Förmågan till anpassning skall även fortsättningsvis ha en central betydelse. Försvarsmakten skall fullfölja planeringen för anpassning.

Beredskapen för att genomföra incidentinsatser i stort bör motsvara nivån för år 1999.

Regeringen *föreslår* att riksdagen *godkänner*

- förslaget till inriktning för förbandsverksamhet (hemställan nr 4),
- förslaget till inriktning för incidentinsatser (hemställan nr 5),
- förslaget till inriktning för stöd till samhället (hemställan nr 6),
- förslaget till inriktning för beredskap (hemställan nr 7),

Regeringen *föreslår* vidare att riksdagen *anvisar* 19 543 954 000 kr till anslaget *A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m.* (hemställan nr 27 i denna del).

I *kommittémotion Fö212 (kd)* av Åke Carnerö m.fl. anförs att den nuvarande dagersättningen till totalförsvarspiktiga på 40 kr är alldeles för låg. Den föreslås höjas till 50 kr per dag (*yrkande 5*). Samtidigt föreslås att riksdagen återtar delegering att besluta om ersättningen till pliktpersonal (*yrkande 4*).

Ett liknande resonemang förs i *motion Fö202 (kd)* av Amanda Agestav. Motionären föreslår att riksdagen återtar beslutet om totalförsvarspiktigas dagersättning (*yrkande 1*) och att riksdagen beslutar höja dagersättningen till 150 kr (*yrkande 2*).

I *kommittémotion Fö212 (kd)* av Åke Carnerö m.fl. anförs vidare att de ekonomiska ramar som regeringen och Centerpartiet kommit överens om innebär dramatiska nedskärningar för försvaret. Kristdemokraterna säger sig inte kunna medverka till ett sådant beslut i ett läge där konsekvenserna inte kan överblickas. För att undvika materielförstöring och för att vidmakthålla kompetens och en stabil grund för anpassningsförmågan föreslår Kristdemokraterna att 1 300 miljoner kronor utöver regeringsförslaget avsätts för år 2000, vilket riksdagen som sin mening bör ge regeringen till känna (*yrkande 1*).

I *kommittémotion Fö214 (m)* av Henrik Landerholm m.fl. hävdas att det under budgetåret 2000 saknas medel för såväl nödvändig utveckling av våra förband som för nödvändig anskaffning av modern materiel. I stället för att flytta 1 400 000 kr från tidigare planerad verksamhet inom anslaget A 1, vilket regeringen föreslår, vill motionärerna att medlen skall finnas kvar på anslaget A 1. Härigenom skulle grundutbildning och förbandsövningar kunna hållas på en rimlig ambitionsnivå.

Motionärerna förordar också att det redan för år 2000 inplaneras medel för en kraftig höjning av värnpliktsförmånerna. Utan att nu binda sig för nivåer eller system påpekar motionärerna att en sådan satsning är nödvändig såväl i kompensatoriskt som rekryteringsbefrämjande syfte.

Anslaget A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. bör sålunda höjas med 1 400 000 kr jämfört med regeringens förslag och av riksdagen fastställas till 20 943 954 000 kr (*yrkande 1*).

Utskottet

Inriktning

Utskottet konstaterar att regeringen, i avvaktan på det samlade förslag om Försvarsmaktens framtida inriktning som inom kort kommer att lämnas till riksdagen, nu endast avger begränsade förslag om hur stridskrafterna skall utvecklas och om inriktningen av verksamheten för år 2000.

Utskottet delar regeringens uppfattning om vikten av att slutföra avvecklingen av krigsförband, materiel och anläggningar i enlighet med 1996 års försvarsbeslut samt att härutöver, så långt som det är möjligt, förbereda en omställning i enlighet med den inriktning i stort som riksdagen har beslutat (prop. 1998/99:74, bet. 1998/99:FöU5, rskr. 1998/99:224).

Utskottet delar vidare regeringens mening att det är angeläget att Försvarsmakten fortsätter att utveckla förmågan att kunna lämna stöd åt samhället.

Åtgärder som förbättrar Försvarsmaktens förmåga att kunna genomföra internationella insatser bör prioriteras.

Utskottet *föreslår* att riksdagen med bifall till propositionen *godkänner* förslaget till inriktning för

- *förbandsverksamhet,*
- *incidentinsatser,*
- *stöd till samhället,*
- *beredskap.*

Anslag

I två motioner – *kommittémotion Fö212 (kd)* av Åke Carnerö m.fl. och *motion Fö202 (kd)* av Amanda Agestav – föreslås att riksdagen, inte regeringen, skall besluta om ersättningen till pliktpersonal.

Utskottet erinrar om att rätten till ersättning för totalförsvarspliktiga regleras i lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt. Ersättningsbeloppets storlek är däremot inte lagreglerat utan bestäms av regeringen i verkställighetsföreskrifter, i detta fall förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga.

Frågan om dagersättningens storlek är viktig från flera utgångspunkter. Beslut härom påverkar attityder hos dem som mönstrar och tjänstgör med stöd av totalförsvarsplikt. Särskilt tydligt blir detta i den nuvarande situationen där de årliga utbildningsvolymerna har minskat kraftigt och obalanser uppstått från ett rättviseperspektiv. Beslut om ändrade ekonomiska förmåner får också budgetkonsekvenser. Utskottet är dock inte berett att föreslå någon förändring av nuvarande beslutsordning, t.ex. i form av att i lag föreskriva dagersättningens storlek. Det bör som hittills ankomma på regeringen att i budgetarbetet avväga angelägna åtgärder inom det till förfogande stående resursutrymmet. Regeringen bör dock informera riksdagen om sin beslutsavsikt, eller begära riksdagens godkännande, inför viktigare förändringar av ersättningen till totalförsvarspliktiga. Utskottet avstyrker följaktligen *kommittémotion Fö212 (kd) yrkandena 4 och 5* samt *motion Fö202 (kd) yrkandena 1 och 2*.

Två kommittémotioner – *Fö212 (kd)* av Åke Carnerö m.fl. och *Fö214 (m)* av Henrik Landerholm m.fl. – föreslår högre anslagsbelopp än det som regeringen föreslagit.

Utskottet har i sitt yttrande (1999/2000:FöU3y) till finansutskottet förordnat att den av regeringen föreslagna ramen för utgiftsområde 6 Totalförsvar för år 2000 bör bifallas av riksdagen.

Utskottet anser, i likhet med regeringen, att medel behöver omfördelas från anslaget A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. till anslaget A 3 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling i förhållande till förra årets anslag. Åtgärden är nödvändig för att kunna fullfölja tecknade materielkontrakt och för att kunna beställa prioriterad materiel och utveckling. Utskottet gör i övriga delar också samma beräkning av anslaget som

regeringen. Utskottet avstyrker därför *kommittémotionerna Fö212 (kd) yrkande 1* och *Fö214 (m) yrkande 1* samt föreslår att riksdagen med bifall till propositionen *anvisar 19 543 954 000 kr till anslaget A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m.*

Anslag A 2 Fredsfrämjande truppinsatser

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 45–47) anfört om verksamhet och medelsbehov för år 2000 under anslaget A 2 Fredsfrämjande truppinsatser. Utskottet behandlar vidare motionerna Fö204 (fp) och Fö214 (m) yrkande 2, vilka avgivits under den allmänna motionstiden.

Regeringen

Regeringen erinrar om att FN:s säkerhetsråd i resolution 1174 den 15 juni 1998 gav ett förlängt mandat för den multinationella fredsstyrkan SFOR. Mandatet gällde fram till den 20 juni 1999. FN:s säkerhetsråd har sedan i resolution 1247 den 18 juni 1999 ytterligare förlängt mandatet för SFOR till den 21 juni år 2000.

Regeringen erinrar vidare om att den i december 1998, med stöd av riksdagens beslut i tilläggsbudget för år 1998, ställt en väpnad styrka om högst 530 personer till SFOR:s förfogande som ett svenskt bidrag till insatserna för att fullfölja genomförandet av fredsöverenskommelsen för Bosnien-Hercegovina.

Regeringen anför att det inom Nato för närvarande pågår en omstrukturering som syftar till att minska SFOR-styrkan men samtidigt öka flexibiliteten för de förband som blir kvar. Regeringen beslutade den 16 augusti 1999 att den överenskommelse som reglerar samarbetet inom den nordisk-polska brigaden skall sägas upp.

Civil-militär samverkan genomförs av den svenska bataljonen i SFOR främst som stöd till hjälporganisationer i området. Denna typ av organisationer har stor överblick och god kontinuitet och har därför större möjligheter än truppenheter att prioritera och kanalisera hjälpinsatser. Regeringen bedömer därför att detta arbetssätt är ändamålsenligt. I ett konfliktområde är det, inte minst ur säkerhetssynpunkt, viktigt att våra förband har ett gott förhållande till civilbefolkningen.

Regeringen bedömer det fortsatt viktigt att delta i SFOR-insatsen och har, efter dialog med de andra nordiska länderna, till Nato anmält intresse av att delta med ett s.k. Cimicförband med ca 50 personer, företrädesvis i samarbete med Finland. Regeringen avser att senare besluta om avveckling av den hittillsvarande bataljonen.

Riksdagen har den 14 juni 1999 medgett att regeringen ställer en väpnad styrka till förfogande som ett svenskt bidrag till en internationell fredsstyrka i Kosovo (prop. 1998/99:112, bet. 1998/99:UFöU2, rskr. 1998/99:252). Den 26 augusti 1999 beslutade regeringen om ett sådant svenskt bidrag.

Regeringen beräknar medlen för verksamheten till 900 083 000 kr för budgetåret 2000 och föreslår att riksdagen *anvisar* detta belopp under anslaget A 2 Fredsfrämjande truppinsatser (yrkande 27 i denna del).

Motionerna

I Folkpartiet liberalernas *kommittémotion Fö204 (fp)* av Runar Patriksson och Eva Flyborg anför att Sveriges säkerhet bara kan ses i ett europeiskt och i ett globalt sammanhang. Det är därför naturligt att Sverige deltar med totalförsvarsresurser i internationella fredsbevarande och fredsfrämjande insatser.

Motionärerna anser att riksdagen bör besluta om ett större anslagsbelopp för A 2 Fredsfrämjande truppinsatser för att anslaget bättre skall svara mot verksamhetens omfattning. 500 miljoner kronor föresås därför omfördelas från anslaget A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. till anslaget A 2 Fredsfrämjande truppinsatser (*yrkande 1*).

Moderata samlingspartiet föreslår i *kommittémotion Fö214 (m)* att anslaget A 2, i enlighet med tidigare moderata förslag, i sin helhet förs över till utgiftsområde 7 Internationellt bistånd och där uppförs som anslaget C 1 Fredsfrämjande truppinsatser och verksamheter. Som följd härav föreslår motionärerna att riksdagen till anslaget A 2 Fredsfrämjande insatser beslutar anvisa 0 kr (*yrkande 2*).

Utskottet

Utskottet delar regeringens bedömning att Försvarsmakten skall delta med en bataljon i en multinationell fredsstyrka i Kosovo samt att Sverige även fortsättningsvis skall ställa resurser till SFOR:s förfogande i Bosnien-Hercegovina.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens sätt att beräkna anslaget för år 2000 och det resurstillskott som i jämförelse med föregående år erfordras för att finansiera de samlade insatserna.

I *kommittémotion Fö204 (fp)* anför farhågor för att det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet skulle vara otillräckligt och att därför 500 miljoner kronor bör tillföras. Utskottet anförde (1996/97:FöU4y s. 9) i sitt yttrande över 1997 års ekonomiska vårproposition att det förutsatte att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om motsvarande förstärkning av utgiftsområdet, om det uppstår behov av svensk medverkan i internationella fredsfrämjande insatser i större omfattning än vad som antagits i budgetförslaget. Utskottet gör nu ingen annan bedömning. *Yrkande 1* i nämnda motion bör således avslås av riksdagen.

Riksdagen beslutade vid det nyss nämnda tillfället att föra över verksamhet och medel för fredsbevarande uppgifter från utgiftsområde 7 Internationellt bistånd till utgiftsområde 6 Totalförsvar. Utskottet har därefter flera gånger, senast hösten 1998, behandlat förslag från Moderata samlingspartiet om en återgång till den ordning som rådde fram till våren 1996. Utskottet är med avseende på budgeten för år 2000 inte beredd till någon omprövning i denna fråga. Utskottet avstyrker följaktligen *kommittémotion Fö214 (m) yrkande 2*.

Utskottet föreslår därför att riksdagen med bifall till propositionen *anvisar* 900 083 000 kr till anslaget A 2 Fredsfrämjande truppinsatser.

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 47–51) anført om verksamhet och medelsbehov för år 2000 under anslaget A 3 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling. Utskottet behandlar vidare motion Fö205 (v) yrkandena 1 och 3, vilka avgivits under den allmänna motionstiden.

Regeringen

Anslaget, som tidigare benämnts A 3 Utveckling och investeringar, omfattar utveckling, anskaffning, vidmakthållande och avveckling av materiel, anskaffning, vidmakthållande och avveckling av anslagsfinansierade anläggningar samt forskning och teknikutveckling. Anslaget används också för att finansiera det nationella flygtekniska forskningsprogrammet.

Regeringen *föreslår* följande inriktning:

Försvarsmaktens materielanskaffning skall inriktas så att den blir en integrerad del i ett anpassningsförsvar. Kravet på Försvarsmaktens internationalisering skall uppmärksammas när materiel anskaffas.

Försvarsmaktens materielanskaffning skall vidare inriktas mot en ökad satsning på materielsystem som ger förmåga till informationsinhämtning och som medger utveckling av ledningsförmågan. I en anpassningssituation skall serieanskaffning i första hand planeras. Utveckling och anskaffning av demonstratorer och prototyper skall utökas.

Internationellt samarbete skall eftersträvas.

Materielsystem som inte erfordras efter år 2004 skall avvecklas så fort som möjligt.

Inhemsk fortifikatorisk kompetens skall upprätthållas.

Forskning och teknikutveckling skall inriktas mot att utveckla Försvarsmaktens anpassningsförmåga. Vidare skall forskning och teknikutveckling som syftar till att stödja Försvarsmaktens förmåga att delta i internationella insatser utvecklas.

I sina *överbåganden* anför regeringen härutöver bl.a.:

Materiel

Anskaffningar av omfattande materielsystem styrs med objektsramar.

Försvarsmaktens förslag i maj 1999 om framtida struktur för Försvarsmakten, riksdagens beslut med anledning av regeringens proposition 1998/99:74 Förändrad omvärld – omdanat försvar och det förslag till materielplan som Försvarsmakten lämnade i juni 1999 innebär omfattande förändringar för Försvarsmaktens materieförsörjning. Regeringen avser att återkomma under hösten 1999 i särpropositionen om totalförsvaret med ett detaljerat förslag till inriktning av materielanskaffningen inkluderande en redogörelse för objektsramarna.

Under budgetåret 2000 kommer leveranser att genomföras av materiel, vapen, underhållsutrustning m.m. till stridsvagn 121/122 Leopard, stridsfordon 90, stridsfartyg, ubåtar, torpeder, JAS 39 Gripen, flygburen spaningsradar

FSR 890 och till stridsledningscentraler. Därutöver genomförs vidmakthållande av befintlig materiel samt avveckling av en stor mängd utgående materiel.

1999/2000:FöU1

Anslagsfinansierade anläggningar

Anslagsposten omfattar främst anskaffning, vidmakthållande och avveckling av fortifikatoriskt skyddade anläggningar av betydelse för Försvarens lednings- och underrättelsefunktioner.

Investeringar i anläggningar har beroende på de förestående förändringarna inom Försvarens genomförts med lägre ambitionsnivå än vad som planerats i Försvarens anläggningsplan för år 1999. Under året har inga större nybyggnationer påbörjats.

Verksamheten skall inriktas mot att fortifikatorisk baskompetens och teknik utvecklas för att motsvara insatsorganisationens framtida behov av fortifikatoriskt skyddade anläggningar. Kompetens skall därutöver finnas för att säkerställa ombyggnad, hotbildsanpassning, drift och underhåll av befintliga anläggningar.

Regeringen ser det som angeläget att anläggningstekniken utvecklas i takt med förändringar i de säkerhetspolitiska bedömningarna. Verksamheten skall säkerställa möjlighet att tillvarata erfarenheter från forskning och teknikutveckling på nationell och internationell nivå.

Försvarens har i avvaktan på riksdagens beslut om förändringar i Försvarens organisation och verksamhet inte planerat några beställningar för år 2000 av s.k. regeringsobjekt.

Forskning och teknikutveckling

Anslagsposten omfattar forskning och teknikutveckling som inte är direkt knutna till särskilda materielobjekt.

Verksamheten skall i första hand bidra till utvecklingen av Försvarens anpassningsförmåga och till stöd för Försvarens förmåga att delta i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser.

Följande områden skall prioriteras:

- Forskning och analyser inriktade mot att tidigt identifiera nya utvecklingsmönster som kan innebära förändrade krav på utformning av försvaret och ge underlag för anpassningsåtgärder.
- Forskning och teknikutveckling som syftar till att stödja Försvarens förmåga att delta i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser.

Försvarens skall vid beställning av forskning och teknikutveckling ta hänsyn till de faktorer av betydelse för informations- eller NBC-krigföring.

Forskning och teknikutveckling skall även inriktas mot att utveckla kompetenser inom områden där Sverige har konkurrensfördelar samt mot att länka samman civil forskning och teknikutveckling med försvarets behov.

Konsekvenserna för försvarsindustrin av den planerade omstruktureringen av Försvarens med tillhörande förändringar i materielanskaffningen

kommer att beskrivas i regeringens särproposition om totalförsvaret under hösten 1999.

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner förslaget till inriktning för anskaffning av materiel och anläggningar samt för forskning och teknikutveckling (yrkande nr 8).

Investeringsplan och bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Regeringen redovisar följande investeringsplan:

Tusental kronor

	Prognos 1999	Budget 2000	Beräknat 2001	Beräknat 2002
Materiel	19 743 000	21 306 101	21 141 948	17 943 420
Forskning och teknikutveckling	797 000	847 502	827 061	815 824
Anläggningar	259 000	187 178	156 166	141 309
Summa investeringar	20 799 000	22 340 782	22 125 175	18 900 553

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner förslaget till investeringsplan m.m. för Försvarsmakten för perioden 2000–2002 (hemställan nr 9).

Regeringen redovisar följande behov av bemyndigande om ekonomiska förpliktelser efter budgetåret 2000, dels för nya beställningar, dels för tidigare gjorda beställningar.

Tusental kronor

	1998 utfall	1999 prognos	2000 beräknat	2001 beräknat	2002 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	80 397 800	77 758 000	83 437 485	–	–
Nya förpliktelser	17 936 500	25 405 900	14 522 137	–	–
Infrjade förpliktelser*	–	–	–	–	–
	20 576 300	22 140 900	21 438 170	23 562 751	52 958 701
Utestående förpliktelser vid årets slut	77 758 000	81 023 000	76 521 452	–	–
Erhållen/föreslagna bemyndiganderam	89 063 200	90 051 400	76 521 452	–	–

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att i fråga om ramanslaget A 3 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling medge beställningar av materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling så att behovet av anslagsmedel efter budgetåret 2000 för dessa och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 76 521 452 000 kr (hemställan nr 10).

Regeringen *beräknar* medlen för verksamheten till 22 340 782 000 kr för budgetåret 2000 och *föreslår* att riksdagen *anvisar* detta belopp under anslaget A 3 *Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling* (yrkande 27 i denna del).

Motionerna

Moderata samlingspartiet föreslår i sin *kommittémotion Fö214 (m)* av Henrik Landerholm m.fl. att Försvarsmakten i enlighet med tidigare riksdagsbeslut engångsvis får ersättning för effekterna av den fulla tillämpningen av anslagsförordningen. De sammanlagt 7,1 miljarder kronor, som Försvarsmakten uppskattar de uteblivna medlen till, bör sålunda anslås till försvarsverksamheten. Tillsammans med fortsatt kompensation för teknisk fördyring i enlighet med principerna i såväl 1992 som 1996 års försvarsbeslut innebär detta, enligt motionärerna, en förstärkning av anslaget A 3 med 3 100 000 000 kr, varav 500 000 000 kr för teknisk fördyring. En sådan förstärkning skulle möjliggöra beställning av flera materielprojekt som nu strukits ur Försvarsmaktens materielplaner, trots att de varit mycket angelägna.

Motionärerna föreslår att riksdagen till anslag A 3 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling beslutar anvisa 25 440 782 000 kr (*yrkande 3*).

I *kommittémotion Fö205 (v)* av Berit Jóhannesson m.fl. anförs att fredsbevarande och humanitära insatser för minröjning har stor betydelse. Behovet av minröjning runt om i världen är oerhört stort. Motionärerna anser att om vi verkligen vill prioritera minröjning i olika delar av världen så måste resurser öronmärkas för detta ändamål. Vänsterpartiet föreslår därför att anslaget till minröjning ökas från 70 miljoner kronor per år till 200 miljoner kronor per år samt att del av resursförstärkning på 82 miljoner kronor till Räddningsverket avses för minröjningsområdet (*yrkande 3*).

Erforderlig resursförstärkning för den ökade satsningen på bl.a. minröjning föreslår motionärerna tillgodoses genom en omfördelning inom materielanslaget (*yrkande 1*).

Utskottet

Inriktning

Utskottet konstaterar att den av regeringen föreslagna inriktningen är allmän och i stora delar oprecis. Utskottet har förståelse för detta med hänsyn till de stora förändringar som förestår inom Försvarsmakten och där materielplaneringen ännu inte är slutförd. Utskottet förutsätter att regeringen i den aviserade särpropositionen om totalförsvarets utveckling återkommer med ett mer detaljerat förslag till inriktning av materielanskaffningen, bl.a. med en redovisning av de s.k. objektsramarna.

Utskottet delar regeringens uppfattning att Försvarsmaktens materielanskaffning skall inriktas så att den blir en integrerad del i ett anpassningsförsvar. Vidare ser utskottet, liksom regeringen, det eftersträvansvärta med fortsatt internationalisering och samarbete på materielområdet.

Utskottet noterar att behovet av bemyndiganden för framtida ekonomiska förpliktelser har minskat kraftigt i förhållande till föregående års budgetförslag.

Utskottet *föreslår* att riksdagen med bifall till propositionen *godkänner* förslaget till

- *inriktning* för anskaffning av materiel och anläggningar samt för forskning och teknikutveckling,
- *investeringsplan m.m.* för Försvarmakten för perioden 2000–2002.

Anslag

I Vänsterpartiets *kommittémotion Fö205* av Berit Jóhannesson m.fl. föreslås bl.a. att medel omfördelas inom anslaget A 3 till förmån för minröjning. Utskottet konstaterar att motsvarande yrkanden framfördes våren 1999 i samband med den s.k. kontrollstationen. Utskottet framhöll då (bet. 1998/99:FöU5 s. 41) att det delade motionärernas uppfattning om att det fanns en politisk vilja att utöka den svenska minröjningsförmågan och att regeringen gett Försvarmakten direktiv med sådan innebörd. Utskottet framhöll vidare att det erfarit att regeringen inte ansett det nödvändigt att ge detaljerade anvisningar om finansiering i denna fråga. Regeringen styr nämligen verksamheten vid myndigheterna genom att ange mål och förmåga.

Utskottet gör nu ingen annan bedömning och förutsätter att regeringen återkommer till riksdagen om det finns behov av ytterligare åtgärder inom minröjningsområdet. *Kommittémotion Fö205 (v) yrkandena 1 och 3* avstyrks därför av utskottet.

Moderata samlingspartiet föreslår i sin *kommittémotion Fö214* av Henrik Landerholm m.fl. ett högre anslagsbelopp än det som regeringen föreslagit.

Utskottet har i sitt yttrande (1999/2000:FöU3y) till finansutskottet förordat att den av regeringen föreslagna ramen för utgiftsområde 6 Totalförsvaret för år 2000 bör bifallas av riksdagen. Utskottet gör nu ingen annan bedömning och avstyrker därför *kommittémotion Fö214 (m) yrkande 3*.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens beräkning av anslaget och *föreslår* därför att riksdagen *anvisar* 22 340 782 000 kr för budgetåret 2000 under anslaget A 3 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling.

Utskottet *föreslår* vidare att riksdagen *bemyndigar* regeringen att i fråga om ramanslaget A 3 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling medge beställningar av materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling så att behovet av anslagsmedel efter budgetåret 2000 för dessa och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 76 521 452 000 kr.

Utgiftsutveckling, resultatbedömning, prioriteringar m.m.

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 53–58) bl.a. anfört om utgiftsutveckling, resultatbedömning och prioriteringar för vissa funktioner inom det civila försvaret.

Regeringen

Det civila försvaret omfattar all samhällsverksamhet som skall bedrivas i krig. I fred är civilt försvar verksamhet som genomförs för att höja samhällets förmåga att motstå ett väpnat angrepp. Det civila försvaret är därmed inte en organisation utan verksamhet som ett flertal aktörer genomför i syfte att komplettera det fredstida samhällets förmåga.

Utgifterna för verksamheten inom den civila ekonomiska planeringsramen, dvs. de tio funktionerna inom utgiftsområde 6, beräknas uppgå till 1 868 miljoner kronor år 2000, 2 006 miljoner kronor år 2001 och 2 407 miljoner kronor år 2002.

Kapaciteten inom civilt försvar påverkas dels av funktionens egna resurser och sårbarhet, dels av andra funktioners resurser. Regeringen anför att gränsättande faktorer för funktionerna inom det civila försvaret är tillgängligheten till bl.a. el, telekommunikationer och datorstöd samt effekter av NBC-stridsmedel. Då förmågan inom det civila försvaret bygger på det fredstida samhällets kapacitet har förändringar i samhället stor påverkan på inriktningen av beredskapsåtgärder och ytterst på förmågan för civilt försvar.

Exempel på faktorer som har stor påverkan på funktionen Telekommunikationer m.m. är intrång och manipulation av informationssystem. Detta är ett hot som växer i takt med samhällets ökade beroende av väl fungerande informationssystem. Utöver detta kan elektromagnetiska vapen, såsom högeffektpulsad mikrovågsstrålning, utgöra ett hot. Avregleringen av elmarknaden samt beroendet av regionala och lokala elföretags förmågor är faktorer som har stark påverkan på funktionen Energiförsörjning.

Regeringen bedömer utifrån funktionsansvariga myndigheters redovisningar att förmågan inom huvuddelen av det civila försvarets funktioner vid utgången av år 1998 var godtagbar. Flera funktioner uppvisar brister när det gäller att lösa uppgifterna vid ett angrepp med kemiska stridsmedel. Förbättringar har skett inom funktionerna Civil ledning och Telekommunikationer m.m. men brister kvarstår dock och funktionernas förmågor är ej godtagbara. Orsaken till detta är att åtgärder som vidtas inom dessa funktioner är både omfattande och tidskrävande. Infrastrukturfunktionerna uppvisar även brister vad gäller bevakning och skydd av vitala anläggningar och objekt.

I 1999 års budgetproposition bedömde regeringen att den samlade förmågan till civilt försvar inte var godtagbar vid angrepp i ett förändrat omvärlds-läge. Den samlade förmågan, med undantag av elförsörjningen, bedömdes emellertid vara godtagbar vid utgången av försvarsbeslutsperioden. Som regeringen redovisade i 1999 års budgetproposition är det i nuläget inte möjligt att helt säkerställa en säker elförsörjning.

Under respektive funktion redovisas mer i detalj de åtgärder som vidtagits för att minska sårbarheten vad gäller elförsörjning samt andra åtgärder för att förbättra respektive funktions förmåga och därmed förmågan inom det civila försvaret.

Mot bakgrund av bl.a. försvarsutskottets betänkande (bet. 1998/99:FöU1) Totalförsvarets budget för 1999 har regeringen vidare beslutat om en funktionsgenomgång när det gäller delfunktionen Elförsörjning. Regeringen har även uppdragit åt Överstyrelsen för civil beredskap att senast den 1 mars 2000 redovisa i vilken utsträckning sårbarheten hos den civila infrastrukturen, främst vad gäller telekommunikationer, elförsörjning och datasystemen, kan bedömas vara gränssättande för totalförsvarsförmågan vid olika antaganden om de resurser som en angripare kan sätta in.

Regeringen har även beslutat om en uppföljning av den tidigare genomförda funktionsgenomgången vad gäller Telekommunikationer m.m. Att bedöma det civila försvarets förmåga är förenat med stora osäkerheter då funktionernas ömsesidiga beroende påverkar bedömningen. Regeringen anser emellertid att en mer preciserad bedömning av förmågan till civilt försvar i ett förändrat omvärldsläge bör kunna lämnas efter redovisning av ovan nämnda uppdrag.

Riksdagen beslutade med anledning av regeringens förslag i propositionen (prop. 1998/99:74) Förändrad omvärld – omdanat försvar att det civila försvaret skall anpassas till det nya säkerhetspolitiska läget. För det civila försvaret skall omfattningen av förberedelserna när det gäller väpnat angrepp minskas, men nya inslag som kan följa av andra former av väpnat angrepp än invasion måste uppmärksammas.

Regeringen anser det vara av stor vikt att relationen grundförmåga–anpassningsåtgärder–önskvärd förmåga redovisas på ett tydligt sätt. Målet för det civila försvaret skall mot bakgrund av detta brytas ned så att en önskvärd förmåga, dels efter en anpassning om fem år, dels en förmåga efter en anpassning om tio år kan fastställas. Regeringen anser därför att arbetet med att utveckla mål- och resultatstyrningen inom civilt försvar skall fortsätta så att ovan nämnda förhållande tydligt framgår av myndigheternas redovisningar.

Utskottet

Utskottet har tagit del av regeringens redovisning i budgetpropositionen bl.a. vad avser utgiftsutveckling, resultatbedömning, prioriteringar m.m. Med anledning av vad regeringen redovisar i avsnittet om vissa funktioner inom det civila försvaret har utskottet bl.a. noterat följande.

Gränssättande för förmågan funktionen Civil ledning är bl.a. att det finns en väl fungerande elförsörjning. Detsamma gäller för funktionen Ordning och säkerhet. I redovisningen av funktionen Telekommunikationer m.m. framgår det också att gränssättande för funktionens förmåga är tillgängligheten till samhällets elförsörjning. Telekommunikationer är vidare mycket sårbara för sabotage och angrepp från luften och risken är stor att telekommunikationerna lamslås vid en stor insats av sabotage m.m. Genom den centralisering och automatisering som Posten AB genomfört har sårbarheten

både för postbefordran av brev och paket och för postkontorens betalningstjänster ökat. En övergång till manuell hantering är inte längre möjlig i dessa verksamheter.

När det gäller delfunktionen Elförsörjning redovisar regeringen i budgetpropositionen att branschens strukturförändring och andra förändringar vid elföretagen efter elmarknadsreformen sker i snabb takt, vilket påverkar förutsättningarna för beredskapsplanläggningen. Vidare att den snabba avställningen av reservkraftproduktion på kort sikt kräver en dialog med elbranschen om olika tänkbara lösningar vid effekttoppar. På sikt kan marknadens krav på leveransstrygghet medföra lösningar vad avser fredstida effektbristsituationer. Med hänsyn till de förutsättningar som gäller för elförsörjningen vid höjd beredskap bör utvecklingen följas. Vid ett angreppshot i ett förändrat omvärldsläge finns i dagsläget vissa materielbrister samt vissa brister i skydd och bevakning.

Utskottet vill mot bakgrund av vad regeringen nu redovisar framhålla att i budgetpropositionen hösten 1998 anförde regeringen att det fanns avgörande brister i funktionen Telekommunikationer och delfunktionen Elförsörjning. Enligt utskottets bedömning finns det ingenting i regeringens redovisning i årets budgetproposition som tyder på att dessa brister på ett avgörande sätt skulle ha förbättrats. Snarare anser utskottet att sårbarheten inom systemen ökar på ett oroande sätt. Det är inte bara genom elberoendet som sårbarheten byggs in i de viktiga infrastruktursystemen. Strukturförändringar till följd av ändrade marknadsförutsättningar, datorisering och automatisering utan möjlighet till manuell hantering m.m. är också faktorer som ökar sårbarheten. Liksom att infrastrukturfunktionerna uppvisar brister vad gäller bevakning och skydd av vitala anläggningar och objekt.

Förutom elberoendet hos de viktiga infrastruktursystem som nämnts ovan så är vattenförsörjningen, hälso- och sjukvården, radio och TV m.m. områden som är minst lika beroende av en väl fungerande elförsörjning.

Utskottet, som vid upprepade tillfällen framhållit den vitala betydelsen av uthållighet inom viktiga infrastrukturområden, förutsätter nu att resultatet av de funktionsgenomgångar och andra studier som nu påbörjats och som rör sårbarheten inom dessa system leder fram till att åtgärder vidtas för att få en ur beredskapssynpunkt godtagbar förmåga i uthållighet inom viktiga infrastrukturområden, främst elförsörjning och telekommunikationer. Utskottet utgår ifrån att regeringen regelbundet informerar riksdagen i denna fråga.

Anslag B 1 Funktionen Civil ledning

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 58–62) bl.a. anført om investeringsplan, bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser och anslag till funktionen Civil ledning. Utskottet behandlar även motion Fö214 (m) yrkande 4.

Regeringen

Regeringen anför bl.a. att gränssättande för funktionens förmåga bl.a. är att det finns en väl fungerande elförsörjning. I syfte att minska konsekvenserna av störningar i elförsörjningen har Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB) i

arbetet med utbyggnaden av ledningsplatser vid berörda myndigheter låtit installera anläggningar med reservkraft och avbrottsfri kraft. Dessa anläggningar skall klara ett bortfall i sju dygn. Utbyggnaden av ledningsplatser har medfört att myndigheterna ges god förmåga att med en operativ kärna upprätthålla verksamheten vid störningar i elförsörjningen.

Länsstyrelsernas verksamhet inom funktionen Civil ledning har i stort genomförts. Den ökade integrationen av uppgifter inom länsstyrelserna medför att andelen personer som har beredskap som deluppgift ökar. Denna trend kan vara positiv genom att beredskapsfrågorna får en större bredd inom myndigheten och att den bygger på en befintlig kompetens för fredsverksamheten i olika samhällssektorer. Överstyrelsen har inlett ett långsiktigt stöd till länsstyrelserna i syfte att förbättra kommunens beredskap. Regeringen anför vidare att ÖCB har tecknat avtal i syfte att minska sårbarheten i kommunernas vattenförsörjning. Beroendet av el är stort för vattenförsörjning varför satsningar på reservkraft är en av de viktigaste åtgärderna. ÖCB utvecklar stödet till kommunernas ledning med avseende på förstärkning av fysiskt skydd, telesäkerhet och elsäkerhet.

Regeringen bedömer i sina *slutsatser* att de åtgärder som vidtagits i syfte att förbättra funktionens förmåga har genomförts på ett godtagbart sätt. Vid utgången av år 1998 bedömdes dock att funktionen fortfarande inte har en godtagbar förmåga i förhållande till totalförsvarsbeslutets mål för år 2001. Det gäller förmågan att lösa de viktigaste uppgifterna vid påfrestningar både i nuvarande omvärldsläge och vid ett förändrat omvärldsläge.

Mot bakgrund av att funktionen hade en icke godtagbar förmåga vid utgången av år 1998 har ÖCB redovisat en plan över vilka åtgärder som bedöms vara nödvändiga att genomföra för att funktionen skall ha en god förmåga vid utgången av försvarsbeslutsperioden.

Planen omfattar bl.a. utveckling och samordning av visst tekniskt ledningsstöd, möjlighet att försörja hela länsstyrelsen med reservkraft, anskaffning av IT- och signalskyddsmateriel, förstärkning av IT-säkerheten på samtliga nivåer inom funktionen Civil ledning samt uppbyggnad och vidmakthållande av kompetensen inom uppgiften NBC-skydd för funktionen.

Regeringen har i propositionen (1998/99:74) Förändrad omvärld – omdanad försvar anført att med en utgångspunkt i en grundförmåga skall en anpassning och därmed uppbyggnad av förmågan inom det civila försvaret kunna ske inom en period på fem till tio år. I propositionen angav regeringen emellertid att åtgärder avseende ledningsförmågan inom civilt försvar inte kan anstå till en anpassningsperiod.

Regeringen anser att – mot bakgrund av den i propositionen angivna anpassningsperioden – prioriteringar skall göras av vilka åtgärder som är nödvändiga för att funktionen skall uppvisa en godtagbar förmåga vid försvarsbeslutsperiodens slut.

Civilbefälhavarnas organisation och verksamhet är under utredning i samband med översynen av lednings- och samordningsfrågorna inom det civila försvaret. I väntan på resultatet från denna översyn skall civilbefälhavarnas verksamhet bedrivas i enlighet med inriktningen i den nyss nämnda propositionen.

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner förslaget till *investeringsplan* för Överstyrelsen för civil beredskap, såvitt avser funktionen Civil ledning för perioden 2000–2002. Planen är att göra investeringar för perioden på totalt 195 miljoner kronor, varav 96 miljoner kronor för budgetåret 2000.

Regeringen föreslår också att riksdagen *bemyndigar* regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 1 Funktionen Civil ledning, genomföra beställningar av kommunaltekniska anläggningar, telesäkerhetsåtgärder, skyddade ledningsplatser och signalskydd så att behovet av anslagsmedel efter år 2000 för dessa och tidigare beställningar uppgår till högst 132 miljoner kronor.

I budgetpropositionen föreslår regeringen att riksdagen för år 2000 anvisar ett *ramanslag* på 437 983 000 kr till anslaget B 1 Funktionen Civil ledning.

Motionen

I *kommittémotion Fö214 (m)* av Henrik Landerholm m.fl. föreslås att riksdagen till anslaget B 1 Funktionen Civil ledning anvisar ett belopp om 337 983 000 kr, dvs. 100 miljoner kronor lägre än vad regeringen föreslår i budgetpropositionen. Enligt motionärerna finns det indikationer på att civilpliktsutbildningen har en omfattning som vida överstiger behovet (*yrkande 4*).

Utskottet

Utskottet noterar med tillfredsställelse att Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB) – i syfte att minska konsekvenserna av störningar i elförsörjningen – i arbetet med utbyggnaden av ledningsplatser vid berörda myndigheter har låtit installera anläggningar med reservkraft och avbrottsfri kraft.

Utskottet noterar att länsstyrelsernas verksamhet inom funktionen Civil ledning i stort har genomförts. Vidare att den ökade integrationen av uppgifter inom länsstyrelserna medfört att andelen personer som har beredskap som deluppgift ökat. Utskottet gör samma bedömning som regeringen att detta kan vara en positiv utveckling genom att beredskapsfrågorna får en större bredd inom myndigheten och att den bygger på en befintlig kompetens för fredsverksamheten i olika samhällssektorer.

Med anledning av vad som framförs i motion Fö214 (m) yrkande 4, så har utskottet erfarit att planer för utbildning av civila beredskapsmän utarbetas gemensamt av Statens räddningsverk och Överstyrelsen för civil beredskap. Räddningsverket genomför utbildningen, vilket medför att medel till utbildningen finansieras över anslaget B 3 Befolkningsskydd och räddningstjänst. Regeringen har också bedömt att utbildningsvolymen för det kommunala behovet av civila beredskapsmän bör kunna minskas från ca 3 000 totalförsvarspliktiga till ca 1 500 totalförsvarspliktiga per år under åren 2000 och 2001. Mot den bakgrunden föreslår också regeringen en minskning av anslaget till funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst för år 2000. Med stöd av det anförda avstyrker utskottet *motion Fö214 (m) yrkande 4*.

I övrigt föreslår utskottet att riksdagen godkänner förslaget till *investeringsplan* för Överstyrelsen för civil beredskap, såvitt avser funktionen Civil

ledning för perioden 2000–2002. Planen är att göra investeringar för perioden på totalt 195 miljoner kronor, varav 96 miljoner kronor för budgetåret 2000.

Utskottet föreslår också att riksdagen *bemyndigar* regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B1 Funktionen Civil ledning, genomföra beställningar av kommunaltekniska anläggningar, telesäkerhetsåtgärder, skyddade ledningsplatser och signalskydd så att behovet av anslagsmedel efter år 2000 för dessa och tidigare beställningar uppgår till högst 132 miljoner kronor.

Utskottet föreslår att riksdagen för år 2000 anvisar ett *ramanslag* på 437 983 000 kr till anslaget B 1 Funktionen Civil ledning.

Anslag B 2 Funktionen Försörjning med industrivaror

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 63–65) bl.a. anfört om bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser och anslag till funktionen Försörjning med industrivaror.

Regeringen

Målet för funktionen är att produktion av varor och tjänster möjliggörs under en anpassningsperiod inför ett angreppshot med iståndsatta styrkor. Funktionen omfattar produktion av varor och tjänster, vilka behövs för totalförsvarets försörjning vid ett väpnat angrepp. Grunden för funktionens verksamhet utgörs av de resurser näringslivet förfogar över i fred samt de beredskapsförberedelser som genomförs för att komplettera dessa resurser.

Vid utgången av år 1997 uppvisade funktionen Försörjning med industrivaror en ej godtagbar förmåga. Den mest kritiska faktorn för funktionens förmåga är utvecklingen av det svenska näringslivet. Svenskt näringsliv och svensk industri har kommit att påverkas av den allt starkare internationaliseringen. Inom flera branscher återstår endast tillverkning inom ett relativt smalt segment, varför svensk industri alltmer blivit beroende av import av rå- och insatsvaror, specialkomponenter och reservdelar. Inom vissa branscher, främst elektronik-, verkstads- och kemiområdena, har den nationella och internationella integrationen gått särskilt långt. Det medför att det är svårt att ange vilka produktionsresurser som kommer att finnas tillgängliga när ett eventuellt krisbehov skall omsättas i produktion.

Gränssättande för funktionens förmåga är bl.a. den framtida begränsade industriella kapaciteten i Sverige till viss del föranledd av att den accelererande integrationen medför att för totalförsvaret angelägna produktionsresurser, eller delar av dem, i många fall flyttas till andra länder. Detta medför även att nödvändig kompetens för service och underhåll av strategiska system och övrig materiel inte finns att tillgå i den omfattning som erfordras för att säkerställa krisbehoven.

Regeringens *slutsatser* är att verksamhetsmålen för år 1998 i stort nåtts. Förmågan i nuvarande omvärldsläge är godtagbar. Målsättningen vad gäller funktionens förmåga beräknas dock i huvudsak kunna uppnås vid utgången

av försvarsbeslutsperioden år 2001. En viss osäkerhet kvarstår dock vad gäller elektronik-, kemi- och verkstadsområdena.

Regeringen föreslår att riksdagen *bemyndigar* regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 2 Funktionen Försörjning med industrivaror, godkänna avtal om nya beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter år 2000 för dessa och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 36 miljoner kronor.

I budgetpropositionen föreslås också att riksdagen för år 2000 anvisar ett *ramanslag* på 57 151 000 kr till anslaget B 2 Funktionen Försörjning med industrivaror.

Utskottet

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen anfört om funktionen Försörjning med industrivaror.

Utskottet föreslår således att riksdagen *bemyndigar* regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 2 Funktionen Försörjning med industrivaror, godkänna avtal om nya beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter år 2000 för dessa och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 36 miljoner kronor.

Utskottet föreslår också att riksdagen för år 2000 anvisar ett *ramanslag* på 57 151 000 kr till anslaget B 2 Funktionen Försörjning med industrivaror.

Anslag B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 65–68) bl.a. anfört om beredskapsinvesteringar, bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser och anslag till funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst. Utskottet behandlar här även motionerna Fö204 (fp) yrkande 2 och Fö214 (m) yrkande 5.

Regeringen

Regeringens *slutsatser* i budgetpropositionen är att funktionen, i förhållande till försvarsbeslutets mål för år 2001, vid utgången av år 1998 sammantaget uppvisade en godtagbar förmåga vid påfrestningar i nuvarande omvärldsläge. Det finns dock fortfarande brister vad gäller förmågan mot icke konventionella vapen. Förmågan vid ett förändrat omvärldsläge med iståndsatta styrkor är ej godtagbar. Bristerna hänför sig främst till räddningstjänstens tillgång till ledningsplatser, materiel och utbildad personal. Vissa kvarstående brister finns även vad gäller antalet skyddsrumspplatser, även om dessa brister reducerats väsentligt med anledning av införandet av nya skyddsrumsområden.

Regeringen har i propositionen (prop. 1998/99:74) Förändrad omvärld – omdanat försvar anfört att den förändrade hotbilden medför att bl.a. skyddsrummbyggnaden kan minska väsentligt. Regeringen avser att inrikta skyddsrummbyggnaden till att endast omfatta produktion i samband med ny- och ombyggnad av byggnader och hänskjuta produktion av bristtäckningsskydds-

rum till en anpassningsperiod. Nuvarande brist på skyddsrumplatser inom skyddsrumsområden kommer därmed i allt väsentligt att kvarstå för åtgärdande under en anpassningsperiod.

I funktionen beräknas även belopp för de frivilliga försvarsorganisationernas utbildningsverksamhet.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att för år 2000 låta Statens räddningsverk ta upp lån i Riksgäldskontoret för *beredskapsinvesteringar* intill ett sammanlagt belopp om 1 240 miljoner kronor.

Regeringen föreslår också att riksdagen *bemyndigar* regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst, medge beställningar av skyddsrum och ledningsplatser m.m. så att behovet av anslagsmedel efter år 2000 för dessa och tidigare beställningar uppgår till högst 490 miljoner kronor.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen att riksdagen för år 2000 anvisar ett *ramanslag* på 691 677 000 kr till anslaget B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst.

Motionerna

I *motion Fö204* av Runar Patriksson och Eva Flyborg (*båda fp*) föreslås att riksdagen begränsar bemyndigandet för anslaget B 3 Befolkningsskydd och räddningstjänst till sammanlagt 250 miljoner kronor. Produktionen av skyddsrum bör begränsas och inriktas mot områden, där riskerna bedöms som störst (*yrkande 2*).

I *kommittémotion Fö214 (m)* av Henrik Landerholm m.fl. föreslås att anslaget B 3 Befolkningsskydd och räddningstjänst, med en lägre ambitionsnivå vad avser främst nybyggnation av skyddsrum, bör kunna minskas med ytterligare 100 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag (*yrkande 5*).

Utskottet

Frågan om skyddsrumbygget inom funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst har varit föremål för utskottets utförliga behandling vid riksdagens fem senaste riksmöten. Utskottet har därvid kunnat konstatera att den revidering av mål- och riskanalyserna, som ligger till grund för planeringen av skyddsrumbygget, och de nya nationella planeringsregler som införts, medfört att behovet av skyddsrumplatser minskat avsevärt jämfört med tidigare gällande planeringsförutsättningar. Produktionen av skyddsrum sker således mycket restriktivt och en grundläggande utgångspunkt är att produktion endast skall ske där riskerna bedöms vara störst.

Av årets budgetproposition framgår att anslaget till funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst föreslås uppgå till 691 677 000 kr för år 2000. Jämfört med budgetåret 1999 är detta en minskning med drygt 275 miljoner kronor. Vidare att bemyndiganden för nya förpliktelser för funktionen skall uppgå till sammanlagt 136 miljoner kronor år 2000. Utskottet har erfaren att av detta belopp avser 90 miljoner kronor ledningsplatser och sambandssystem för kommunal räddningstjänstledning m.m. under höjd bered-

skap och 46 miljoner kronor bemyndiganden för skyddsrumbyggande. Jämfört med budgetåret 1999 är detta en minskning med totalt nära 200 miljoner kronor.

Som utskottet ser det torde yrkandet i motion Fö204 (fp) bli tillgodosett med de nya planeringsförutsättningarna. *Motion Fö204 (fp) yrkande 2* avstyrks därför av utskottet.

Utskottet föreslår att riksdagen *bemyndigar* regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst, medge beställningar av skyddsrum och ledningsplatser m.m. så att behovet av anslagsmedel efter år 2000 för dessa och tidigare beställningar uppgår till högst 490 miljoner kronor.

Någon ändring av anslagstilldelningen till funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst i enlighet med yrkande 5 i motion 214 (m) anser utskottet mot bakgrund av det ovan anförda inte heller behövas. *Motion Fö214 (m) yrkande 5* avstyrks därför av utskottet.

Utskottet föreslår att riksdagen för år 2000 anvisar ett *ramanslag* på 691 677 000 kr till anslaget B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst.

Utskottet föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att för år 2000 låta Statens räddningsverk ta upp lån i Riksgäldskontoret för *beredskapsinvesteringar* intill ett sammanlagt belopp om 1 240 miljoner kronor.

Anslag B 4 Funktionen Psykologiskt försvar

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 68–70) bl.a. anført om anslag till funktionen Psykologiskt försvar.

Regeringen

Regeringens *slutsatser* i budgetpropositionen är att vid utgången av år 1998 bedöms funktionens förmåga vara godtagbar, såväl med nuvarande omvärldsläge som i en förändrad omvärld. Sammantaget innebär regeringens bedömning att nuvarande inriktning av verksamheten bör gälla även för år 2000. Styrelsen har redovisat en plan över vilka åtgärder som bedöms vara nödvändiga att genomföra för att funktionen skall ha en god förmåga vid utgången av totalförsvarsbeslutsperioden.

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för år 2000 anvisar ett *ramanslag* på 18 523 000 kr till anslaget B 4 Funktionen Psykologiskt försvar.

Utskottet

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen anført om funktionen Psykologiskt försvar.

Utskottet föreslår därför att riksdagen för år 2000 anvisar ett *ramanslag* på 18 523 000 kr till anslaget B 4 Funktionen Psykologiskt försvar.

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 70–71) bl.a. anført om anslag till funktionen Ordning och säkerhet.

Regeringen

Förmågan inom funktionen är beroende av att såväl den ordinarie polisen som beredskapspolisen är välutbildad och försedd med en ändamålsenlig utrustning samt att verksamheten kan ledas från platser med ett fullgott skydd.

Gränssättande för funktionens förmåga är bl.a. en väl fungerande elförsörjning. Försvarets forskningsanstalt (FOA) har i samverkan med Rikspolisstyrelsen genomfört en studie om polismyndigheternas ledningsförmåga i nukleärt, biologiskt eller kemiskt (NBC) påverkad miljö.

När det gäller elförsörjningen visar studien att centralorten vid alla polismyndigheter utom en har tillgång till avbrottsfri kraft för vitala system och att samtliga polismyndigheters ledningscentraler har batteribackup till polisradiosystemet.

I sina *slutsatser* instämmer regeringen med Rikspolisstyrelsens bedömning att funktionens sammantagna beredskapsförmåga i nuvarande omvärldsläge vid utgången av år 1998 är godtagbar. Genom att reducera utbyggnaden av beredskapspolisorganisationen har emellertid förmågan att fullgöra uppgifter i ett läge av höjd beredskap begränsats, särskilt när det gäller att skydda totalförsvarsviktiga anläggningar.

I maj år 1999 beslutade riksdagen i enlighet med regeringens proposition (prop. 1998/99:74) Förändrad omvärld – omdanat försvar. Det innebar en ominriktning av den särskilda beredskapspolisorganisationen. Antalet civilpliktiga som under försvarsbeslutsperioden skall utbildas till särskilda beredskapspoliser sänktes från 5 000 till 1 500 personer. Någon utbyggnad av den allmänna beredskapspolisorganisationen skall inte ske under försvarsbeslutsperioden.

I polisväsendets årsredovisning för år 1998 har Rikspolisstyrelsen bedömt funktionens ledningsförmåga från skyddat utrymme och förmågan vid längre el- och telebortfall som icke godtagbar. Även FOA har i den studie som refererats tidigare inventerat och sammanställt nuvarande skydd och tekniskt stöd vid polismyndigheternas ledningscentraler och funnit vissa brister.

Rikspolisstyrelsen har redovisat en plan över vilka åtgärder som bedöms vara nödvändiga att genomföra för att funktionen skall ha en god förmåga vid utgången av försvarsbeslutsperioden.

I budgetpropositionen föreslår regeringen att riksdagen för år 2000 anvisar ett *ramanslag* på 22 276 000 kr till anslaget B 5 Funktionen Ordning och säkerhet.

Utskottet

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen anført om funktionen Ordning och säkerhet.

Utskottet föreslår därför att riksdagen för år 2000 anvisar ett *ramanslag* på 22 276 000 kr till anslaget B 5 Funktionen Ordning och säkerhet.

1999/2000:FöU1

Anslag B 6 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m.

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 72–74) bl.a. anfört om bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser, beredskapsinvesteringar och anslag till funktionen Hälso- och sjukvård m.m.

Regeringen

Vid utgången av år 1997 uppvisade funktionen en godtagbar förmåga. Förmågan inom funktionen bygger i huvudsak på landstingens och kommunernas resurser samt att det finns ett väl utvecklat ledningssystem och kompetent personal.

Gränssättande faktorer för funktionens förmåga är den omstrukturering som hälso- och sjukvården genomgår med bl.a. minskade vårdplatser. Andra gränssättande områden är N-, B- och C-beredskapen, ledning, kompetens samt funktionssäkerhet.

Regeringen bedömer i sina *slutsatser* att funktionen sammantaget har en godtagbar förmåga vid utgången av år 1998 i förhållande till försvarsbeslutets mål för år 2001. Detta gällde både förmågan att lösa de viktigaste uppgifterna vid påfrestningar i nuvarande omvärldsläge och förmågan att lösa de viktigaste uppgifterna efter ett års anpassningsperiod vid ett förändrat omvärldsläge med iståndsatta styrkor. Funktionens förmåga har inte förändrats i förhållande till året innan.

Omfattande strukturförändringar under senare tid inom den civila hälso- och sjukvården har lett till minskade marginaler för extraordinära situationer. Inom t.ex. de icke opererande verksamheterna vid sjukhusen har marginalerna att klara en ökad belastning i huvudsak försvunnit. Marginalerna inom den opererande verksamheten har även reducerats i betydande omfattning. Detta är faktorer som påverkar förmågan att nå uppsatta mål. Socialstyrelsen har redovisat en plan över vilka åtgärder som bedöms vara nödvändiga att genomföra för att funktionen skall ha en god förmåga vid utgången av försvarsbeslutsperioden.

Regeringen föreslår att riksdagen *bemyndigar* regeringen att under år 2000, i fråga om ramslaget B 6 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m., godkänna avtal och beställningar, såvitt avser beredskapsåtgärder, så att behovet av anslagsmedel efter år 2000 för dessa och tidigare avtal och beställningar uppgår till högst 25 miljoner kronor.

Regeringen föreslår också att riksdagen *bemyndigar* regeringen att för år 2000 låta Socialstyrelsen ta upp lån i Riksgäldskontoret för *beredskapsinvesteringar* intill ett sammanlagt belopp om 445 miljoner kronor.

I budgetpropositionen föreslår regeringen att riksdagen för år 2000 anvisar ett *ramanslag* på 80 725 000 kr till anslaget B 6 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m. för budgetåret 2000.

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen anfört om funktionen Hälso- och sjukvård m.m.

Utskottet föreslår således att riksdagen *bemyndigar* regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 6 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m., godkänna avtal och beställningar, såvitt avser beredskapsåtgärder, så att behovet av anslagsmedel efter år 2000 för dessa och tidigare avtal och beställningar uppgår till högst 25 miljoner kronor.

Utskottet föreslår också att riksdagen *bemyndigar* regeringen att för år 2000 låta Socialstyrelsen ta upp lån i Riksgäldskontoret för *beredskapsinvesteringar* intill ett sammanlagt belopp om 445 miljoner kronor samt för år 2000 anvisa ett *ramanslag* på 80 725 000 kr till anslaget B 6 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m.

Anslag B 7 Funktionen Telekommunikationer m.m.

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 74–77) bl.a. anfört om investeringsplan, bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser, teleberedskapsavgift och anslag till funktionen Telekommunikationer m.m.

Regeringen

Målet är att verksamheten inom funktionen Telekommunikationer m.m. skall bedrivas så att totalförsvarets behov av teletjänster under höjd beredskap tillgodoses. Verksamheten skall även bedrivas så att de resurser och den beredskap som skapas skall kunna utnyttjas under svåra påfrestningar på samhället i fred. Funktionen Telekommunikationer m.m. är prioriterad.

Gränssättande för funktionens förmåga är tillgängligheten till samhällets elförsörjning. Telekommunikationer är vidare mycket sårbara för sabotage och angrepp från luften. Vid en stor insats av sabotage, informationskrigföring och precisionsstyrda bomber och robotar är risken stor att telekommunikationerna lamslås.

Möjligheterna att prioritera totalförsvarsviktiga abonnenters teletrafik är för närvarande små. Större teleanläggningar (t.ex. lokalstationer) har reservkraft i form av fasta dieselanläggningar med bränsle för några dygn. Av kommersiella skäl förser teleoperatörerna mindre teleanläggningar – utflyttade abonnentsteg för fast telefoni och basstationer i mobilnäten – med batterireserv för några timmars drift vid elavbrott. Under år 1998 upphandlade Post- och telestyrelsen (PTS) sammanlagt drygt 1 600 mindre reservverk för att kunna upprätthålla teletrafik vid långvariga elavbrott. Efter utvärdering av denna första anskaffning övervägs ytterligare anskaffning.

Regeringens *slutsatser* är att funktionens förmåga att motstå ett väpnat angrepp bedöms ännu icke godtagbar. Funktionen förmåga att klara svåra påfrestningar på samhället i fred bedöms ännu icke godtagbar. Funktionen förmåga i ett förändrat omvärldsläge anses inte vara godtagbar.

Myndigheten har redovisat en plan över vilka åtgärder som bedöms vara nödvändiga att genomföra för att funktionen skall ha en god förmåga vid

utgången av försvarsbeslutsperioden. Planen omfattar bl.a. förstärkning av nätstrukturen kring fullträffsskyddade anläggningar i storstäderna, prioritet för samhällsviktiga funktioner i fasta och mobila telenät, intrångsanalys och skyddsåtgärder mot dataintrång inklusive incidenthantering för telefunktioner samt skyddsåtgärder för Internet m.m.

Regeringen bedömer att inriktningen är lämplig. Regeringens bedömning är att med nuvarande ekonomiska förutsättningar kommer telekommunikationernas sårbarhet inför både allvarliga störningar i fred och vid höjd beredskap att vara i huvudsak godtagbar inom några år. Bedömningen är dock osäker eftersom utvecklingen inom området går mycket fort och skyddet kan behöva anpassas därefter.

Regeringen har därför beslutat att ge Överstyrelsen för civil beredskap i uppdrag att genomföra en uppföljning av 1996 års funktionsgenomgång av funktionen Telekommunikationer.

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner förslaget till *investeringsplan* för Post- och telestyrelsen, såvitt avser funktionen Telekommunikationer m.m., för perioden 2000–2002. Planen är att göra investeringar för perioden på 518 miljoner kronor, varav 190 miljoner kronor för år 2000.

Regeringen föreslår också att riksdagen *bemyndigar* regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 7 Funktionen Telekommunikationer m.m., godkänna avtal och beställningar, såvitt avser tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter år 2000 för dessa och tidigare avtal och beställningar uppgår till högst 150 miljoner kronor.

Regeringen föreslår också att riksdagen fastställer ett avgiftsuttag för *teleberedskapsavgiften*, såvitt avser funktionen Telekommunikationer m.m., till sammanlagt 100 miljoner kronor under år 2000.

I budgetpropositionen föreslår regeringen att riksdagen för år 2000 anvisar ett *ramanslag* på 195 000 000 kr till anslaget B 7 Funktionen Telekommunikationer m.m.

Utskottet

Utskottet har inledningvis till avsnittet Det civila försvaret – vissa funktioner framhållit den vitala betydelsen av uthålligheten inom viktiga infrastruktur-områden. Utskottet har därvid förutsatt att resultatet av de funktionsgenomgångar och andra studier som nu påbörjats och som rör sårbarheten inom dessa system leder fram till att åtgärder vidtas för att få en ur beredskapssynpunkt godtagbar förmåga i uthållighet inom viktiga infrastrukturområden, främst elförsörjning och telekommunikationer. Utskottet utgår från att regeringen regelbundet informerar riksdagen i denna fråga.

I övrigt har utskottet inget att anföra utan föreslår att riksdagen godkänner förslaget till *investeringsplan* för Post- och telestyrelsen, såvitt avser funktionen Telekommunikationer m.m., för perioden 2000–2002. Planen är att göra investeringar för perioden på 518 miljoner kronor, varav 190 miljoner kronor för år 2000.

Utskottet föreslår också att riksdagen *bemyndigar* regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 7 Funktionen Telekommunikationer m.m.,

godkänna avtal och beställningar, såvitt avser tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgäder så att behovet av anslagsmedel efter år 2000 för dessa och tidigare avtal och beställningar uppgår till högst 150 miljoner kronor.

Utskottet föreslår att riksdagen fastställer ett avgiftsuttag för *teleberedskapsavgiften*, såvitt avser funktionen Telekommunikationer m.m., till sammanlagt 100 miljoner kronor under år 2000 samt för år 2000 anvisar ett *ramanslag* på 195 000 000 kr till anslaget B 7 Funktionen Telekommunikationer m.m.

Anslag B 8 Postbefordran

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 77) bl.a. anfört om anslag till funktionen Postbefordran.

Regeringen

Gränssättande för funktionen är att decentralisering och automatisering som Posten AB genomfört har ökat sårbarheten både för postbefordran av brev och paket och för postkontorens betalningstjänst. En övergång till manuell hantering är inte längre möjlig i dessa verksamheter.

Regeringens bedömning i sina *slutsatser* är att verksamheten och de åtgärder som vidtagits i syfte att förbättra funktionens förmåga har genomförts på ett godtagbart sätt. Myndigheten har redovisat att övningsverksamhet bedöms vara nödvändig att genomföra för att funktionen skall ha en god förmåga vid utgången av försvarsbeslutsperioden.

Regeringen bedömer att inriktningen är lämplig och att funktionens förmåga i nuvarande omvärldsläge är godtagbar. Reservkraft och dubblering av teleanslutningar kan införas för prioriterade postkontor för att funktionens förmåga skall vara godtagbar i ett förändrat omvärldsläge.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen att riksdagen för år 2000 anvisar ett *ramanslag* på 11 000 000 kr till anslaget B 8 Funktionen Postbefordran för budgetåret 2000.

Utskottet

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen anfört om funktionen Postbefordran.

Utskottet föreslår att riksdagen för år 2000 anvisar ett *ramanslag* på 11 000 000 kr till anslaget B 8 Funktionen Postbefordran för budgetåret 2000.

Anslag B 9 Funktionen Transporter

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 78–80) bl.a. anfört om bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser och anslag till funktionen Transporter.

Regeringen bedömer i sina *slutsatser* att funktionen har en god grundberedskap då merparten av samhällets transportresurser kan utnyttjas för att tillgodose totalförsvarets behov i olika krissituationer. Samtliga delfunktioners förmåga bedöms som godtagbar för att hantera påfrestningar i nuvarande omvärldsläge och för att hantera ett eventuellt angreppshot i ett förändrat omvärldsläge. Verksamhetsmålen för funktionen transporter har i stort uppnåtts.

Av slutsatserna framgår att regeringen avser att följa överförandet av beredskapsansvaret för delfunktionen Järnvägstransporter från Statens järnvägar till Banverket och eventuella konsekvenser med anledning av denna förändring.

Regeringen föreslår att riksdagen *bemyndigar* regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 9 Funktionen Transporter, godkänna avtal och beställningar, såvitt avser tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgärder, så att behovet av anslagsmedel efter år 2000 för dessa och tidigare avtal och beställningar uppgår till högst 85 miljoner kronor.

Regeringen föreslår också att riksdagen för år 2000 anvisar ett *ramanslag* på 143 023 000 kr till anslaget B 9 Funktionen Transporter.

Utskottet

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen anfört om funktionen Transporter.

Utskottet föreslår således att riksdagen *bemyndigar* regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 9 Funktionen Transporter, godkänna avtal och beställningar, såvitt avser tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgärder, så att behovet av anslagsmedel efter år 2000 för dessa och tidigare avtal och beställningar uppgår till högst 85 miljoner kronor.

Utskottet föreslår också att riksdagen för år 2000 anvisar ett *ramanslag* på 143 023 000 kr till anslaget B 9 Funktionen Transporter.

Anslag B 10 Energiförsörjning

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 80–83) bl.a. anfört om elberedskapsavgift och anslag till funktionen Energiförsörjning.

Regeringen

Branschens strukturförändring och andra förändringar vid elföretagen efter elmarknadsreformen sker i snabb takt, vilket påverkar förutsättningarna för beredskapsplanläggningen. Insatser har genomförts för att underlätta och stimulera företagens arbete med beredskapsplanläggningen. Under år 1999 kommer ytterligare åtgärder att vidtas bl.a. för att öka elföretagens kunskaper om anmälningsskyldigheten enligt elberedskapslagen. Förändringar inom elproduktionen kommer att utvärderas från beredskapssynpunkt.

Underlag för incidentrapportering inom elförsörjning har tagits fram. Ett anläggningsregister med bevakningsunderlag har också tagits fram för att snabbt få underlag och överblick över skydd och bevakningsåtgärder vid skyddsobjekten.

Arbete pågår med frågor som rör teknisk utrustning och skydd, samt i vissa fall ersättning av personell bevakning. Likaså pågår arbete med framtagning av hjälpmedel som skall försvåra sabotage vid elförsörjningens anläggningar. I enlighet med verksamhetsmålen har insatser genomförts för att upprätthålla och återupprätta en fungerande elförsörjning till prioriterade användare i samband med svåra störningar i elförsörjningen. En elförsörjningsstudie har påbörjats som rör de samhällsviktiga funktionerna tele, information, järnvägs- och flygtransporter samt postbefordran.

Regeringens bedömning i sina *slutsatser* är att de åtgärder som vidtagits i syfte att förbättra funktionens förmåga har genomförts på ett godtagbart sätt. Verksamhetsmålen har i huvudsak uppnåtts. Den pågående och planerade uppbyggnaden av verksamheten medför förbättringar av samordningsförmågan under störda förhållanden. Den framtida förmågan till funktionssamordning fungerar tillfredsställande, och under rådande omvärldsläge görs bedömningen att förmågan till funktionssamordning är godtagbar.

Avseende delfunktionen Elförsörjning görs bedömningen vad beträffar påfrestningar i nuvarande omvärldsläge att den snabba avställningen av reservkraftproduktion på kort sikt kräver en dialog med elbranschen om olika tänkbara lösningar vid effektoppar, något som också har påbörjats. På sikt kan marknadens krav på leveransstrygghet medföra lösningar vad avser framtida effektkrisituationer. Med hänsyn till de förutsättningar som gäller för elförsörjningen vid höjd beredskap bör utvecklingen följas. Vad beträffar angreppshot i ett förändrat omvärldsläge finns i dagsläget vissa materielbrister samt vissa brister i skydd och bevakning. Efter en anpassningsperiod på ett år torde dock delfunktionens förmåga kunna vara godtagbar.

Mot bakgrund av de överväganden som redovisats i regeringen i budgetpropositionen för år 1999 (prop. 1998/99:1 utg.omr. 6) och i regeringens proposition (prop. 1998/99:74) Förändrad omvärld – omdanad försvar samt försvarsutskottets betänkande (bet. 1998/99:FöU1) Totalförsvarets budget för 1999 har regeringen beslutat att en funktionsutvärdering såvitt avser delfunktionen Elförsörjning skall genomföras under år 1999.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen att riksdagen fastställer ett avgiftsuttag för *elberedskapsavgiften*, såvitt avser funktionen Energiförsörjning, till ett belopp om sammanlagt 200 miljoner kronor under år 2000.

Regeringen föreslår också att riksdagen för år 2000 anvisar ett *ramanslag* på 211 000 000 kr till anslaget B 10 Funktionen Energiförsörjning.

Utskottet

Utskottet har inledningvis till avsnittet Det civila försvaret – vissa funktioner framhållit den vitala betydelsen av uthålligheten inom viktiga infrastruktur-områden. Utskottet har därvid förutsatt att resultatet av de funktionsgenomgångar och andra studier som nu påbörjats och som rör sårbarheten inom

dessa system leder fram till att åtgärder vidtas för att få en ur beredskapssynpunkt godtagbar förmåga i uthållighet inom viktiga infrastrukturområden, främst elförsörjning och telekommunikationer. Utskottet utgår ifrån att regeringen regelbundet informerar riksdagen i denna fråga.

I övrigt har utskottet inget att anföra utan föreslår att riksdagen fastställer ett avgiftsuttag för *elberedskapsavgiften*, såvitt avser funktionen Energiförsörjning, till ett belopp om sammanlagt 200 miljoner kronor under år 2000.

Utskottet föreslår också att riksdagen för år 2000 anvisar ett *ramanslag* på 211 000 000 kr till anslaget B 10 Funktionen Energiförsörjning.

Räddningstjänst m.m.

Anslag C 3 Statens räddningsverk: Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 90) anfört om anslag C 3 Statens räddningsverk: Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor.

Regeringen

Under anslaget, som disponeras av Statens räddningsverk, utbetalas ersättning till kommuner för åtgärder som vidtas för att förebygga jordskred och andra naturolyckor. Medel utbetalas enligt de grunder som har angivits i 1986 års kompletteringsproposition.

Under budgetåret 1998 har totalt 24,3 miljoner kronor beviljats till tolv kommuner för skredförebyggande åtgärder och 700 000 kr beviljats till tre kommuner för förebyggande åtgärder mot översvämningar.

Regeringen föreslår att riksdagen för år 2000 anvisar ett *ramanslag* på 25 000 000 kr till anslaget C 3 Statens räddningsverk: Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor.

Utskottet

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen anfört om anslaget C 3 Statens räddningsverk: Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor.

Utskottet föreslår därför att riksdagen för år 2000 anvisar ett *ramanslag* på 25 000 000 kr till anslaget C 3 Statens räddningsverk: Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor.

Anslag C 4 Statens räddningsverk: Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 90) anfört om anslag C 4 Statens räddningsverk: Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.

Under anslaget, som disponeras av Statens räddningsverk, utbetalas vissa ersättningar till följd av uppkomna kostnader vid genomförda räddningsinsatser, oljebekämpningsinsatser m.m. till sjöss samt för utredning av vissa allvarliga olyckor. Det statliga finansieringsansvaret är styrt av räddningstjänstlagen (1982:1102).

Under budgetåret 1998 har ersättning lämnats till sju kommuner. Två kommuner har fått ersättning i samband med skogsbränder och två kommuner har fått ersättning i samband med olyckor vid transport av farligt gods. Ersättning i samband med översvämning, jordskred respektive industriolycka har utbetalats till tre kommuner. De största enskilda utbetalningarna har skett till Bräcke kommun, 3 miljoner kronor med anledning av en olycka vid transport av farligt gods samt till Hudiksvalls och Östersunds kommuner, 2,9 respektive 2,8 miljoner kronor, med anledning av skogsbränder.

Regeringen föreslår att riksdagen för år 2000 anvisar ett *ramanslag* på 20 000 000 kr till anslaget C 4 Statens räddningsverk: Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.

Utskottet

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen anfört om anslaget C 4 Statens räddningsverk: Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.

Utskottet föreslår därför att riksdagen för år 2000 anvisar ett *ramanslag* på 20 000 000 kr till anslaget C 4 Statens räddningsverk: Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.

Anslag C 5 Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 90–92) anfört om anslag C 5 Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor.

Regeringen

Regeringen bedömer i sina *slutsatser* att målen för verksamheten i huvudsak uppnåtts under år 1998. Samhällets räddningstjänst skall medge effektiva räddningstjänstinsatser under kostnadseffektiva former. I detta arbete är det viktigt att så långt som möjligt förebygga och begränsa skador vid olyckor samt att beakta miljökonsekvenserna vid olyckor och räddningstjänstinsatser.

Genom information till och utbildning av allmänheten kan den enskilda människans förmåga att hantera vardagens olycksrisker stärkas och på så sätt bidra till att antalet olyckor kan minska och att konsekvenserna av olyckor begränsas.

I insatserna i arbetet med att minska antalet bränder spelar brandutredningar en viktig roll. Även på andra områden är det viktigt att prioritera förebyggande åtgärder. Det förebyggande arbetet bör ske i nära samarbete med myndigheter som har angränsande uppgifter till Räddningsverkets och rädd-

ningstjänstens område, bl.a. vad gäller kemikalieolyckor inklusive transport av farligt gods.

Det hittills genomförda arbetet med att utveckla de baltiska staternas räddningstjänster och beredskap mot kemikalieolyckor har lämnat väsentliga bidrag till säkerhetsfrämjande samarbete och en miljömässigt hållbar utveckling i regionen.

Räddningsverket skall fortsätta att upprätthålla beredskap för att kunna genomföra internationella hjälpinsatser.

Regeringen föreslår att riksdagen för år 2000 anvisar ett *ramanslag* på 526 489 000 kr till anslaget C 5 Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor.

Utskottet

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen anfört om anslaget C 5 Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor.

Utskottet föreslår därför att riksdagen för år 2000 anvisar ett *ramanslag* på 526 489 000 kr till anslaget C 5 Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor.

Anslag C 6 Sprängämnesinspektionen

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 92–94) anfört om anslag till Sprängämnesinspektionen.

Regeringen

Sprängämnesinspektionen är central förvaltningsmyndighet för frågor som rör brandfarliga och explosiva varor. Till och med budgetåret 1999 beräknas utgifterna för myndigheten under utgiftsområde 24 Näringsliv. Från och med den 1 januari 1999 överfördes ansvaret för frågor avseende brandfarliga och explosiva varor från Näringsdepartementet till Försvarsdepartementet. Regeringen beräknar därför utgifterna för myndigheten fr.o.m. budgetåret 2000 under utgiftsområde 6 Totalförsvaret. Därmed sammanförs flera myndighetsuppgifter inom räddningsområdet och de skade- och olycksförebyggande områdena.

Regeringen bedömer i sina *slutsatser* att verksamheten under år 1998 har genomförts med gott resultat och med hög måluppfyllelse. Regeringen anser bl.a. det angeläget att Sprängämnesinspektionen fullföljer den påbörjade IT-satsningen, bl.a. införande av datorstöd för register över andra godkända explosiva varor än fyrverkerier (register över nöjesfyrverkerier infördes år 1998). Regeringen anser det också angeläget att Sprängämnesinspektionen slutför arbetet med att bygga upp en databas med information om olyckor och tillbud med brandfarliga varor för att kunna bedöma Sprängämnesinspektionens förebyggande åtgärders inverkan på säkerheten, liksom att utredningen om en översyn av pyrotekniska varor, som redovisades den 1 november 1999, följs upp. Slutligen anser regeringen det angeläget att Sprängämnesinspektionen – i samverkan med berörda myndigheter – skapar

rutiner för att uppfylla de ökade tillsynskraven som följer vid genomförandet av Seveso II - direktivet när detta införlivas i svensk rätt.

Regeringen föreslår att riksdagen för år 2000 anvisar ett *ramanslag* på 16 441 000 kr till anslaget C 6 Sprängämnesinspektionen.

Utskottet

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen anfört om anslaget C 6 Sprängämnesinspektionen.

Utskottet föreslår därför att riksdagen för år 2000 anvisar ett *ramanslag* på 16 441 000 kr till anslaget C 6 Sprängämnesinspektionen.

Kustbevakningen

I detta avsnitt behandlar utskottet vad regeringen föreslagit beträffande Kustbevakningen samt motionerna Fö212 yrkandena 16 och 17 (i denna del) samt MJ727 yrkande 11.

Kustbevakningen har till uppgift att utföra sjöövervakning och annan kontroll- och tillsynsverksamhet samt miljöräddningstjänst till sjöss.

Regeringen

Målsättningen med Kustbevakningens sjöövervakningsverksamhet är att, förutom service till allmänhet och fiskerinäring m.fl., utföra uppgifter inom olika verksamhetsområden som en integrerad del i andra myndigheters myndighetsutövning. Kustbevakningen har tilldelats en samverkande roll med eget ansvar för den maritima delen av respektive verksamhet samt har ett eget ansvar för miljöräddningstjänsten till sjöss. Målsättningen med miljöräddningstjänsten till sjöss är att tidigt kunna bekämpa utsläpp för att härigenom minimera såväl kostnader som skador på den marina miljön. Härutöver skall Kustbevakningen ha en hög beredskap för sjöräddning. Kustbevakningens ständiga närvaro till sjöss, såväl med fartyg som med flygplan, skapar förutsättningar för hög beredskap och därmed tidiga insatser både vad gäller miljöräddning och sjöräddning samt har en preventiv inverkan vad gäller brottsligheten till sjöss. Kustbevakningen har i enlighet med regleringsbrevet för år 1998 prioriterat de delar av verksamheten som anknyter till EU-medlemskapet och den kommande Schengenanslutningen. Detta gäller framför allt yttre gräns- och fiskerikontroll.

Regeringen anser att Kustbevakningens verksamhet under budgetåret 1998 motsvarade de krav som ställts på myndigheten i syfte att begränsa brottsligheten och säkerheten till sjöss.

Inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken inom den europeiska unionen utför Kustbevakningen kontrollen till sjöss samt landningskontroll i hamn av främst konsumtionsfisk samt s.k. industrilandningar. Från och med år 2000 kommer Kustbevakningen även att utföra kvalitetskontroll vid landning. Betydelsen av att Sverige fullgör sina åligganden inom den gemen-

samma fiskeripolitiken bör även framgå av effektmålen för Kustbevakningen. Ett nytt effektmål för Kustbevakningens verksamhet bör därför beslutas.

Regeringen föreslår därför (hemställan nr 24) att Kustbevakningen skall ha följande nya effektmål. Kustbevakningen skall bedriva kontroll av fisket till sjöss samt en samordnad landnings- och kvalitetskontroll i syfte att säkerställa att artrelaterade fiskekvoter inte överskrids. Kontrollen skall vidare ha en preventiv verkan mot brott mot andra fiskeribestämmelser.

Regeringen föreslår vidare (hemställan nr 23) att riksdagen godkänner förslaget till investeringsplan för Kustbevakningen för perioden 2000–2002.

Personalsituationen i Kustbevakningens linjeorganisation med stora vakanser, och en åldersmässigt regressiv åldersstruktur, föranleder omedelbara åtgärder. Regeringen tillförde år 1999 engångsvis 20 miljoner kronor. Regeringen gör nu bedömningen att KBV även år 2000 bör tillföras 20 miljoner kronor engångsvis. Pengarna skall användas för utgifter hänförliga till rekryterings- och utbildningsändamål.

Regeringen föreslår (hemställan nr 27) att till ramanslaget C 1 *Kustbevakningen* anvisas 439 996 000 kr för år 2000.

Motionerna

Kristdemokraterna föreslår i Fö212 yrkande 16 samt yrkande 17 (i denna del) (kd – kommitté) att Kustbevakningens resurser förstärks med 40 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit för att Kustbevakningen skall kunna möta utökade krav på gräns- och fiskekontroller och miljöskydd.

Kristdemokraterna föreslår även i motion MJ727 yrkande 11 (kd – kommitté) ökade resurser till Kustbevakningen för effektivare tillsyn och kontroll avseende oljeutsläpp.

Utskottet

Utskottet erinrar om att regeringen i budgetpropositionen för år 2000 – i likhet med i förra årets budgetproposition – redovisar sin bedömning att Kustbevakningens höga närvaro till sjöss samt en betydande flygövervakning skapar förutsättningar för hög beredskap och tidiga insatser både vad gäller miljöräddning och sjöräddning. Vidare bedömer regeringen att detta haft en preventiv verkan vad gäller brottsligheten till sjöss. Målsättningarna avseende utförda prestationer, mätt som nyttjandegrad av flyg och utförda kontroller och bekämpningsgrad av utsläpp m.m. har nåtts.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om betydelsen av de uppgifter som utförs av Kustbevakningen och därmed dess förmåga att upprätthålla en uthållig sjöövervakning, inte minst för att Sverige skall kunna utföra de uppgifter som följer av EU-medlemskapet och den kommande Schengenanslutningen. Den resultatbedömning av Kustbevakningens verksamhet som regeringen redovisar ger emellertid inte utskottet anledning att nu föreslå större resurser än vad regeringen föreslagit.

Utskottet anser sålunda att riksdagen bör bifalla regeringens förslag till nytt effektmål för Kustbevakningen, att till ramanslaget C 1 Kustbevakningen anvisa 439 996 000 kr för år 2000 samt godkänna regeringens förslag till investeringsplan för Kustbevakningen för åren 2000–2002.

Mot bakgrund av den bedömningen anser utskottet att förslaget i motion Fö212 yrkandena 16 och 17 (i denna del) och MJ727 yrkande 11, att anvisa 40 miljoner kronor mer än regeringens förslag till Kustbevakningen, inte bör bifallas av riksdagen.

Nämnder och vissa bidrag

I detta avsnitt behandlar utskottet vad regeringen föreslagit beträffande vissa mindre nämnder, Överklagandenämnden för totalförsvaret, Totalförsvarets chefsnämnd, bidrag till Svenska Röda Korset och bidrag till Centralförbundet folk och försvar.

Regeringen

Anslagssparandet från år 1998 under anslaget C 2 är till största delen från Överklagandenämnden för totalförsvarets verksamhetsområde. Regeringen har den 23 juni 1999 beslutat att ställa 3 037 000 kr av nämndens anslagssparande till regeringens disposition.

Vissa mindre nämnder

Utgifterna för vissa mindre nämnder avser verksamheterna vid Riksvärderingsnämnden, de lokala värderingsnämnderna, fiskeskyddsnämnder inom Forsvarsdepartementets verksamhetsområde, Försvarets underrättelsenämnd och Granskningsnämnden för försvarsuppfinningar.

Regeringen anser att Försvarets underrättelsenämnd bör förstärkas och har beräknat medel för detta.

Regeringen beräknar utgifterna för vissa mindre nämnder till 1 460 000 kr för budgetåret 2000.

Överklagandenämnden för totalförsvaret

Överklagandenämnden för totalförsvaret styrs av förordningen (1995:625) med instruktion för Överklagandenämnden för totalförsvaret och övrig lagstiftning som ger rätt att överklaga beslut i ärenden för totalförsvarspliktiga samt beslut om anställning m.m. inom Forsvarsdepartementets verksamhetsområde för annan personal.

Överklagandenämnden skall även pröva överklaganden av de allmänna försäkringskassornas anställningsbeslut.

Antalet ärenden hos nämnden har minskat de senaste åren. Det förklaras av att repetitionsövningarna har minskat i förhållande till tidigare och av att allt färre skrivs in för och kallas in till grundutbildning. Av sammanlagt 1 492 registrerade ärenden under år 1998 var 1 430 pliktärenden. Dessa var till största del uppskovsärenden.

Regeringen beräknar utgifterna för Överklagandenämnden för totalförsvaret för budgetåret 2000 till 4 362 000 kr.

Totalförsvarets chefsnämnd

Målet för Totalförsvarets chefsnämnd är att verka för samordning av viktiga centrala myndigheters verksamhet inom totalförsvaret i fred. Under år 1998 har chefsnämnden, utöver den gängse verksamheten, genom enskilda ledamöter och kanslichefen medverkat eller deltagit i konferenser m.m. Regeringen bedömer att verksamheten har bedrivits på ett sådant sätt att målet har uppnåtts under året.

Regeringen beräknar utgifterna för Totalförsvarets chefsnämnd till 975 000 kr år 2000.

Bidrag till Svenska Röda Korset

Svenska Röda Korset får bidrag av staten för att organisera en nationell upplysningsbyrå som främst i krig skall bedriva verksamhet enligt folkrättsliga konventioner som syftar till att underlätta kontakten med och återfinnandet av krigsfångar och civilinternerade. Svenska Röda Korset har under år 1998 bedrivit verksamhet som motsvarar målet för statsbidraget.

Regeringen beräknar bidrag till Svenska Röda korset till 525 000 kr år 2000.

Bidrag till Centralförbundet Folk och Försvar

Av Centralförbundet Folk och Försvars årsberättelse framgår att en omfattande verksamhet bedrivits med informationskonferenser, kurser, studieresor och studiebesök om säkerhetspolitik och totalförsvarsrelaterade frågor. Verksamheten syftar till att utveckla intressegemenskapen mellan medborgarna och totalförsvaret. Regeringen bedömer att verksamheten motsvarar målet för statsbidraget.

Regeringen beräknar bidrag till Centralförbundet Folk och Försvar till 4 165 000 kr för år 2000.

Regeringen föreslår (hemställan nr 27) att till ramanslaget C 2 *Nämnder m.m.* anvisas 12 359 000 kr för år 2000.

Utskottet

Utskottet gör ingen annan bedömning än regeringen när det gäller behov av medel till ramanslaget C 2 *Nämnder m.m.* Regeringens förslag bör därför bifallas av riksdagen.

Verksamheten har till huvudsaklig uppgift att stödja övriga verksamhetsområden inom utgiftsområdet. Den finansieras till största delen genom avgifter men även till del av anslag över statsbudgeten.

I verksamhetsområdet ingår myndigheterna Försvarets materielverk, Totalförsvarets pliktverk, Försvårshögskolan, Försvarets radioanstalt, Försvarets forskningsanstalt och Flygtekniska försöksanstalten samt det obetecknade anslaget D 6 Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret.

Försvarets materielverk

Försvarets materielverk är en avgiftsfinansierad central förvaltningsmyndighet med uppgift att anskaffa, vidmakthålla och avveckla materiel och förnödenheter på uppdrag av Försvarmakten samt att inom detta område stödja Försvarmaktens verksamhet. Verksamheten leds av en styrelse med fullt ansvar. Myndigheten biträder Försvarmakten i fråga om långsiktig materieförsörjningsplanering samt materielsystemkunskap. Försvarets materielverk får inom sitt verksamhetsområde även tillhandahålla tjänster åt andra myndigheter.

Försvarets materielverk skall genom en kostnadseffektiv, affärsmässig och säker materieförsörjning bidra till att stärka den samlade försvarsförmågan.

Regeringen

Flera aktörer – både i och utanför Sverige – bidrar till att skapa den materiella försvarsförmågan. Försvarets materielverks insats i materieförsörjningsprocessen är att på uppdrag av Försvarmakten föreslå tekniska lösningar utifrån operativa och taktiska krav, samordna de nödvändiga resurserna, genomföra projektledning och affärsmässig upphandling, ge stöd avseende inriktning och drift samt avveckla materiel.

Regeringen bedömer att resultatet av Försvarets materielverks verksamhet under år 1998 i huvudsak är gott och att den av Materielverket initierade anpassningen av organisation och arbetssätt till en förändrad materieförsörjningsprocess och en bedömd minskad efterfrågan från Försvarmakten är ändamålsenlig.

Försvarets materielverk behöver ett rörelsekapital för finansiering av dels upparbetade kostnader avseende ej slutförda prestationer, dels utestående förskott till försvarsindustrin och till den interna verksamheten. Behovet bör tillgodoses genom en kredit i Riksgäldskontoret.

Regeringen föreslår (hemställan nr 25) att riksdagen bemyndigar regeringen att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital, intill ett sammanlagt belopp om högst 30 000 000 000 kr för budgetåret 2000, genom en kredit i Riksgäldskontoret.

Regeringen föreslår vidare (hemställan nr 26) att riksdagen godkänner förslaget till investeringsplan för Försvarets materielverk för perioden 2000–2002 (prop. 1999/2000:1 utg.omr. 6, tabell 6.3).

Utskottet

Utskottet har intet att invända mot regeringens förslag för Försvarets materielverk. Utskottet föreslår sålunda att riksdagen bemyndigar regeringen att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital, intill ett sammanlagt belopp om högst 30 000 000 000 kr för budgetåret 2000, genom en kredit i Riksgäldskontoret.

Vidare anser utskottet att riksdagen bör godkänna den investeringsplan för Försvarets materielverk för perioden 2000–2002 som regeringen föreslagit.

Totalförsvarets pliktverk

Totalförsvarets pliktverk är en till största delen anslagsfinansierad myndighet, vars huvudsakliga uppgifter är att mönstra, skriva in och krigsplacera totalförsvarspliktiga.

Målet för Totalförsvarets pliktverk är att ge myndigheter och andra som har bemanningsansvar inom totalförsvaret stöd och service avseende bemanning med totalförsvarspliktiga som skrivs in för civilplikt eller värnplikt samt i fråga om redovisning av annan personal inom totalförsvaret. Totalförsvarets pliktverk skall även lämna stöd och service till utbildningsanordnarna i fråga om totalförsvarspliktigas tjänstgöring.

Regeringen

Totalförsvarets pliktverk mönstrade och antagningsprövade 50 288 personer varav 614 kvinnor under år 1998. 24 824 män och 341 kvinnor skrevs in till värnplikt och 338 män och 7 kvinnor skrevs in till civilplikt. Övriga skrevs in till utbildningsreserven, var inte tjänstgöringskyldiga eller, i samband med antagningsprövning av kvinnor, samtyckte inte till inskrivning. Totalförsvarets pliktverk uppfyller verksamhetsmålet att handläggningstiden för ett personärende inte skall överstiga 20 arbetsdagar och målet att mikrofilmningen av det centrala läkarhandlingsarkivet skall vara genomförd till 70 %.

Enligt Totalförsvarets pliktverk har stödet till krigsorganisationen genomförts enligt uppdragsgivarnas önskemål. Försvarsmakten anför ingen avvikande uppfattning i sin årsredovisning. Försvarsmakten är Totalförsvarets pliktverks största uppdragsgivare och med anledning av det redan anförda bedömer regeringen att den avgiftsbelagda verksamheten under verksamhetsgrenen bedrivs med tillfredsställande resultat. Antalet kallade till repetitionsutbildning har minskat kraftigt. Beroende på att beredskap och kompetens måste upprätthållas har inte Totalförsvarets pliktverks kostnader inom verksamhetsgrenen minskat i samma omfattning.

Regeringen gav den 10 april 1997 Totalförsvarets pliktverk uppdrag att bidra till att en pliktverksfunktion byggs upp i Lettland och Litauen.

Sedan mars 1998 ingår även Estland i projektet. Uppdraget innebär att skapa funktioner för personregistrering, inskrivning samt för kallelse till och redovisning under grundutbildning.

Regeringen bedömer att målet som riksdagen har godkänt för Totalförsvarets pliktverk har uppfyllts och att resultatet av verksamheten är godtagbart. Totalförsvarets pliktverk har uppfyllt regeringens verksamhetsmål i stort med undantag för vissa av de verksamhetsmål som ryms under verksamhetsgrenen Mönstring, antagningsprövning och grundutbildning. Möjligheten att uppfylla dessa mål har bl.a. påverkats av beslut som fattats av statsmakterna eller Försvarmakten avseende förändrade utbildningsvolymerna m.m.

Regeringen föreslår (hemställan nr 27) att till ramanslaget D 1 Totalförsvarets pliktverk anvisas 237 834 000 kr för år 2000.

Utskottet

Utskottet har inget att invända mot vad regeringen anfört beträffande Totalförsvarets pliktverk. Utskottet förordar därför att riksdagen bifaller regeringens förslag och anvisar 237 834 000 kr till ramanslaget D 1 Totalförsvarets pliktverk för år 2000.

Försvårshögskolan

Försvårshögskolan bildades den 1 januari 1997 genom en sammanslagning av tidigare Militärhögskolan och Försvårshögskolan. Det övergripande målet för Försvårshögskolan är att genom utbildning och forskning stödja totalförsvarets kompetensuppbyggnad och chefsutveckling av såväl militär som civil personal. Försvårshögskolans verksamhet finansieras huvudsakligen genom avgifter.

Regeringen

Försvårshögskolans utbildningsverksamhet omfattar ca 81 % av skolans totala verksamhet. Utbildningsverksamheten finansieras till 3 % genom anslag och till 97 % genom avgifter. Utbildningsverksamheten är uppdelad i verksamhetsområdena Högre chefsutbildning för totalförsvaret (till 68 % anslagsfinansierad), Militär chefs- och specialistutbildning samt Civil chefs- och specialistutbildning. Den militära chefs- och specialistutbildningen omfattar ca 95 % av verksamheten.

Försvårshögskolans forsknings- och utvecklingsverksamhet omfattar ca 19 % av skolans totala verksamhet. Finansieringen sker till 41 % genom anslag och till 59 % genom avgifter.

Försvårshögskolan har ett utbyte med de nordiska försvårshögskolorna såväl vad avser elever och lärare som forskare. Ett flertal PFF-kurser har genomförts under både år 1998 och första halvåret 1999 med deltagare från främst Central- och Östeuropa.

Högskoleverket genomförde under år 1998 en granskning i syfte att bedöma om den nivåhöjande officersutbildningen samt det civila utbildningsprogrammet vid Försvarshögskolan förhåller sig till likartad utbildning inom den civila högskolan vad avser nivå och kvalitet. Resultatet av bedömningen är att utbildningen har samma nivå och kvalitet som vid en civil högskola. Högskoleverket anser dock att Försvarshögskolan bör vidareutveckla ett antal strukturella förhållanden i fråga om lärarkompetens och kompetensmiljö, utbildningarnas innehåll och pedagogik m.m. Regeringen bedömer att Högskoleverkets granskning är ett viktigt steg mot att akademisera och meritvärdera framför allt officersutbildningen.

Regeringen bedömer att verksamheten under budgetåret 1998 har genomförts med gott resultat och med hög måluppfyllelse. Regeringen anser därför att nuvarande inriktning av verksamheten bör gälla även för år 2000.

Regeringen föreslår (hemställan nr 27) att till ramanslaget D 2 Försvarshögskolan anvisas 27 602 000 kr för år 2000.

Utskottet

Utskottet har inget att invända mot vad regeringen anfört beträffande Försvarshögskolan. Utskottet förordar därför att riksdagen bifaller regeringens förslag och anvisar 27 602 000 kr till ramanslaget D 2 Försvarshögskolan för år 2000.

Försvarets radioanstalt

Försvarets radioanstalt (FRA) är en central förvaltningsmyndighet med uppgift att bedriva signalspaning. Verksamheten bedrivs enligt den inriktning som regeringen, Försvarmakten och övriga uppdragsgivare anger. FRA skall också utveckla teknisk materiel och metoder som behövs för denna verksamhet.

Regeringen

Mål för inriktningen av verksamheten har angivits i ett hemligt regeringsbeslut. Verksamheten har genomförts i enlighet med den av regeringen beslutade inriktningen.

Regeringen bedömer att inget produktionsbortfall kommer att ske vid FRA med anledning av anpassning av informationssystem till år 2000.

1996 års underrättelsekommitté har under våren 1999 lämnat sitt betänkande Underrättelsetjänsten – en översyn (SOU 1999:37) (se avsnitt 2.5 Samordning och kontroll av underrättelsetjänsten). Kommittén har inte föreslagit någon förändrad organisation eller någon förändring av den grundläggande verksamheten vid FRA. Kommittén föreslår att en samordningsfunktion för underrättelsetjänsten skall inrättas i Regeringskansliet. Samordningsfunktionen skall bl.a. medverka till att underrättelsetjänsten får en inriktning i sitt arbete som svarar mot de säkerhetspolitiska behoven. Enligt kommittén bör

kostnaderna för samordningsfunktionen finansieras genom överföring av medel från FRA och Försvarsmakten.

Försvarets underrättelsenämnd har i yttrande över FRA:s budgetunderlag bl.a. framhållit att den prioritering av underrättelsetjänsten, som gjorts i försvarsbeslutet och i den pågående säkerhetspolitiska kontrollstationen, kommer till uttryck i de ekonomiska resurser som föreslås för FRA.

Regeringen bedömer att verksamheten skall fortsätta i huvudsak i enlighet med den föreslagna inriktningen.

Regeringen föreslår (hemställan nr 27) att till ramanslaget D 3 Försvarets radioanstalt anvisas 428 494 000 kr för år 2000.

Utskottet

Verksamheten vid Försvarets radioanstalt är av en sådan natur att en ytterligare redovisning inte bör fogas till riksdagsprotokollet. Regeringens förslag till ramanslag D 3 Försvarets radioanstalt bör bifallas av riksdagen.

Försvarets forskningsanstalt

Försvarets forskningsanstalt är en i huvudsak avgiftsfinansierad myndighet med uppgift att bedriva forskning och utredningsarbete för totalförsvaret samt till stöd för nedrustning och internationell säkerhet.

Regeringen

Försvarets forskningsanstalt skall enligt försvarsbeslutet år 1996, med beaktande av krav på relevans och vetenskaplig kvalitet, bedriva forskning och utredningsarbete för totalförsvaret samt till stöd för nedrustning och internationell säkerhet.

När det gäller den *avgiftsfinansierade* delen av verksamheten (ca 580 miljoner kronor år 1998) så innebär en väl fungerande dialog med uppdragsgivarna att relevansen beaktas. Försvarsmakten anger att kvaliteten på levererade tjänster är god. De av Forskningsanstalten redovisade kvalitetsindikatorerna visar också på en positiv trend. Dessutom genomförs varje år en utvärdering med hjälp av internationella expertgrupper för att granska kvaliteten på verksamheten inom något område vid Forskningsanstalten. Avdelningen för NBC-skydd granskades år 1996, avdelningen för försvarsanalys granskades år 1997. Under år 1998 har kvaliteten inom avdelningen för ledningssystemteknik granskats. Regeringens bedömning är att relevansen är godtagbar inom hela den avgiftsfinansierade verksamheten och att kvaliteten är god inom de av internationell expertis granskade områdena. Kvaliteten skall även fortsättningsvis granskas med återkommande expertbedömningar.

När det gäller den *anslagsfinansierade* delen av verksamheten finns inte den inbyggda mekanismen för att säkra relevansen som avgiftsfinansiering innebär. Dialogen med avnämarna, huvudsakligen Regeringskansliet (Försvars-

departementet), har dock successivt förbättrats. Anslaget fördelas på två verksamhetsområden, nämligen Försvars- och säkerhetspolitik (ca 46 miljoner kronor år 1998) samt Skydd mot NBC-stridsmedel (ca 84 miljoner kronor år 1998).

De av riksdagen fastställda målen avseende relevans och kvalitet har uppfyllts för såväl den avgiftsfinansierade delen av verksamheten som för den anslagsfinansierade verksamheten, försvars- och säkerhetspolitisk forskning. När det gäller den anslagsfinansierade verksamheten inom NBC-området bedömer regeringen att fortsatta insatser är nödvändiga för att öka relevansen, samt att beredningsprocessen inom NBC-området bör utvecklas och att en forskningsstrategi bör utarbetas.

Regeringen föreslår (hemställan nr 27) att till ramanslaget D 4 Försvarets forskningsanstalt anvisas 130 038 000 kronor för år 2000.

Utskottet

Utskottet har inget att invända mot vad regeringen anfört beträffande verksamheten vid Försvarets forskningsanstalt. Utskottet förordar sålunda att riksdagen bifaller regeringens förslag och till ramanslaget D 4 Försvarets forskningsanstalt anvisar 130 038 000 kr för år 2000.

Stöd till de frivilliga försvarsorganisationerna

De frivilliga försvarsorganisationer som omfattas av förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet får bidrag för den del av deras verksamhet som främjar totalförsvaret och som omfattar ledning och administration, försvarsupplysning och rekrytering.

Myndigheterna Försvarsmakten och Överstyrelsen för civil beredskap disponerar och fördelar beloppen för stöd till de frivilliga försvarsorganisationerna. Försvarsmakten och Överstyrelsen för civil beredskap skall i respektive årsredovisning för år 1999 redovisa de frivilliga försvarsorganisationernas verksamhet.

Regeringen

Organisationerna utgör genom sitt starka engagemang och sin breda kompetens inom skilda områden i samhället en viktig resurs för landets försvar. Stödet skall även fortsättningsvis lämnas till de frivilliga försvarsorganisationerna så att deras verksamhet främjar försvarsviljan och ger försvarsverksamheten en bred förankring.

Anslaget omfattar utgifter för stöd till den verksamhet som anges i förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet.

Härutöver tilldelas de frivilliga försvarsorganisationerna för sin utbildningsverksamhet belopp från anslagen A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m., B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst samt B 6 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m. Arbetsmarknadsstyrelsen tilldelas

belopp under anslaget B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst. Inför tilldelning år 2000 har medel omfördelats mellan ovanstående anslag och anslaget D 6 Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret.

Regeringen föreslår (hemställan nr 27) att till det obetecknade anslaget D 6 Stöd till de frivilliga försvarsorganisationerna anvisas 93 196 000 kr för år 2000.

Utskottet

Utskottet noterar att regeringen föreslår ett reducerat stöd år 2000 till de frivilliga försvarsorganisationerna jämfört med det belopp som riksdagen anvisat för innevarande budgetår. Regeringen föreslår en omfördelning av medel från detta anslag till ramanslagen A 1 Förbandsverksamhet och beredskap samt till B 3 Befolkningsskydd och räddningstjänst. Enligt vad utskottet har inhämtat innebär regeringens beräkning sammantaget sett dock en mindre reduktion än den som föreslås för anslaget D 6.

Utskottet har i flera tidigare sammanhang (bet. 1993/94:FöU9, bet. 1996/97:FöU1, bet. 1998/99:FöU1) framhållit att organisationernas grundläggande verksamheter, rekrytering av medlemmar och försvarsupplysning, har ett klart och tydligt egenvärde för hela totalförsvaret. Ett statligt stöd till denna verksamhet bör därför inte enbart hänföras till krigsorganisationens kvantitativa eller kvalitativa behov av utbildad personal, utan även lämnas som ett allmänt stöd till den frivilliga försvarsverksamheten. Utskottet vidhåller den uppfattningen.

Utskottet förordar därför att regeringens förslag att till det obetecknade anslaget D 6 Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret anvisa 93 196 000 kr bör bifallas av riksdagen.

Flygteknisk forskning

Samarbete för europeisk flygforskning

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 22–23) anför om samarbete för europeisk flygforskning.

Regeringen

Regeringen *föreslår* att riksdagen godkänner avtalet den 3 maj 1999 om ett samarbete för europeisk flygforskning (hemställan nr 3).

Regeringen redogör för *ärendets bakgrund och beredning* och anför.

Flygtekniska försöksanstalten undertecknade den 11 oktober 1994, med stöd av regeringens bemyndigande, ett samarbetsavtal mellan flygforskningsinstituterna i Sverige, Frankrike, Italien, Nederländerna, Spanien, Storbritannien och Tyskland. Avtalet innehåller en avsiktsförklaring att inleda ett fördjupat samarbete. Vidare bildades "Association of European Research

Establishments in Aeronautics” (Aerea) – en informell samarbetsorganisation mellan instituten. Inom ramen för Aereasamarbetet har instituten samverkat inom civil flygforskning och rymdforskning genom olika forsknings- och teknologiutvecklingsprojekt. Vidare har samarbetet inom Aerea, som numera benämns Erea, även genomförts bilateralt.

Företrädare för flygforskningsinstituten har förhandlat och blivit eniga om lydelsen av ett tilläggsavtal till nyss nämnda samarbetsavtal från år 1994. Innebörden är att Erea får status som en nederländsk juridisk person. Denne är registrerad i det nederländska handelsregistret och kan närmast liknas vid en svensk ekonomisk förening. Dess uppgift är att för institutens räkning bevaka marknaden för forskningsuppdrag, genom avtal med uppdragsgivare knyta forskningsuppdrag till de samverkande europeiska flygforskningsinstituten samt sprida kännedom om den samlade tekniska kompetens som instituten representerar. Erea skall inte genomföra forskning. Liksom tidigare ligger ansvaret för forskningen helt och hållet på de enskilda forskningsinstituten. De avtal som ingås binder endast Erea, inte instituten. Genom tilläggsavtalet omfattar institutens samverkansområden numera även försvarsrelaterad flygforskning.

Ekonomiskt begränsas institutens ansvar till insatt kapital, i detta fall en årlig avgift för Ereas administration. Därutöver ansvarar varje institut för de kostnader som uppkommer när institutet deltar i gemensamma arrangemang.

För svensk del innebär avtalet att en viss del av Flygtekniska försöksanstaltens förvaltningsuppgifter kommer att överlämnas till en utländsk inrättning i den mening som avses i 10 kap. 5 § fjärde stycket regeringsformen. Regeringen har därför beslutat – den 29 april 1999 – att tilläggsavtalet till samarbetsavtalet den 11 oktober 1994 mellan europeiska flygforskningsinstitut skulle undertecknas under förutsättning av riksdagens godkännande. Undertecknandet skedde den 3 maj 1999.

Enligt regeringen bidrar Ereasamarbetet till utvecklingen av en hög flygteknisk kompetens genom att institutens samlade resurser utnyttjas bättre. Detta sägs vara nödvändigt för att öka konkurrenskraften för europeisk flygforskning och teknologiutveckling.

Förslaget föranleder inte någon utökning av Flygtekniska försöksanstaltens anslag.

Utskottet

Utskottet anser, liksom regeringen, att det är ett svenskt intresse att Flygtekniska försöksanstalten deltar i Ereasamarbetet. Anstalten blir då delaktig i den gemensamma effektiviseringen av europeisk flygteknisk forskning. Sverige får därigenom möjlighet att upprätthålla och utveckla kompetens inom teknologiområden som är av stor betydelse för svensk industri.

Utskottet *föreslår* därför att riksdagen godkänner avtalet den 3 maj 1999 om ett samarbete för europeisk flygforskning.

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 23) anfört om det nationella flygtekniska forskningsprogrammet.

Regeringen

Regeringen *föreslår* att riksdagen godkänner att det nationella flygtekniska forskningsprogrammet skall fortsätta på oförändrad nivå under år 2000 (hemställan nr 3).

Som skäl för sitt förslag anför regeringen bl.a. följande.

Sedan sex år har det funnits ett nationellt flygtekniskt forskningsprogram. Detta har finansierats genom att staten och industrin årligen avsatt 30 miljoner kronor vardera. Programmet skall skapa ett konstruktivt samarbete mellan företag, forskningsinstitut, universitet och högskolor. Riksdagen tog senast ställning till forskningsprogrammet år 1997 (i forskningspolitiska propositionen – prop. 1996/97:5, bet. 1996/97:UbU3, rskr. 1996/97:99 – och i budgetpropositionen för 1997 – prop. 1996/97:1, bet. 1996/97:FöU1, rskr. 1996/97:109). Forskningsprogrammet löper ut under innevarande budgetår.

Regeringen anser det angeläget att staten även fortsättningsvis stimulerar universitet, högskolor, företag och myndigheter till samverkan och att Sverige deltar i internationella flygtekniska forskningsprogram. I förhållande till anvisade medel erhålls nämligen en mycket positiv effekt inom olika flygrelaterade tekniska forskningsområden. Medverkande industrier sägs vara positiva till en förlängning och till fortsatt finansiering på samma ekonomiska nivå som hittills. Regeringen bedömer att det nationella flygtekniska forskningsprogrammets finansiering som förut bör delas lika mellan staten och industrin.

Regeringen avser att föreskriva att statens utgifter för det nationella flygtekniska forskningsprogrammet belastar sjätte utgiftsområdets anslag A 3 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling och tjugofjärde utgiftsområdets anslag D 1 Teknisk forskning och utveckling. Programmet bör regelbundet utvärderas, och förnyad ställning till detta tas i de återkommande forskningspolitiska propositionerna.

Utskottet

Utskottet har ingen annan mening än regeringen om det nationella flygtekniska forskningsprogrammet. Det bör fortsätta på oförändrad ekonomisk nivå under år 2000. Utskottet föreslår att riksdagen *godkänner* regeringens förslag (hemställan nr 3).

Anslag D 5 Flygtekniska försöksanstalten

Flygtekniska försöksanstalten är en i huvudsak avgiftsfinansierad myndighet med uppgift att främja utvecklingen av flygtekniken i landet. Verksamheten leds av en styrelse med fullt ansvar.

Den internationella utvecklingen inom flygteknikområdet kan på sikt innebära väsentliga förändringar för svensk flygteknisk utveckling och forskning. Forsknings- och teknologiprogrammen genomförs i ett utvecklat samspel mellan myndigheter, forskningsutförare och industri.

Enligt försvarsbeslutet år 1996 har Flygtekniska försöksanstalten till uppgift att främja utvecklingen av flygtekniken inom landet. Utöver detta ställs i regleringsbrevet bl.a. krav på att Flygtekniska försöksanstalten skall bedriva forskning med beaktande av krav på relevans och kvalitet samt att bygga upp egen kompetens för att tillgodose framtida behov.

Verksamheten vid Flygtekniska försöksanstalten är koncentrerad på forskning och utveckling inom flygteknikområdet, och verksamheten utformas genom uppdrag från främst svenska men även utländska uppdragsgivare. Regeringen konstaterar att Flygtekniska försöksanstaltens verksamhet under år 1998 har främjat utvecklingen av flygtekniken inom landet.

Avgiftsfinansiering skapar förutsättning för en väl fungerande dialog med uppdragsgivarna som i sin tur innebär att relevansen beaktas. Detta indikeras också i den under år 1998 genomförda kundundersökningen. En kvalitetsgranskning av verksamhetsgrenen Hållfasthet genomfördes av en internationell expertgrupp år 1997. Granskningen som visade att Försöksanstalten levererar resultat av hög kvalitet redovisades i budgetpropositionen för 1999. Regeringen bedömer att kvaliteten är fortsatt god inom verksamhetsgrenen Hållfasthet men har inte möjlighet att bedöma kvaliteten för hela Försöksanstaltens verksamhet. Kvaliteten skall granskas teknikområde för teknikområde med återkommande expertbedömningar. Under år 1999 har en granskning av verksamhetsgrenen Experimentell aerodynamik inletts.

Sedan början av 1990-talet har Försöksanstalten genomfört omfattande rationaliseringar i verksamheterna i kombination med personalreduceringar inom främst administration. En rad åtgärder under år 1998 har beräknats medföra en årlig nettokostnadsbesparing om 4–5 %.

Regeringen bedömer att det av riksdagen fastställda målet har uppfyllts och att resultatet av verksamheten är mycket gott. Regeringen bedömer att målen i regleringsbrevet avseende relevans och kvalitet uppfylls godtagbart samt att uppfyllande av målet att bygga upp egen kompetens för att tillgodose framtida behov möjliggörs genom det anslag myndigheten erhåller. Regeringen avser låta Försöksanstalten granska kvaliteten inom övriga verksamhetsgrenar med expertbedömningar.

Regeringen beslutade i april 1999 att en särskild utredare skulle tillkallas (dir. 1999:33) för att lämna förslag till organisation och verksamhetsformer för en ny myndighet inom Försvarsdepartementets verksamhetsområde, dvs. hur en sammanslagning mellan Försvarets forskningsanstalt och Flygtekniska försöksanstalten kan genomföras. Regeringen beslutade i juni 1999 om ett uppdrag till Försvarets materielverk som syftar till att ange vilka strategiska kompetenser som Sverige måste ha tillgång till.

Utskottet

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen anför om Flygtekniska försöksanstalten. Regeringens förslag att riksdagen till ramanslaget D 5 Flygtekniska försöksanstalten anvisar 37 988 000 kr för år 2000 bör sålunda bifallas av riksdagen.

Anslag inom utgiftsområde 6 Totalförsvaret för år 2000

I detta avsnitt behandlar utskottet regeringens förslag (hemställan nr 27) avseende anslag under utgiftsområde 6 Totalförsvaret samt motionerna Fö202 yrkande 2, Fö204 yrkande 1, Fö205 yrkandena 1 och 3, Fö212 yrkandena 1, 5, 16 och 17, Fö214 yrkandena 1–5 samt MJ727 yrkande 11.

Regeringen

Regeringen har i budgetpropositionen för år 2000 – volym 5 – lämnat förslag (hemställan nr 27) till fördelning av anslag inom utgiftsområde 6 Totalförsvaret.

Motionerna

Moderata samlingspartiet anser i Fö214 (m –kommitté) det nödvändigt att åstadkomma en rimlig ambitionsnivå på såväl grundutbildning som på förbandsövningarna. Vidare bör inplaneras en kraftig höjning av värnpliktsförmånerna. I en situation där antalet totalförsvarspliktiga som genomgår lång, reguljär grundutbildning permanent kommer att ligga på en lägre nivå än vad som förutsattes i 1996 års försvarsbeslut är en höjning av förmånerna angelägen. Av dessa skäl bör anslaget A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. höjas med 1,4 miljarder kronor jämfört med regeringens förslag (*yrkande 1*). Eftersom *Moderata samlingspartiet* anser att utgifterna för fredsfrämjande truppinsatser bör finansieras inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd bör anslaget A 2 Fredsfrämjande truppinsatser beräknas till 0 kr (*yrkande 2*). Försvaret bör vidare få kompensation för effekterna av den fulla tillämpningen av anslagsförordningen. Tillsammans med en fortsatt kompensation för teknisk fördyring innebär det ett behov av en ökning av anslaget A 3 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling med 3,1 miljarder kronor jämfört med regeringens förslag (*yrkande 3*). Antalet civilpliktiga som genomgår utbildning för befolkningsskydd och räddningstjänst bör halveras. Tremånadersutbildningen av civila beredskapsmän bör upphöra. Därigenom kan anslagen B 1 Funktionen Civil ledning och B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst reduceras med 100 miljoner kronor vardera jämfört med regeringens förslag (*yrkandena 4 och 5*).

Vänsterpartiet föreslår i Fö205 (v – kommitté) yrkande 1 att medel omfördelas från Försvarsmaktens materielanskaffningsanslag till minröjning, katastroffond och till ersättning till fiskare som skadas eller får redskap skadade eller förstörda av i vattnet dumpad krigsmateriel. Vidare vill *Vänsterpartiet* (yrkande 3) öka resurserna för minröjning från 70 till 200 miljoner kronor per år.

Kristdemokraterna föreslår i Fö212 (kd – kommitté) yrkandena 1 och 17 att anslaget A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. räknas upp med 1 350 miljoner kronor och i yrkandena 16–17 anslaget C 1 Kustbevakningen med 40 miljoner kronor mer än regeringen. I yrkande 5 föreslås att totalförsvarspliktigas dagersättning höjs till 50 kr. I motion Fö202 av Amanda Agestav (kd) yrkande 2 föreslås att denna ersättning skall vara 150 kronor per dag. I motion MJ727 (kd – kommitté) yrkande 11 föreslås att Kustbevakningens resurser ökas jämfört med vad regeringen föreslagit för att åstadkomma en effektivare tillsyn och kontroll av oljeutsläpp.

Folkpartiet liberalerna vill i Fö204 (fp – kommitté) omfördela 500 miljoner kronor från anslaget A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. till anslaget A 2 Fredsfrämjande truppinsatser (yrkande 1).

Utskottet

Utskottets överväganden och ställningstaganden till motionerna framgår närmare i det avsnitt där anslagsförslagen behandlas i betänkandet.

Under förutsättning av att riksdagen bifaller finansutskottets betänkande 1999/2000:FiU1 *Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna* – såvitt avser utgiftsområde 6 Totalförsvaret – föreslår försvarsutskottet att riksdagen beslutar om anslag inom utgiftsområde 6 Totalförsvaret enligt bilaga 1 i detta betänkande.

Utskottet föreslår därför att motionerna Fö202 yrkande 2, Fö204 yrkande 1, Fö205 yrkandena 1 och 3, Fö212 yrkandena 1, 5, 16 och 17, Fö214 yrkandena 1–5 samt MJ727 yrkande 11 avslås av riksdagen.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *utgifterna m.m. inom totalförsvaret för budgetåret 2000* att riksdagen
 - a) med bifall till proposition 1999/2000:1 (utg.omr. 6) yrkande 27 beslutar om anslag inom utgiftsområde 6 Totalförsvaret för budgetåret 2000 i enlighet med vad utskottet föreslår (bilaga 1),
 - b) avslår motionerna 1999/2000:Fö202yrkande 2, 1999/2000:Fö204 yrkande 1, 1999/2000:Fö205 yrkandena 1 och 3, 1999/2000:Fö212 yrkandena 1, 5, 16 och 17, 1999/2000:Fö214 yrkandena 1–5 och 1999/2000: MJ727 yrkande 11,

- c) med bifall till proposition 1999/2000:1 (utg.omr. 6) yrkande 1 be- myndigar regeringen att utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret om 40 000 000 000 kr för år 2000 om krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden föreligger,
- d) med bifall till proposition 1999/2000:1 (utg.omr. 6) yrkande 9 god- känner förslaget till investeringsplan m.m. för Försvarsmakten för pe- rioden 2000–2002,
- e) med bifall till proposition 1999/2000:1 (utg.omr. 6) yrkande 11 godkänner förslaget till investeringsplan för Överstyrelsen för civil be- redskap, såvitt avser funktionen Civil ledning för perioden 2000– 2002,
- f) med bifall till proposition 1999/2000:1 (utg.omr. 6) yrkande 19 godkänner förslaget till investeringsplan för Post- och telestyrelsen, såvitt avser funktionen Telekommunikationer m.m. för perioden 2000–2002,
- g) med bifall till proposition 1999/2000:1 (utg.omr. 6) yrkande 18 fastställer ett avgiftsuttag för teleberedskapsavgiften, såvitt avser funktionen Telekommunikationer m.m. till sammanlagt 100 000 000 kr under år 2000,
- h) med bifall till proposition 1999/2000:1 (utg.omr. 6) yrkande 22 fastställer ett avgiftsuttag för elberedskapsavgiften, såvitt avser funk- tionen Energiförsörjning till ett belopp om sammanlagt 200 000 000 kr under år 2000,
- i) med bifall till proposition 1999/2000:1 (utg.omr. 6) yrkande 14 be- myndigar regeringen att för år 2000 låta Statens räddningsverk ta upp lån i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar intill ett samman- lagt belopp om 1 240 000 000 kr,
- j) med bifall till proposition 1999/2000:1 (utg.omr. 6) yrkande 17 be- myndigar regeringen att för år 2000 låta Socialstyrelsen ta upp lån i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar intill ett sammanlagt belopp om 445 000 000 kr,
- k) med bifall till proposition 1999/2000:1 (utg.omr. 6) yrkande 23 godkänner förslaget till investeringsplan för Kustbevakningen för pe- rioden 2000–2002,
- l) med bifall till proposition 1999/2000:1 (utg.omr. 6) yrkande 25 be- myndigar regeringen att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital intill ett sammanlagt belopp om högst 30 000 000 000 kr för år 2000 genom en kredit i Riksgäldskontoret,
- m) med bifall till proposition 1999/2000:1 (utg.omr. 6) yrkande 26 godkänner förslaget till investeringsplan för Försvarets materielverk för perioden 2000–2002,

res. 1 (v)

res. 2 (fp)

2. beträffande *inriktning av verksamheten vid Försvarsmakten* att riksdagen med bifall till proposition 1999/2000:1 (utg.omr. 6) yr- kandena 4–7 godkänner förslaget till inriktning för

- a) förbandsverksamhet,
- b) incidentinsatser,
- c) stöd till samhället,

d) beredskap

3. beträffande *inriktning för anskaffning av materiel m.m.*

att riksdagen med bifall till proposition 1999/2000:1 (utg.omr. 6) yrkande 8 godkänner förslaget till inriktning för anskaffning av materiel och anläggningar samt för forskning och teknikutveckling,

4. beträffande *bemyndigande i fråga om ramanslaget A 3 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling*

att riksdagen med bifall till proposition 1999/2000:1 (utg.omr. 6) yrkande 10 bemyndigar regeringen att under år 2000 medge beställningar av materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling så att behovet av anslagsmedel efter budgetåret 2000 för dessa och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 76 521 452 000 kr,

5. beträffande *bemyndigande i fråga om ramanslaget B 1 Funktionen Civil ledning*

att riksdagen med bifall till proposition 1999/2000:1 (utg.omr. 6) yrkande 12 bemyndigar regeringen att under år 2000 genomföra beställningar av kommunaltekniska anläggningar, telesäkerhetsåtgärder, skyddade ledningsplatser och signalskydd så att behovet av anslagsmedel efter år 2000 för dessa och tidigare beställningar uppgår till högst 132 000 000 kr,

6. beträffande *bemyndigande i fråga om ramanslaget B 2 Funktionen Försörjning med industrivaror*

att riksdagen med bifall till proposition 1999/2000:1 (utg.omr. 6) yrkande 13 bemyndigar regeringen att under år 2000 godkänna avtal om nya beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter år 2000 för dessa och tidigare beställningar uppgår till högst 36 000 000 kr,

7. beträffande *bemyndigande i fråga om ramanslaget B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst*

att riksdagen med bifall till proposition 1999/2000:1 (utg.omr. 6) yrkande 15 och med avslag på motion 1999/2000:Fö204 yrkande 2 bemyndigar regeringen att under år 2000 medge beställningar av skyddsrum och ledningsplatser m.m. så att behovet av anslagsmedel efter år 2000 för dessa och tidigare beställningar uppgår till högst 490 000 000 kr,

res. 3 (fp)

8. beträffande *bemyndigande i fråga om ramanslaget B 6 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m.*

att riksdagen med bifall till proposition 1999/2000:1 (utg.omr. 6) yrkande 16 bemyndigar regeringen att under år 2000 godkänna avtal och beställningar, såvitt avser beredskapsåtgärder, så att behovet av anslagsmedel efter år 2000 för dessa och tidigare avtal och beställningar uppgår till högst 25 000 000 kr,

9. beträffande *bemyndigande i fråga om ramanslaget B 7 Funktionen Telekommunikationen m.m.*

att riksdagen med bifall till proposition 1999/2000:1 (utg.omr. 6) yrkande 20 bemyndigar regeringen att under år 2000 godkänna avtal och beställningar, såvitt avser tjänster, utrustningar och anläggningar för beredskapsåtgärder, så att behovet av anslagsmedel efter år 2000 för

dessa och tidigare avtal och beställningar uppgår till högst 150 000 000 kr,

10. beträffande *bemyndigande i fråga om ramanslaget B 9 Funktionen Transporter*

att riksdagen med bifall till proposition 1999/2000:1 (utg.omr. 6) yrkande 21 bemyndigar regeringen att under år 2000 godkänna avtal och beställningar, såvitt avser tjänster, utrustningar och anläggningar för beredskapsåtgärder, så att behovet av anslagsmedel efter år 2000 för dessa och tidigare avtal och beställningar uppgår till högst 85 000 000 kr,

11. beträffande *effektmål för Kustbevakningen*

att riksdagen med bifall till proposition 1999/2000:1 (utg.omr. 6) yrkande 24 godkänner förslaget till nytt effektmål för Kustbevakningen,

12. beträffande *samarbetsavtal om europeisk flygforskning*

att riksdagen med bifall till proposition 1999/2000:1 (utg.omr. 6) yrkande 2 godkänner avtalet den 3 maj 1999 om ett samarbete för europeisk flygforskning (bilaga 2),

13. beträffande *nationellt flygtekniskt forskningsprogram*

att riksdagen med bifall till proposition 1999/2000:1 (utg.omr. 6) yrkande 3 godkänner att det nationella flygtekniska forskningsprogrammet skall fortsätta på oförändrad ekonomisk nivå under år 2000,

14. beträffande *dagersättning till totalförsvarspliktiga*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Fö202 yrkande 1 och 1999/2000:Fö212 yrkande 4.

res. 4 (kd)

Stockholm den 17 november 1999

På försvarsutskottets vägnar

Henrik Landerholm

I beslutet har deltagit: Henrik Landerholm (m), Tone Tingsgård (s), Christer Skoog (s), Karin Wegestål (s), Stig Sandström (v), Åke Carnerö (kd), Olle Lindström (m), Rolf Gunnarsson (m), Ola Rask (s), Berit Jóhannesson (v), Margareta Viklund (kd), Anna Lilliehöök (m), Lars Ångström (mp), Erik Arthur Egervärn (c), Runar Patriksson (fp), Laila Bäck (s) och Berndt Sköldstig (s).

1. Utgifterna m.m. inom totalförsvaret för budgetåret 2000 (mom. 1)

Stig Sandström och Berit Jóhannesson (båda v) anför:

dels att de militära utgifterna nästa år kommer att öka med 7 %, till största delen beroende på att materielanslaget ökar med drygt 2 miljarder kronor. Vi tycker att detta är märkligt i en påbörjad bantning av det militära försvaret. Det vore bättre att hålla omvandlingstrycket uppe inom materielområdet och i stället ta det lugnare med neddragningen på den civila sidan. Vi förordar därför en annan fördelning av anslagsmedlen inom utgiftsområde 6 Totalförsvaret.

För fredsbevarande och humanitära insatser har minröjning stor betydelse. Sverige har varit aktivt inom detta område och har stora kunskaper. Vänsterpartiet anser att om Sverige verkligen vill prioritera minröjning i olika delar av världen måste vi öronmärka resurser, som går till minröjningsarbete och till att öka minröjningskompetensen. Det handlar alltså om att utveckla personellt kunnande, öka antalet faktiska fältinsatser och utveckla minröjningstekniken. Utveckling av den s.k. konstgjorda hundnosen och annan teknisk utveckling är nödvändig för att förbättra minröjningsverksamheten internationellt.

Om vi sålunda vill prioritera minröjning, vilket det tycks finnas stor politisk uppslutning om, borde ytterligare 130 miljoner kronor avsättas för detta ändamål. Anslaget A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. bör därför i förhållande till regeringens förslag räknas upp med motsvarande belopp till 19 673 954 000 kr.

Statens räddningsverk begärde i budgeten för år 1999 att inom sitt anslag få använda 10 miljoner kronor för utveckling av den elektroniska hundnosen. Regeringen beslutade att Räddningsverket får disponera 5 miljoner kronor. Budgetförslaget för år 2000 ger Räddningsverket en utökad ram. Vänsterpartiet utgår ifrån att man inom denna tilldelning ger Räddningsverket de förutsättningar som behövs för fortsatt utvecklingsarbete med den elektroniska hundnosen.

Vidare borde 300 miljoner kronor avsättas till en katastroffond och 200 000 kr till ersättning till fiskare som skadas eller får redskap skadade eller förstörda av i vattnet dumpad krigsmateriel. Dessa medel föreslås föras upp under ett nytt anslag C 7 Överstyrelsen för civil beredskap: Katastroffond m.m.

För att täcka här angivna behov föreslås 430 200 000 kr omfördelas från Försvarens materielanslag A 3 Materiel, anläggningar, forskning och teknikutveckling m.m. Detta anslag bör följaktligen föras upp med 21 910 582 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *utgifterna m.m. inom totalförsvaret för budgetåret 2000*

att riksdagen

a) med anledning av proposition 1999/2000:1 (utg.omr. 6) yrkande 27 och med bifall till motion 1999/2000:Fö205 yrkandena 1 och 3 beslutar om anslag inom utgiftsområde 6 Totalförsvaret för budgetåret 2000 i enlighet med vad Vänsterpartiet föreslår (bilaga 1),

b) avslår motionerna 1999/2000:Fö202 yrkande 2, 1999/2000:204 yrkande 1, 1999/2000:Fö212 yrkandena 1, 5, 16 och 17, 1999/2000:Fö214 yrkandena 1–5 och 1999/2000:MJ727 yrkande 11,

dels att övriga punkter skall ha den lydelse som framgår av utskottets förslag,

2. Utgifterna m.m. inom totalförsvaret för budgetåret 2000 (mom. 1)

Runar Patriksson (fp) anför:

dels att Sveriges säkerhet bara kan ses i ett europeiskt och i ett globalt sammanhang. Det är därför naturligt att Sverige deltar med totalförsvaresresurser i internationella fredsbevarande och fredsfrämjande insatser.

Folkpartiet liberalerna anser att riksdagen därför bör besluta om ett större anslagsbelopp för A 2 Fredsfrämjande truppinsatser för att anslaget bättre skall svara mot verksamhetens omfattning. 500 miljoner kronor bör därför omfördelas från anslaget A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. till anslaget A 2 Fredsfrämjande truppinsatser.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *utgifterna m.m. inom totalförsvaret för budgetåret 2000*

att riksdagen

a) med anledning av proposition 1999/2000:1 (utg.omr. 6) yrkande 27 och med bifall till motion 1999/2000:Fö204 yrkande 1 beslutar om anslag inom utgiftsområde 6 Totalförsvaret för budgetåret 2000 i enlighet med vad Folkpartiet liberalerna föreslår (bilaga 1),

b) avslår motionerna 1999/2000:Fö202 yrkande 2, 1999/2000:Fö205 yrkandena 1 och 3, 1999/2000:Fö212 yrkandena 1, 5, 16 och 17, 1999/2000:Fö214 yrkandena 1–5 och MJ727 yrkande 11,

dels att övriga punkter skall ha den lydelse som framgår av utskottets förslag,

3. Bemyndigande i fråga om ramanslaget B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst (mom. 7)

Runar Patriksson (fp) anför:

dels att den del av utskottets anförande som på s. 42 börjar med ”Av årets” och på s. 43 slutar med ”490 miljoner kronor” bort ha följande lydelse:

Produktionen av skyddsrum bör begränsas och inriktas mot områden, där riskerna bedöms som störst. Bemyndigandet för anslaget B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst bör därför begränsas till sammanlagt 250 miljoner kronor för år 2000, vilket bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *bemyndigande i fråga om ramanslaget B 3 Funktionen Befolkningskydd och räddningstjänst*

att riksdagen med anledning av proposition 1999/2000:1 (utg.omr. 6) yrkande 15 och med bifall till motion 1999/2000:Fö204 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

4. Dagersättning till totalförsvarspliktiga (mom. 14)

Åke Carnerö och Margareta Viklund (båda kd) anför

dels att pliktpersonalens dagersättning är en viktig fråga från flera utgångspunkter. Beslut om ersättningens storlek påverkar attityder hos dem som mönstrar och tjänstgör med stöd av totalförsvarsplikt. Särskilt tydligt blir detta i den nuvarande situationen där de årliga utbildningsvolymerna har minskat kraftigt och obalanser uppstått från ett rättviseperspektiv. Beslut om ändrade ekonomiska förmåner får också budgetkonsekvenser.

Riksdagen har tidigare beslutat om dagersättningens storlek. Den har inte höjts sedan år 1992. Numera regleras rätten till ersättning i lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt och ersättningsbeloppets storlek i verkställighetsföreskrifter som regeringen beslutar.

Mot bakgrund av frågans såväl psykologiska som ekonomiska vikt anser Kristdemokraterna att det bör ankomma på riksdagen att besluta om dagersättningens storlek.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *dagersättning till totalförsvarspliktiga*

att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Fö 202 yrkande 1 och 1999/2000:Fö212 yrkande 4 beslutar att återta delegeringen att besluta om dagersättning till tjänstgörande pliktpersonal.

Särskilda yttranden

1. Utgifterna m.m. inom totalförsvaret för budgetåret 2000 (mom. 1)

Henrik Landerholm, Olle Lindström, Rolf Gunnarsson och Anna Lilliehöök (alla m) anför:

Sedan hösten 1997 står det klart att 1996 års försvarsbeslut havererat. Fortfarande saknas det underlag för ett heltäckande försvarsbeslut. Riksdagen tvingas fatta beslut steg för steg med risk för bristande sammanhang. Sedan 1998 går det militära försvarets verksamhet på sparlåga. Med regeringens budgetförslag kommer det att även nästa år saknas medel för en nödvändig utveckling av våra förband. Officerarnas förmåga att leda högre förband fortsätter att erodera. Moderata samlingspartiet anser det nödvändigt att snarast åstadkomma en rimlig ambitionsnivå såväl på grundutbildning som på förbandsövningarna. Med regeringens politik är det inte möjligt. I en situation där antalet totalförsvarspliktiga som genomgår lång, reguljär grund-

utbildning kommer att permanent ligga på en lägre nivå än vad som förutsattes i 1996 års försvarsbeslut är en höjning av förmånerna till de totalförsvarspliktiga angelägen. Därför bör en kraftig höjning av värnpliktsförmånerna planeras in. Av dessa skäl bör anslaget A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. höjas med 1,4 miljarder kronor jämfört med regeringens förslag.

Moderata samlingspartiet anser att utgifterna för fredsfrämjande truppinsatser bör finanseras inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd. Därför bör anslaget A 2 Fredsfrämjande truppinsatser beräknas till 0 kr.

Försvaret bör vidare få kompensation för effekterna av den fulla tillämpningen av anslagsförordningen. Tillsammans med en fortsatt kompensation för teknisk fördyring innebär det ett behov av en ökning av anslaget A 3 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling med 3,1 miljarder kronor jämfört med regeringens förslag.

När det gäller civilpliktstjänstgöringen finns det tydliga indikationer på att denna har en omfattning som vida överstiger behovet. Det är enligt vår mening orimligt att med stöd av en plikttag kalla in unga män till utbildning för vilket det inte finns ett tydligt behov. Antalet civilpliktiga som genomgår utbildning för befolkningsskydd och räddningstjänst bör därför omedelbart halveras. Tremånadersutbildningen av civila beredskapsmän bör snarast upphöra. Därigenom kan anslagen B 1 Funktionen Civil ledning och B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst reduceras med 100 miljoner kronor vardera jämfört med regeringens förslag.

2. Utgifterna m.m. inom totalförsvaret för budgetåret 2000 (mom. 1)

Åke Carerö och Margareta Viklund (båda kd) anför:

De ekonomiska ramar som regeringen och Centerpartiet kommit överens om medför dramatiska nedskärningar för försvaret. Kristdemokraterna kan inte medverka till ett sådant beslut i ett läge där konsekvenserna inte kan överblickas. För att undvika materielförstöring och för att vidmakthålla kompetens och en stabil grund för anpassningsförmågan föreslås att 1 300 miljoner kronor utöver regeringsförslaget avsätts för år 2000.

Dagersättningen till pliktpersonal är en viktig fråga. Kristdemokraterna har i det föregående (reservation 4) utvecklat skälen härtill och föreslagit att det bör ankomma på riksdagen att besluta om dagersättningens storlek.

Kristdemokraterna anser att det nu är dags att höja dagersättningen från 40 kr till 50 kr per dag. Härför har i Kristdemokraternas budgetförslag avsatts 50 miljoner kronor. Dagersättningen har varit oförändrad sedan år 1992.

Kristdemokraterna anser även att Kustbevakningens resurser måste förstärkas med 40 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit. Det är nödvändigt för att Kustbevakningen skall kunna möta utökade krav på gräns- och fiskekontroller och miljöskydd samt att skapa en effektivare tillsyn och kontroll avseende oljeutsläpp.

Kristdemokraterna anser också att avsnittet i budgetpropositionen om det civila försvaret ger intryck av osäkerhet och en känsla av att läget inte är under kontroll. Den osammanhängande bilden visar på en verksamhet för vilken man inte riktigt vet hur den skall utformas på bästa sätt. Det finns därför anledning att göra en övergripande utredning av hela det civila försvaret inklusive de olika frivilliga organisationernas plats och roll inom totalförsvaret. En sådan utredning kan bl.a. motiveras med följande:

- det civila försvarets uppgift att i samverkan med totalförsvaret skydda civilbefolkningen,
- vikten av att ta till vara alla resurser för att göra det framtida försvaret så heltäckande som möjligt,
- betydelsen av att ta till vara den folkliga förankringen, som de frivilliga organisationerna utgör samt
- vikten av att se och behandla alla delar av det civila försvaret som lika mycket värda utifrån respektive funktion.

3. Utgifterna m.m. för totalförsvaret under budgetåret 2000 (mom. 1)

Lars Ångström (mp) anför:

Det är med tillfredsställelse Miljöpartiet noterar att regeringen och en riksdagsmajoritet numera delar vår uppfattning att även Sverige skall minska sina militärutgifter och inleda en avveckling av invasionsförsvaret. Trots det innehåller den statsbudget som Miljöpartiet står bakom otidsenliga nivåer på militärutgifterna. Under år 2000 kommer vi att betala rekordhöga 43 miljarder kronor för att kunna möta det hot som inte längre finns. Med undantag för åren 1990 och 1991 har Sveriges utgifter för ett militärt invasionsförsvar aldrig varit högre än under 1999. Samtidigt medger militären att något militärt invasionshot inte existerar, varken nu eller under överskådlig framtid.

Grunden för vårt regeringssamarbete har varit en respekt för tidigare fattade beslut. Eftersom Centerpartiet och Socialdemokraterna inte är förmögna att bryta sitt femåriga försvarsbeslut från 1996 som avser perioden 1997–2001, fortsätter det därför tyvärr att gälla. Miljöpartiets uppfattning är att det finns ett långt större utrymme för militära utgiftsminskningar i nästa försvarsbeslut.

Denna groteska felprioritering av landets ekonomiska resurser är ett resultat av försvarsuppgörelsen mellan Centern och Socialdemokraterna 1996. Det är först 1999 som en riksdagsmajoritet accepterat militära utgiftsminskningar och överföring av resurser till sjukvården som Miljöpartiet krävt. Men de kommer först 2002

Det är dessutom angeläget att – i enlighet med Miljöpartiets tidigare partimotion – föra över resurser från anslagen A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. och A 3 Materiel, anläggningar, forskning och teknikutveckling till anslaget A 2 Fredsfrämjande truppinsatser för att bättre svara mot de säkerhetspolitiska behoven.

Verksamhetsområde	Utskottets förslag	Reservanternas förslag i förhållande till utskottets förslag	
		Res (v)	Res (fp)
Anslag (Belopp i 1 000-tal kronor)			
A	Det militära försvaret		
1	Förbandsverksamhet och beredskap m.m. (ram)	19 543 954	+ 130 000 - 500 000
2	Fredsfrämjande truppinsatser (ram)	900 083	+ 500 000
3	Materiel, anläggningar, forskning och teknik-utveckling (ram)	22 340 782	- 430 200
B	Vissa funktioner inom det civila försvaret		
1	Funktionen Civil ledning (ram)	437 983	
2	Funktionen Försörjning med industri-varor (ram)	57 151	
3	Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst (ram)	691 677	
4	Funktionen Psykologiskt försvar (ram)	18 523	
5	Funktionen Ordning och säkerhet (ram)	22 276	
6	Funktionen Hälso- och sjukvård m.m. (ram)	80 725	
7	Funktionen Telekommunikationer m.m. (ram)	195 000	
8	Funktionen Postbefordran (ram)	11 000	
9	Funktionen Transporter (ram)	143 023	
10	Funktionen Energiförsörjning (ram)	211 000	
C	Kustbevakningen och nämnder m.m.		
1	Kustbevakningen (ram)	439 996	
2	Nämnder m.m. (ram)	12 359	
3	Statens räddningsverk: Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor m.m. (ram)	25 000	
4	Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m. (ram)	20 000	
5	Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor (ram)	526 489	
6	Sprängämnesinspektionen (ram)	16 441	
7	ÖCB: Katastroffond m.m.	-	+ 300 200
D	Stödverksamhet		
1	Totalförsvarets pliktverk (ram)	237 834	
2	Försvarshögskolan (ram)	27 602	
3	Försvarets radioanstalt (ram)	428 494	
4	Försvarets forskningsanstalt (ram)	130 038	
5	Flygtekniska försöksanstalten (ram)	37 988	
6	Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret (obet)	93 196	
Summa för utgiftsområdet		46 648 614	0 0

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	2
Motionerna	4
Motioner från den allmänna motionstiden 1999	4
Utskottet	6
Beredskapskredit för totalförsvaret	6
Regeringen.....	6
Utskottet	6
Det militära försvaret	6
Verksamhetens omfattning samt utgiftsutvecklingen.....	6
Resultatbedömning.....	9
Anslag A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m.....	23
Anslag A 2 Fredsfrämjande truppinsatser	28
Anslag A 3 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling.....	30
Det civila försvaret – vissa funktioner	35
Utgiftsutveckling, resultatbedömning, prioriteringar m.m.	35
Anslag B 1 Funktionen Civil ledning.....	37
Anslag B 2 Funktionen Försörjning med industrivaror	40
Anslag B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst	41
Anslag B 4 Funktionen Psykologiskt försvar	43
Anslag B 5 Funktionen Ordning och säkerhet.....	44
Anslag B 6 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m.....	45
Anslag B 7 Funktionen Telekommunikationer m.m.	46
Anslag B 8 Postbefordran	48
Anslag B 9 Funktionen Transporter	48
Anslag B 10 Energiförsörjning.....	49
Räddningstjänst m.m.....	51
Anslag C 3 Statens räddningsverk: Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor.....	51
Anslag C 4 Statens räddningsverk: Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.	51
Anslag C 5 Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor	52
Anslag C 6 Sprängämnesinspektionen	53
Kustbevakningen	54
Regeringen.....	54
Motionerna	55
Utskottet	55
Nämnder och vissa bidrag.....	56
Regeringen.....	56
Utskottet	57
Totalförsvarsgemensam verksamhet	58
Försvarets materielverk	58
Regeringen.....	58

Utskottet	59
Totalförsvarets pliktverk	59
Regeringen.....	59
Utskottet	60
Försvarshögskolan.....	60
Regeringen.....	60
Utskottet	61
Försvarets radioanstalt.....	61
Regeringen.....	61
Utskottet	62
Försvarets forskningsanstalt	62
Regeringen.....	62
Utskottet	63
Stöd till de frivilliga försvarsorganisationerna	63
Regeringen.....	63
Utskottet	64
Flygteknisk forskning	64
Samarbete för europeisk flygforskning	64
Det nationella flygtekniska forskningsprogrammet.....	66
Anslag D 5 Flygtekniska försöksanstalten	66
Regeringen.....	67
Utskottet	68
Anslag inom utgiftsområde 6 Totalförsvaret för år 2000.....	68
Regeringen.....	68
Motionerna	68
Utskottet	69
Hemställan	69
Reservationer	73
1. Utgifterna m.m. inom totalförsvaret för budgetåret 2000 (mom. 1)	73
2. Utgifterna m.m. inom totalförsvaret för budgetåret 2000 (mom. 1)	74
3. Bemyndigande i fråga om ramanslaget B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst (mom. 7).....	74
4. Dagersättning till totalförsvarspliktiga (mom. 14).....	75
Särskilda yttranden	75
1. Utgifterna m.m. inom totalförsvaret för budgetåret 2000 (mom. 1)	75
2. Utgifterna m.m. inom totalförsvaret för budgetåret 2000 (mom. 1)	76
3. Utgifterna m.m. för totalförsvaret under budgetåret 2000 (mom. 1)	77
Bilaga 1	
Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 6	78
Bilaga 2	
Avtal den 3 maj 1999 om ett samarbete för europeisk flygforskning.....	79